

15 rokov (1994 - 2009)

Zo zbierok Vojenského historického múzea v Piesťanoch 30mm protiletadlový dvojkanón vz.53

Obrana

november 2009

Skúsenosti z Afganistanu a Iraku

Vo Výchovnom priestore Vojenského obvodu Leš sa v dňoch 26. až 30. októbra 2009 uskutočnilo pod záštitou Centra výnimočnosti pre oblasť EOD v Trenčíne (COE EOD) veliteľsko-štábné cvičenie na likvidáciu munície EOD CPX 2009 (EOD Command Post Exercise). Cvičenie sa uskutočnilo na národnej úrovni za účasti absolventov kurzov štábnych dôstojníkov EOD v rokoch 2007 až 2009.

„Cieľom cvičenia bolo prakticky precvičiť a zdokonaľiť schopnosti štábnych dôstojníkov v oblasti velenia a riadenia. Pôsobili v reálnych časových podmienkach, úlohy vydávali reálnym jednotkám EOD a museli riešiť mnohé druhy a kategórie incidentov s nevybuchnutou municiou v rôznych častiach cvičkového priestoru. Cvičenie nadväzovalo na nedávny kurz štábnych dôstojníkov. Jeho absolventi mali výbornú príležitosť overiť si všetky získané poznatky a zručnosti v rámci praktického výcviku. Cvičenie prebiehalo v anglickom jazyku a do jeho priebehu sa nám vďaka spolupráci so zahraničnými lektormi podarilo zapracovať najnovšie poznatky z oblasti EOD, ktoré získali príslušníci ISAF v Afganistane. Aj z tohto pohľadu bolo výbornou prípravou na plánované budúce vyslanie našej jednotky EOD a špecialistov do tejto operácie,“ zdôraznil riaditeľ trenčianskeho Centra výnimočnosti pre oblasť EOD plukovník Roman Lackovič.

Odbornými radami pri príprave cvičenia a v jeho priebehu výrazne pomohli zahraniční lektori. Napríklad dôstojník pre spoluprácu v oblasti EOD podplukovník Bruno Charon z Francúzska, zástupcovia americkej spoločnosti A-T Solutions Jon Demartino a Mark Diehl. Medzi účastníkmi cvičenia zavítal aj jeden z najznámejších expertov NATO v oblasti likvidácie výbušnín, americký plukovník Kevin Lutz. Má bohaté skúsenosti z bojových operácií v rôznych oblastiach sveta. V priebehu operácie Iracká sloboda napríklad velil mnohonárodnej brigáde CJTF Trója. Jej príslušníkom sa pod velením plukovníka Lutz podarilo výrazne eliminovať a podstatným spôsobom zlikvidovať celú sieť, ktorá sa podieľala v danej oblasti Iraku na bombových atentátoch (počet incidentov klesol z 3 000 za mesiac na zhruba 400). Ďalšie cenné skúsenosti získal plukovník Lutz v Afganistane.

„Veľmi oceňujem prístup cvičiacich k plneniu úloh, ich profesionalitu. Teší ma, že slovenská strana aktívne zapracovala do námetu cvičenia najnovšie poznatky z rôznych operácií, napríklad aj z pôsobenia ISAF v Afganistane. Takýto prístup je tou najlepšou a najefektívnejšou prípravou na budúce úspešné pôsobenie slovenských expertov v tejto operácii,“ konštatoval plukovník Kevin Lutz.

Jozef ŽIAK
Foto Peter DOVINA

OBRANA

Mesačník Ministerstva obrany SR
Založený v Clevelande (USA) 1914
Obnovený v Bratislave v roku 1993
Ročník XVII, č. 11/2009
Redakčná uzávierka 9. novembra 2009
Do výroby zadané 23. novembra 2009

Vydavateľ:
Ministerstvo obrany SR
Komunikačný odbor

Šéfredaktor:
Mgr. Pavol VITKO
tel.: 0960 313 072, 0903 820 847
e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk

Redaktori:
Mgr. Michaela FARKAŠOVÁ
tel.: 0960 312 806, 0903 820 195
e-mail: michaela.farkasova@mod.gov.sk

Jozef ŽIAK, plukovník v zálohe
tel.: 0960 332 755, 0903 820 194
e-mail: jozef.ziak@mil.sk

Vedúci vydania a jazyková úprava:
Ing. Eleonora BUJACKOVÁ
tel.: 0960 313 054
e-mail: eleonora.bujackova@mod.gov.sk

Fotograf:
Peter DOVINA
tel.: 0903 820 698

Tajomníčka redakcie:
Milena SLEZÁKOVÁ
tel.: 0960 312 984, fax: 0960 312 520
e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk

Grafická úprava:
kapitán Ing. Otakar HRABÁK
Ivana MIŠKOLCIOVÁ
Lýdia ŠEVČÍKOVÁ
5. kartoreprodukčná základňa Nemšová

Adresa redakcie:
Mesačník OBRANA
Komunikačný odbor MO SR
Kutuzovova 8
832 47 Bratislava
e-mail: obrana@mod.gov.sk
www.mosr.sk/obrana

Rozširuje:
Podacie stanice MO SR

Tlač:
5. kartoreprodukčná základňa Nemšová

Na titulnej strane generálny tajomník NATO Anders Fogh Rasmussen a minister obrany Jaroslav Baška.
Foto Peter DOVINA.
Nevyžiadany obrazový materiál a rukopisy nevraciamy.

© Ministerstvo obrany SR
Evidenčné číslo: 412/08

Z obsahu

Lietanie z Kuchyne

str. 4 - 7

NATO v Bratislave

str. 8 - 15

Srdce brigády

str. 20 - 21

Zomrel najstarší generál

str. 30

Editoriál

„Na základe oficiálnych aj neoficiálnych zdrojov Vám chcem (z bruselskej centrálnej NATO – pozn. pv) zablahoželať k jednému z najlepších, ak nie k najlepším zorganizovanému ministerskému zasadnutiu. Bezproblémový priebeh zasadnutia si členovia organizačného tímu NATO nepamätajú. Aj keď toto zasadnutie malo špecifiká a nové prvky, ktoré boli precedenčné, ministerstvo obrany všetko zvládlo na vysokej profesionálnej úrovni. Podakovanie patrí všetkým členom Vášho organizačného tímu a pracovných skupín, pretože sama najlepšie viete, čo predchádzalo tomuto výsledku, koľko úsilia, starostí a v neposlednom rade aj nervozity to stálo. Boli chvíle, keď sa tu veľmi ťažko dýchalo a povedať, že patríte k slovenskej delegácii bolo veľkou odvahou, ale zadosťučinenie, ktoré sa nám dostalo po ukončení zasadnutia, stojí za všetku tu námahu.“

Nuž, toľko z priateľskej pošty, ktorá prišla Buhuslave Lukačovičovej, podpredsedníčke dnes už rozpuštenej medzirezortnej pracovnej skupiny na prípravu a organizáciu neformálneho zasadnutia ministrov obrany členských krajín NATO v Bratislave. Dobré padne. Dobré padnú aj ďalšie ocenenia a podakovania, začínajúc generálnym tajomníkom NATO Andersom Foghom Rasmussenom a pokračujúc našim ministrom obrany Jaroslavom Baškom, za ktorým boli vo vzťahu k ministeriálu kľúčové organizačné rozhodnutia.

Pre užší organizačný štáb vedený poverencom vlády na prípravu stretnutia ministrov a štátnym tajomníkom MO SR Danielom Duchoňom to bolo viac ako rok sústredenej práce. Tisíce či desaťtisíce rokovani, mailov a telefonátov s ľuďmi z NATO a so spolupracujúcimi spoločnosťami. Vypracúvanie, dopracúvanie, doladovanie a neviem koľkokrát odznova hľadanie a do mikro-podrobností definovanie toho najlepšieho scenára pre dopravu, bezpečnosť, večerný program, architektonické riešenia Incheby, stravovanie, ubytovanie, zdravotné služby, zabezpečenie novinárov, výstavbu a zabezpečenie elektronických sietí, priletý, odlety, grafiku a obsah tlačovín, financovanie... Nešlo pritom pripraviť sa iba na to, čo sa napokon udialo a čo fungovalo ako švajčiarske hodinky. V hre bola aj príprava na scenáre a rozdelenie partitúr, podľa ktorých by náš orchester musel vedieť zahrať, keby...

Na začiatku otázka – kto z nás v organizačnom štábe má s niečím takým skúsenosti? Takých nebolo. Bola však ambícia dokázať, že na to máme. Bola to práca spravidla popri svojich bežných povinnostiach hlboko do noci, v priebehu víkendov, častokrát na hranici síl a zdravia. Áno, boli sme aj veľmi smutní. To vtedy, keď zahynul náš kolega plukovník Ivan Labát, ktorý mal na starosti vojenský personál. Bola aj nervozita. No boli to predovšetkým profesionálne, kolegiálne aj priateľské vzťahy v tíme, bez ktorých by sme sa dnes netešili. A ešte niečo. Medzi nami Slovákami (a iste nielen medzi nami) býva trpkým zvykom, že po takýchto úspešných udalostiach sa vždy nájdu slizkí hľadáči chybičiek, ktoré sa potom snažia nafukovať, predtým rozklepaní alibisti, ktorí by radi rozhodovali dodatočne, spochybovači a iní, ktorých by ste vedeli charakterizovať aj sami. Teraz ich predsa len až tak nepočuť. Alebo predsa len vieme byť my, našinci, aj žiliví? O to lepšie. Ďalší bod pre Slovensko.

Pekné dni neskorej jesene.

Migy a Albatrosy v Kuchyni

Začiatkom mája tohto roka utíchol ruch na sliačskom letisku. Lietadlá MiG-29 a L-39, ktoré tam boli dislokované v rámci leteckej základne, ho opustili. Na jeden rok sa ich dočasným domovským letiskom stala Kuchyňa na Záhorí. Na letisku Sliach sa tak konečne mohli začať dlho očakávané práce na rekonštrukcii vzletovej a pristávacej dráhy, svetlotechniky a ďalších objektoch infraštruktúry. Aby letisko zodpovedalo štandardom NATO (v susedných Čechách obdobným procesom prešli letiská Náměšť nad Oslavou a Čáslav). Po dvanástich mesiacoch sa piloti a technický personál vrátia už nie na základňu, ale na zmiešané letecké krídlo, na ktoré bola bývalá základňa reorganizovaná prvého júla tohto roku.

„Tento krok bol urobený pre lepšie využitie síl a prostriedkov. Zlúčilo sa letecké a technické krídlo a vytvorila bojová letka (s lietadlami MiG-29) a výcviková letka (s lietadlami L-39). Po celý rok naše lietadlá využívajú letisko v Kuchyni a jeho priestory. Práve z neho

zabezpečujú nepretržitú ostrahu vzdušného priestoru Slovenska, jeho ochranu. Snažili sme sa zabezpečiť, aby piloti, technický a zabezpečovací personál mali čo najlepšie podmienky na svoju činnosť aj v Kuchyni. Aj keď, samozrejme, na domovskom letisku je to predsa len iné. Všetko majú po ruke, nemusia dochádzať vyše 200 kilometrov ďaleko od svojej posádky a rodín,“ hovorí náčelník štábu Zmiešaného krídla Otta Smika Sliach podplukovník Tibor Pavel. Zhodou okolností bol do minulého roka práve v Kuchyni, na Záhorí náčelníkom štábu dopravného krídla, takže spomínané letisko i jeho možnosti veľmi dobre pozná.

NA PROBLÉMY SA NEVYHOVÁRAJÚ, RIEŠIA ICH

Jedným z pilotov, ktorí zabezpečujú nepretržitú ostrahu vzdušného priestoru Slovenska s lietadlami MiG-29, je aj kapitán Kamil Glovňa. Podľa neho si všetci piloti museli zvyknúť na zmenu. Pri svojej činnosti nepôsobia zo stredu republiky, ale z jeho západného cípu. „Blízko sú hranice troch štátov (Českej republiky, Rakúska a Maďarska), navyše veľké civilné letisko v ne-

ďalekej Bratislave. Pri plnení úloh musíme prelietať cez jeho priestor zodpovednosti. To kladie zvýšené nároky na koordináciu našich a civilných riadiacich lietania. Ročné dochádzanie je však zafažkavacou skúškou najmä pre naše rodiny. Na Záhorie prídeme vždy na bojové hotovosti (na 6 alebo 8 dní). Nemáme to zabezpečenie a vybavenie, ktoré sme mali na domovskom letisku. A viac ako nás sa to dotýka technikov. Aj napriek tomu sa nám darí úlohy plniť. Zatiaľ však máme za sebou pôsobenie v relatívne príjemnom počasí leta a teplej jesene. Povestné záhorácke vetry sme veľmi nezažili. Pľušť a zima nás ešte len čakajú,“ pripomína kapitán bojovej letky.

S jeho názorom súhlasí aj náčelník letovej operačnej skupiny major Ivan Marko, ktorý v Kuchyni práve ako riadiaci lietania riadil letovú činnosť. Konštatuje, že spolužitie dvoch útvarov na jednom letisku vždy prináša určité komplikácie. Ale vďaka ústretovosti veliteľa dopravného krídla podplukovníka Jozefa Takácsa a jeho kolegov sa ich zatiaľ darí riešiť na spokojnosť oboch strán. „Som veľmi rád, že piloti i technici sa držia

hesla: Ako vyriešiť problém, a nie ako jeho vinou úlohu nesplniť. To je podľa mňa zatiaľ najdôležitejším poznatkom z prvých mesiacov výluky a pôsobenia v Kuchyni," hovorí major Marko. Po chvíli s úsmevom dodáva, že v okolí letiska je množstvo zveri, najmä srnčej a diviacej. Zažili tu aj také kuriózne prípady, keď pre korzujúcu diviačiu rodinku museli upozorniť pilotov, kým ich pracovníci biologickej ochrany letiska vyduria z priestoru.

Pilot výcvikovej letky L-39 poručík Martin Macko je slobodný. Preto problémy ženatých s odlúčením od rodiny zatiaľ nepozná. Nemá problém ani so zmenou letiska. „Nedávno som sa vrátil z osemmesačného výcviku v USA, kde sme pôsobili na mnohých letiskách. Niekedy aj na dvoch počas jedného letového dňa. Samozrejmosťou však bolo všade dokonalé logistické zabezpečenie a infraštruktúra, ktorá zatiaľ u nás nie je vždy pravidlom," hovorí mladý pilot. Obdobne bezproblémovo prežíva pôsobenie na letisku Kuchyňa aj jeho neženatý kolega z výcvikovej letky poručík Dušan Tichý. Kapitán výcvikovej letky L-39 kapitán Peter Labudík si zasa terajšie pôsobenie na Záhorí pochvaluje. Veď už zopár rokov práve odtiaľto dochádza na Sliač. Predtým na Záhorí lietal na lietadlách Su-25. Teraz je aspoň častejšie s rodinou.

SEVERNÉ STOJISKO

Zložitejšiu situáciu majú technici. Potvrdzujú to aj starší inžinier inžiniersko leteckej služby (ILS) kapitán Ladislav Kerata a zástupca veliteľa roja L-39 pre ILS kapitán Drahomír Teplický. Technici dochádzajú na týždňovky. „Cesta autobusom zo Sliača trvá 3-3,5 hodiny. V zime to bude dlhšie. A keď nebude prejazdna Pezinská baba, budeme musieť ísť cez Bratislavu, čím sa celá cesta ešte predĺži. Prispôbujeme tomu celú našu činnosť. Zatiaľ sa nám darí udržiavať leteckú techniku bez väčších problémov. Tie očakávam v zime. Najmä na technike, ktorá nie je ukrytá pod strechou. Jej údržba v takýchto poľných podmienkach bude náročnejšia," konštatuje kapitán Kerata. Podľa neho by pomohla taká, v mnohých armádach NATO celkom bežná vec, ako je ľahký prenosný hangár.

Kapitán Teplický pridáva, že zatiaľ pokrýva aj vybavenie severného stojiska odkiaľ lietajú. „Máme k dispozícii štyri unimobunky. Dve z nich sú v dezolátnom stave, počas dažďa do nich zateká. Sľúbili nám nápravu i ohrievače do buniek. Technici, ktorí sú pri ošetrovaní lietadiel a ich príprave na lietanie na ploche, potrebujú sa v nepriaznivom počasí ukryť, trochu sa zohriať. Hádžam sa to už konečne pohne a do zimy sa podmienky zlepšia. Nedávno dorazilo aspoň mobilné WC. Keď sa nebudú mať ľudia kde zohriať, poprípade osušiť, celkom zákonite prídu choroby. Zatiaľ sa nám v priaznivom počasí vyhýbali. No v opačnom prípade by boli problémy so zabezpečením lietaní zo strany technikov," varuje kapitán Drahomír Teplický.

Po stojisku sa preháňa nepríjemný chladný nárazový vietor. V priebehu pár minút dokáže človeka poriadne vymraziť. Na Záhori na jeseň nie je veru o takéto vetry núdza. Chlapi sa po vypravení lietadiel na let usilujú skrýť pred jeho náporom v dvoch použiteľných unimobunkách. Pri dverách sú rozvesené mokré odevy z nedávneho dažďa. Bez ohrievača však hrozí, že tak skoro nevyschnú. Nie je veľmi kam sa pohnúť. Natlačení technici s nostalgiou spomínajú na svoje domovské letisko a podmienky, ktoré tam mali.

Technici na rozdiel od pilotov, ktorí sú ubytovaní priamo na letisku, neboli spokojní ani s ubytovaním a vôbec s podmienkami v kasárňach Malacky – Juh. Podľa nich má ďaleko do štandardu...

NEČAKÁME ZÁZRAKY

Technik lietadla MiG-29 rotný Marek Pinke vysvetľuje: „Na Sliachi sme mali lietadlá uložené v úloch. Všetky predpísané práce, ošetrovanie a príprava techniky bez ohľadu na sneh, mráz, či hustý dážď vonku prebiehali v optimálnych podmienkach. V prípade potreby bolo poruke technické oddelenie. Tu sú aj v zakrytých priestoroch stiesnené podmienky. Často musíme improvizovať. Uvidíme, ako bude na zimu a chlad reagovať elektronika v lietadlách, pretože časť ich máme aj vonku. Napríklad za dažďa sa na MiGu-29 nedá robiť, nesmú byť otvorené kryty, aby do stroja nenapršalo.“

Podplukovník Tibor Pavel o problémoch technikov vie. Poznamenáva, že časť ubytovne v Malackách sa dlhšie nevyužívala. Aj preto jej stav mal naozaj ďaleko od ideálu. Je to len núdzové riešenie. Vlastne poľné podmienky. „Postupne sme presunuli zo Sliacha, ale aj z Prešova časť stavebno-ubytovacieho materiálu, aby sa situácia zlepšila. Ďalšie veci sa ešte riešia. Rovnako aj na spomínanom severnom stojisku sa veci už čoskoro pohnú dopredu. Dve najhoršie bunky nahradia lepšie, technici tam budú mať elektrické ohrievanie. Čo sa týka uloženia leteckej techniky, budeme sa snažiť v maximálnej miere využiť kryté priestory hangáru číslo 1 a dva kusy husárov, čiže ľahkých úkrytov. Aj keď, samozrejme, netvrdím, že sa nám podarí vytvoriť ideálne prostredie,“ upozorňuje náčelník štábu zmiešaného krídla Sliach.

Podplukovník Tibor Pavel konštatuje, že pôsobenie na inom letisku ako domovskom a s tým súvisiace mnohé komplikácie a ťažkosti priniesli aj jedno pozitívne zistenie. „Postupne sa smerom k lepšiemu mení vzájomná komunikácia medzi ľuďmi, skvalitňuje sa riadiaci a plánovací proces. Ľudia pochopili, že nemajú všetko poruke. Mnohé veci sú tých vyše 200 kilometrov ďaleko, a preto treba všetko detailnejšie premyslieť,“ so spokojnosťou v hlase hovorí náčelník štábu zmiešaného krídla.

DRAVCE NA VÝPOMOCI NA ZÁHORI

Čo vlastne príslušníkov krídla po ich návrate na letisko Sliach v máji budúceho roka čaká? Veliteľ práporu zabezpečenia leteckej prevádzky major Miroslav Mydlár pripomína, že okrem novej vzletovej a pristávacej dráhy, svetlotekniky aj na rolovacích a spojovacích dráhach, navigačných systémov bude inštalované aj zachytávacie zariadenie, aby letisko mohlo prijímať aj cudzie lietadlá. Hasiči na letisku sa konečne dočkajú výstavby nových objektov na modernej úrovni, letisko bude mať nové náhradné zdroje elektrickej energie. Obdobných zlepšení a novinek je podľa neho viac.

Na zabezpečenie letovej činnosti na letisku Kuchyňa z práporu pôsobí aj skupina biologickej ochrany letiska. „Jej príslušníci chodia na Záhorie na týždňovky aj s dravecami a psami. Lebo stanica v Kuchyni nie je vybudovaná a vybavená na požadovanej úrovni. Ochrana letiska na Záhori je špecifická. Je tam veľa diviakačej a vysokej zveri. Keďže nie je dostatočne vybudované oplotenie okolo letiska, musíme ju v čase lietania odplašiť z plochy,“ hovorí major Mydlár. Aby boli letiskové plochy pripravené na vzlet pilotov hotovostného systému aj v nepriaznivom počasi a zimných podmienkach, presunuli zo Sliacha na výpomoc do Kuchyne odmrazovacie zariadenie, traktorové zmetače, MADRO i Tatry-815 s radlicami.

ZMIEŠANÉ KRÍDLO SLIAČ

História krídla je úzko spätá s letiskom pri niekdajšej obci Hájniky, kde pred druhou svetovou vojnou vzniklo vojenské letisko Tri Duby. Jeho významnou kapitolou bolo obdobie SNP, keď na ňom pôsobila Kombinovaná letka pod velením nadporučíka Mikuláša Šingloviča a 1. čs. samostatný stíhací pluk, ktorému velil štábný kapitán František Fajtl.

Po vojne letisko využívala okrem armády aj civilná doprava. V roku 1968 ho obsadila Sovietska armáda, ktorá ho využívala vyše 20 rokov. Po jej odchode sa začala písať novodobá vojenská tradícia letiska 7. mája 1991, keď na ňom pristála prvá bojová letecká jednotka na území vtedajšieho Slovenska, stíhacia letka s lietadlami MiG-21 pod velením podplukovníka Jozefa Krakovského.

Po vzniku Slovenskej republiky je práve na tomto letisku dislokované stíhacie letectvo. Od 28. augusta 2002 niesla bývalá letecká základňa meno jedného z najúspešnejších československých stíhačov 2. svetovej vojny generálmajora Otta Smika (okrem iného pôsobil ako veliteľ 127. britskej stíhacej perute). Od 1. júla 2009 reorganizáciou základne vzniklo Zmiešané krídlo Sliach.

Jeho úlohou je zabezpečenie obrany vzdušného priestoru SR prostredníctvom nepretržitej služby ostrahy vzdušného priestoru. Hotovostné lietadlá okrem zakročenia proti narušiteľovi vzdušného priestoru Slovenska zabezpečujú aj pomoc cudzím lietadlám v núdzi.

Zmiešané krídlo pozostáva z bojovej letky, ktorá disponuje lietadlami MiG-29 a výcvikovej letky s lietadlami L-39 Albatros.

Jozef ŽIAK
Foto Peter DOVINA

Minister obrany Jaroslav Baška:

Stretnutie ministrov obrany na výbornú

• *Pán minister, na začiatok otázka týkajúca sa celkového zhodnotenia neformálneho stretnutia ministrov obrany členských krajín NATO v Bratislave?*

Mám radosť, že všetky odozvy na zabezpečenie stretnutia ministrov boli jednoznačne pozitívne. Nerád by som hovoril v superlatívoch, ale je zrejme, že Slovensko sa ukázalo ako dôstojný, spoľahlivý a nápaditý hosťiteľ tohto významného podujatia. Je pravda, že takéto stretnutia ministrov obrany členských krajín NATO sa konajú každý polrok, no zároveň to bola pre Slovensko v uvedenej oblasti najvýznamnejšia a najväčšia medzinárodnopolitická udalosť od vzniku nášho štátu. Naozaj nás všetkých môže tešiť, že sme pri jej organizácii nezaznamenali žiadnu vážnu chybu. Naopak, viac ako ročné úsilie organizačného štábu, ktorý riadil Daniel Duchoň, štátny tajomník nášho ministerstva, splnomocnenec vlády a vedúci medzirezortnej pracovnej skupiny pre prípravu a realizáciu neformálneho zasadnutia ministrov obrany členských krajín NATO

v Slovenskej republike, prinieslo skutočne veľmi dobré výsledky.

• *Z hlavných tém rokovaní aj vo verejnosti najviac rezonoval záujem o budúcnosť operácie ISAF v Afganistane. Aká teda bude?*

Je dôležité, aby Aliancia v Afganistane postupne v čoraz väčšej miere odovzdávala kontrolu nad krajinou domácim bezpečnostným zložkám. Samozrejme, treba pomôcť aj v budovaní krajiny, pri oživení ekonomiky, zabezpečení infraštruktúry a podobne. Napriek všetkým ťažkostiam pri naša sedemročné úsilie pri obnove Afganistanu svoje ovocie. A práve o týchto projektoch sa podľa mňa na verejnosti nie celkom dostatočne hovorí. Mali by sme viac komunikovať o tom, že za uvedený čas sa tam v rámci civilno-vojenskej pomoci postavilo niekoľko stoviek škôl. Deti sa znova môžu učiť a čo bolo za Talibanu nemysliteľné – školy navštevujú aj dievčatá. Pritom treba zdôrazniť, že v niekto-

rých oblastiach Afganistanu je vysoká, až 90-percentná negramotnosť. A práve aj to je živnou pôdou pre Taliban, ktorý to zneužíval či zneužíva. Dôležité je, že na rozdiel od minulosti dnes už približne 80 percent afganskej populácie má prístup k základnej zdravotnej starostlivosti. V rámci pomoci bolo tiež vybudovaných tisíce kilometrov ciest a ďalšie tisíce boli opravené. Na základe svojich ekonomických a ľudských zdrojov teda jednotlivé krajiny participujúce v operácii ISAF naďalej pomáhajú krajine, ktorá si nateraz nedokáže sama zabezpečiť svoju bezpečnosť či chod ekonomiky. Základom však tak či tak zostáva potreba vybudovať afganské národné bezpečnostné zložky, teda afganskú armádu a políciu, aby dokázali zaručiť bezpečnosť krajiny tak, aby sa opäť nestala základňou radikálov a bola pokojným miestom pre život domácich obyvateľov.

• *Bude sa niečo meniť v rámci činnosti našich vojakov v operácii ISAF?*

Ministri obrany analyzovali hodnotiacu správu generála McChrystala, ktorý je hlavným veliteľom jednotiek v operácii ISAF. Jeho informácie sme všetci veľmi radi privítali. Aj na ich základe sme schválili dokument, ktorý bol predmetom rokovania. Všetky členské krajiny jednohlasne súhlasili s odstraňovaním národných obmedzení vysielaných vojakov, aby ich využitie bolo pružnejšie a operatívnejšie, a chceme ich prehodnotiť aj my. Naši vojaci, najmä ženisti, už nebudú pôsobiť iba na základniach, ale aj mimo nich. Bola to vec takzvaných národných obmedzení, ktoré prehodnotíme, aby využitie vojakov bolo pružnejšie a operatívnejšie. Samozrejme, adekvátne zvýšime aj bezpečnosť našich ľudí. Do ISAF vyšleme aj vojakov, ktorí budú pôsobiť

• *Otázka budúcnosti operácie ISAF, ako aj ďalších operácií Aliancie je aj otázkou zdrojov. Aj o nich bola reč...*

Otázka zdrojov bola veľmi dôležitá téma. Iste viete, že vysielanie vojakov a ich zabezpečenie či striedanie zabezpečujú samotné štáty. Niektoré veci sú financované zo spoločného rozpočtu Severoatlantickej aliancie. V tejto súvislosti sme hovorili o tom, kde nájsť dodatočné zdroje na plnenie požadovaných spôsobilostí. A to nielen v rámci ISAF, ale aj KFOR či ďalších projektov. Vytvorili sme preto odbornú komisiu na úrovni národných predstaviteľov, ktorá by mala tieto zdroje definovať. V rámci spomínaných rokovaní som prezentoval a odporučil niektoré postupy, ktoré sme v našich podmienkach realizovali v rámci zefektívňovania nášho ministerstva obrany a ozbrojených síl ešte pred nástupom finančnej krízy. Víťam preto aj iniciatívu Českej republiky týkajúcu sa spolupráce pri využití informácií a skúseností s prevádzkou a modernizáciou vojenských vrtuľníkov niekdajšej sovietskej výroby tak, aby mohli byť nasadzované v operáciách NATO. V Bratislave ju podpísali ministri obrany deviatich krajín, samozrejme vrátane Slovenska.

• *Ako ste prijali iniciatívu Spojených štátov prednesenú ministrom obrany Robertom Gatesom vo veci protiraketovej obrany?*

Nielen Slovenská republika, ale aj iní členovia Aliancie privítali predchádzajúce rozhodnutie prezidenta Baracka Obama neumiestniť v Českej republike a v Poľsku radarové systémy. Nová iniciatíva, ktorú predstavil pán minister Robert Gates práve na Slovensku, je flexibilnejšia, mobilnejšia. Dokonca ponúka možnosť zapojiť sa do nej nielen pre krajiny Aliancie, ale je otvorená napríklad aj pre Ruskú federáciu. Projekt je plánovaný na dlhšie obdobie a technické podrobnosti budú špecifikované postupne. Zo strany Spojených štátov amerických je to naozaj veľký krok, veľká pridaná hodnota k bezpečnosti všetkých členských krajín Severoatlantickej aliancie.

• *Pán minister, vaša spokojnosť a spokojnosť všetkých 50 oficiálnych delegácií iste veľmi teší všetkých, ktorí sa na príprave stretnutia ministrov obrany podieľali...*

To som nepochybne rád aj ja, a preto by som sa touto cestou chcel

podakovať všetkým pracovníkom rezortu ministerstva obrany, zamestnancom aj vojakom, ktorí vyše roka pod vedením štátneho tajomníka MO SR Daniela Duchoňa pracovali spoľahlivo, iniciatívne a kvalitne. Podakovanie patrí aj partnerom predovšetkým z ministerstva vnútra. Podobne z ministerstva zahraničných vecí, spravodajským službám, zdravotníkom, predstaviteľom mimovládnych organizácií a všetkým, ktorí sa na príprave stretnutia ministrov obrany podieľali. Podakovanie za trpezlivosť a ústretovosť patrí aj Bratislavčanom. Samozrejme, aj našim partnerom z centrály NATO. Tiež si všetci vážime, že stretnutiu

ministrov obrany venovali mimoriadnu pozornosť aj naši najvyšší ústavní činitelia, teda prezident a hlavný veliteľ Ozbrojených síl SR Ivan Gašparovič, predseda NR SR Pavol Paška, predseda vlády Robert Fico, podpredseda vlády a minister vnútra Robert Kaliňák a minister zahraničných vecí Miroslav Lajčák. To, že sme v žiadnej rovine nesklamali, je dôvodom na našu hrdosť pred našou krajinou aj pred našimi partnermi v zahraničí.

Pavol VITKO
Foto Peter DOVINA

Úspešné rokovanie ministrov obrany v Bratislave

Neformálne stretnutie ministrov obrany členských krajín NATO, ktoré sa uskutočnilo 22. a 23. októbra v Bratislave, sa skončilo úspešne aj po obsahovej, aj po organizačnej stránke. Potvrdil to tak generálny tajomník NATO Anders Fogh Rasmussen, ako aj minister obrany SR Jaroslav Baška.

Na stretnutí sa zúčastnilo 28 delegácií členských krajín NATO vrátane delegácie USA vedenej ministrom obrany Róbertom Gatesom. Ich rokovanie otvoril 23. 10. prezident a hlavný veliteľ Ozbrojených síl SR Ivan Gašparovič. Po rokovaní ministrov obrany členských krajín NATO zasadali ministri v rozšírenom formáte NATO – ISAF. Na

rokovanie ministrov obrany, ktorých krajiny participujú na operácii ISAF v Afganistane, priletel do Bratislavy aj veliteľ aliančných jednotiek v tejto krajine Stanley McCrystal. Hlavnými témami rokovaní bolo hľadanie rovnováhy medzi existujúcimi zdrojmi a požadovanými aktivitami Aliancie, nový model protiraketovej obrany a operácia ISAF v Afganistane.

POSILNENIE ISAF, INVESTÍCIA DO BEZPEČNEJ BUDÚCNOSTI

Rokovania o situácii v Afganistane sa sústredili na potrebu pomôcť pri výstavbe a posilnení domácich bezpečnostných zložiek tak, aby v budúcnosti mohli prevziať

úplnú kontrolu nad krajinou. Anders Fogh Rasmussen zdôraznil, že operácia ISAF ostáva pre Alianciu najväčšou prioritou. Povedal: „V budúcnosti v Afganistane nemôžeme oddeľovať protiteroristické operácie od protipovstaleckých operácií, a to znamená, že medzinárodné spoločenstvo musí investovať do posilňovania afganskej spôsobilosti bojovať svoj vlastný boj, aby sa znemožnilo teroristom ešte raz v Afganistane prevládnúť.“ Minister obrany SR Jaroslav Baška povedal: „V ISAF teraz pôsobí 43 krajín, čiže nie je to len operácia Severoatlantickej aliancie, ale aj ďalších krajín, ktoré majú vôľu poraziť terorizmus, poraziť Taliban a ktoré majú vôľu ukázať afganskému ľudu, že naozaj sa dá žiť oveľa lepšie. Teda nielen

bojovať, ale aj učiť sa, či dostať základnú zdravotnú starostlivosť.“

Vo vzťahu k ďalšej činnosti slovenských vojakov v ISAF minister Baška uviedol, že bude reflektovať hodnotiacu správu generála McCrystala. „Aj na základe tejto informácie a schváleného dokumentu, ktorý bol dnes predmetom rokovania a nakoniec ho všetky členské krajiny jednohlasne a jednomyseľne schválili, chceme zmeniť mandát aj my. Zmena mandátu bude kopírovať tie odporúčania, ktoré boli v tejto hodnotiacej správe.“ Minister ozrejmil, že multižienajná jednotka už nebude pôsobiť len na letisku v Kandaháre, ale vo vzťahu k našim vojakom sa uvoľnia takzvané národné obmedzenia, aby mohli byť používaní oveľa pružnejšie podľa požiadaviek jednotlivých veliteľstiev v ISAF. S tým bude súvisieť aj zvýšenie počtov o vojakov, ktorí by ich mali chrániť. Posilnenie sa bude týkať aj vojakov v tréningových misiách v prospech afganských obranných síl a Slovensko chce zvýšiť úsilie aj v rámci provinčných rekonštrukčných tímov.

ROVNOVÁHA ZDROJOV A AKTIVÍT

Generálny tajomník NATO porovnal, že posilňovanie spôsobilosti v Afganistane je síce finančne náročné, ale zároveň uviedol, že je to jednoznačne výhodné, lebo udržanie jedného aliančného vojaka v tejto krajine je päťdesiatkrát finančne náročnejšie ako podpora domáceho vojaka. K rozhovoru o potrebe aktuálnych nákladov na činnosť ISAF v dnešnej ekonomickej kríze, ako aj k transformovaniu sa aliančných štruktúr smerom k efektívnosti, sa vyjadril aj J. Baška: „Bolo to hľadanie rovnováhy medzi existujúcimi zdrojmi a realizovateľnými aktivitami. Výsledok z tohto rokovania je taký, že sme schválili dokument, ktorý hovorí o vytvorení oficiálnej skupiny politických reprezentantov jednotlivých krajín, ktorí majú hľa-

dať okamžité úspory, aby sme mohli medzeru medzi zdrojmi a požiadavkami odstrániť.“ Uviedol, že počas rokovania ponúkol aj slovenské skúsenosti z oblasti zefektívňovania činnosti štruktúr obrany. Situáciu charakterizoval generálny tajomník NATO slovami: „Viem, že finančné opasky sú v súčasnosti veľmi utiahnuté, ale pre mňa je to o jeden problém viac, aby sme boli vynachádzaví, pokiaľ ide o zoskupovanie peňazí a delenie sa o majetok, ako sú lietadlá či vrtuľníky.“

Do uvedenej témy efektívnejšieho využívania zdrojov zapadla aj snaha spolupracovať v oblasti vojenských vrtuľníkov iniciovaná českou stranou. „Vychádza z toho, že krajiny V4 a bývalej Varšavskej zmluvy majú podobnú techniku, vrtuľníky Mi-17, respektíve Mi-24, pričom je dobré odovzdávať si o nich informácie a možno aj niektoré postupy, či už pri opravách, pri logistike, alebo pri ďalších veciach, ktoré súvisia s ich prevádzkou,“ vysvetlil Jaroslav Baška. Ide aj o spoluprácu pri modernizácii na štandardy NATO a tak ďalšiu možnosť využitia v aliančných operáciách, preto pri deviatich podpisoch deklarácie o spolupráci sú aj mená ministrov obrany Veľkej Británie, Nórska či Španielska.

Dôležitou témou rokovania bol nový model protiraketovej obrany, ktorú prezentovala americká strana. „Jeden z veľkých atribútov nového prístupu v protiraketovej obrane je, aby bol náš nový systém čo najlepšie prepojitelný s radarovým systémom našich spojencov. To platí aj pre Rusko. Do nového systému bude ľahšie zapojiť ruské kapacity, ak to budú chcieť,“ uviedol americký minister obrany. „Slovenská republika víta nový prístup, ktorý nám prezentoval minister obrany Spojených štátov amerických. Zároveň chceme povedať, že je to naozaj veľký príspevok USA do kolektívnej obrany členských krajín Severoatlantickej aliancie,“ zdôraznil Jaroslav Baška.

ORGANIZÁCIA NA JEDNOTKU

„Na organizáciu neformálneho stretnutia v Bratislave som sa opýtal viacerých ministrov obrany a je isté, že sa nemáme za čo hanbiť. Naopak, nasadili sme vysokú latku,“ povedal po skončení oficiálnej časti programu na tlačovej konferencii minister obrany Jaroslav Baška. Hostí zaujal reprezentatívny večerný program 22. 10. v Slovenskom národnom divadle a ocenili stopercentné organizačné zázemie rokovania. Slová o vynikajúcej organizácii a o úspechu rokovania verejne vyslovil aj generálny tajomník NATO Anders Fogh Rasmussen. Minister obrany Jaroslav Baška sa tejto súvislosti poďakoval všetkým, ktorí sa na prípravu neformálneho stretnutia ministrov podieľali. Bola to predovšetkým medzirezortná pracovná skupina vedená splnomocnencom vlády – štátnym tajomníkom MO SR Danielom Duchoňom, ktorá riadila činnosť na prvom mieste zamestnancov a vojakov rezortu obrany, ako aj spolupracujúcich zložiek ministerstva vnútra. Poďakovanie patrilo aj spolupracujúcemu ministerstvu zahraničných vecí či spravodajským službám. Minister vyslovil uznanie za ústretovosť aj trpezlivosť všetkým Bratislavčanom.

Pavol VITKO
Foto **Peter DOVINA**

Na rokovaníach v bratislavskej Inchebe sa zúčastnilo spolu 50 delegácií krajín či organizácií, ktoré reprezentovali jednotlivé krajiny, veliteľstvá Aliancie či spolupracujúce organizácie (napr. OSN). Okrem približne 600 účastníkov sa v centre diania akreditovalo aj 251 novinárov. Stretnutie ministrov obrany zabezpečovalo spolu s externými spolupracovníkmi približne 4 600 organizátorov.

Počas neformálneho rokovania ministrov obrany členských krajín NATO 23. októbra v Bratislave podpísali Deklaráciu o ďalšej spolupráci pri rozvoji vrtuľníkových spôsobilostí. Deväť členských krajín NATO prejavilo podpisom deklarácie vôľu prispieť k mnohonárodnej iniciatíve v oblasti vrtuľníkov. Táto iniciatíva vznikla s cieľom zabezpečiť Aliancii a jej operáciám dodatočnú leteckú spôsobilosť.

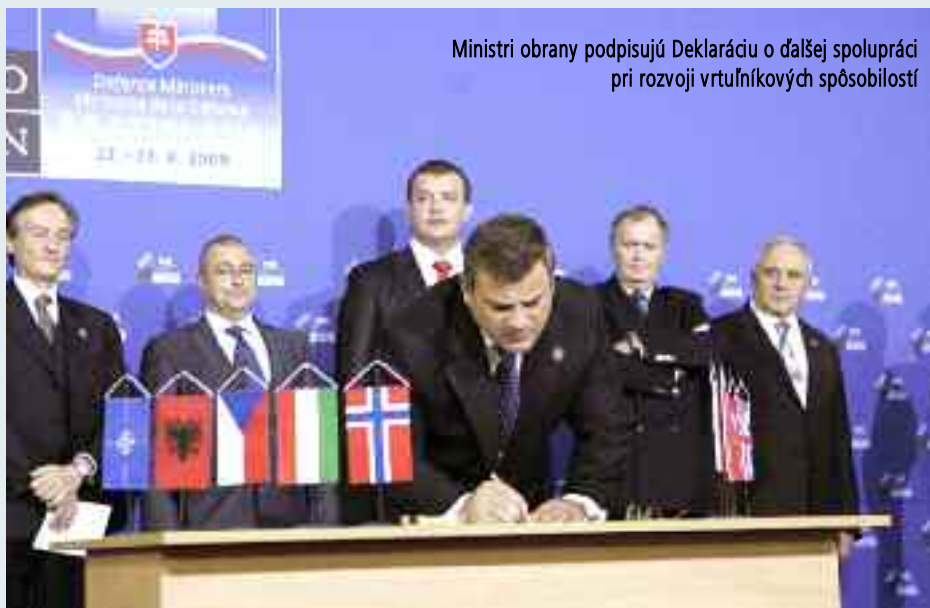
Pracovná skupina pre vrtuľníky typu Mi (v označení NATO Mi = HIP => HIP Helicopter Task Force) vznikla vo februári 2009 a vedie ju Česká republika. Je zodpovedná za vývoj mnohonárodného transportného programu NATO, ktorý má pomôcť krajinám, ktoré nemajú zdroje na nasadenie vlastnej dopravnej vrtuľníkovej spôsobilosti. Táto mnohonárodná iniciatíva bude pomáhať nasadeniu dopravných vrtuľníkov členských krajín NATO a partnerských krajín v priestore nasadenia, pričom ostatní spojenci ju budú kolektívne podporovať. Pomoc zahŕňa zabezpečenie výcviku pred nasadením, spôsobilosť velenia a riadenia, finančnú pomoc atď.

Deklaráciu podpísali Albánsko, Česká republika, Maďarsko, Nórsko, Poľsko, Slovensko, Španielsko, Turecko a Veľká Británia. Prijatie Deklarácie zabezpečí dôležitý politický mandát na začatie zlepšovania situácie v kritickom nedostatku vrtuľníkov, najmä v operácii ISAF v Afganistane.

Vrtuľníky zostávajú kritickou požiadavkou v operáciách pod vedením NATO, obzvlášť v Afganistane, kde je nedostatočne rozvinutý cestný systém na prepravu vojsk a výstroja. Niektoré krajiny, ktoré prevádzkujú dopravné vrtuľníky typu Mi, by chceli vyslať ďalšie stroje, ale potrebujú pomoc pri ich nasadení a prevádzke. Počas uplynulých ôsmich mesiacov pracovná skupina pre vrtuľníky typu Mi povzbudzovala členské štáty NATO, aby poskytli zdroje tak, aby krajiny vrátane Českej republiky a Maďarska, ktoré disponujú transportnými vrtuľníkmi, ako Mi 8, Mi 17, Mi 171, mali pomoc potrebnú na prípravu mnohonárodného nasadenia.

Členstvo v tejto iniciatíve nie je obmedzené len na vlastníkov vrtuľníkov, naopak, je otvorené každej krajine, ktorá by bola schopná prispieť skúsenosťami, know-how alebo spôsobilosťami. Toto úsilie je časťou širšej iniciatívy NATO v oblasti vrtuľníkov zameranej na riešenie ich nedostatku vo všetkých operáciách. Program takisto obsahuje Mnohonárodnú vrtuľníkovú iniciatívu Veľkej Británie a Francúzska, ktorá podporuje financovanie aktivít spojených s nasadením dopravných vrtuľníkov.

Spojenci podpísali Deklaráciu

Ministri obrany podpisujú Deklaráciu o ďalšej spolupráci pri rozvoji vrtuľníkových spôsobilostí

Priority v Afganistane

Bratislava privítala na neformálnom rokovaní ministrov obrany členských krajín NATO nielen ministrov obrany Aliancie, ale aj ich kolegov z krajín, ktoré prispievajú do operácie ISAF v Afganistane. Spoločne schválili kľúčové priority pre Afganistan na koniec roka 2009 a rok 2010.

Hovorili aj o strategickú koncepciu na prechod zodpovednosti za bezpečnosť v krajine do rúk Afgancov, keď nastanú na tento presun priaznivé podmienky. Neformálne rokovanie v Bratislave viedol nový generálny tajomník NATO Anders Fogh Rasmussen. Prítomní boli aj predseda Vojenského výboru NATO admirál Giampaolo Di Paola, veliteľ spojeneckých síl v Európe (SACEUR) admirál James Stavridis a veliteľ operácie ISAF generál Stanley McChrystal. Na stretnutí sa zúčastnil aj afganský minister obrany generál, Abdul Rahim Wardak, osobitný predstaviteľ generálneho tajomníka OSN pre Afganistan Kai Eide a predstaviteľka Generálneho sekretariátu Rady Európskej únie Claude-France Arnould.

Veliteľ ISAF, generál McChrystal, oboznámil účastníkov so súčasnou situáciou v Afganistane. Spojenci a prispievajúce národy ponúkli veliteľovi ISAF širokú podporu. Výsledkom diskusie bolo stanovenie štyroch kľúčových priorít NATO na nadchádzajúce obdobie. Sú nimi zameranie operácie ISAF na účinnejšiu pomoc afganskému obyvateľstvu, zvýšené úsilie vybudovať afganské národné bezpečnostné sily, bližšia a efektívnejšia spolupráca s medzinárodnými a afganskými partnermi v snahe napomôcť lepšie vládnutie a efektívne zapojenie krajín, ktoré susedia s Afganistanom, najmä Pakistanom.

Ministri schválili aj Strategickú koncepciu na odovzdanie vedúcej úlohy Afgancom. Táto dohoda neskôr umožní vojenskému vedeniu NATO definovať podmienky na prechodovú fázu operácie ISAF. „Nájdenie dohody na týchto prioritách nám umožní lepšie zamerať naše úsilie a úsilie našich afganských partnerov,“ povedal A. F. Rasmussen. „Táto diskusia bola veľmi cenná, som potešený, že teraz máme dohodnutý spôsob, akým môžeme prejsť od vedúcej úlohy NATO v oblasti bezpečnosti k afganskému vedeniu.“

Ministri súhlasili s tým, že tréning Afganských národných bezpečnostných síl je pre prechod kompetencií zásadný a že Výcvikovej misii NATO v Afganistane (NTM-A) je potrebné poskytnúť všetky potrebné zdroje. Čo sa týka NTM-A, generálny tajomník NATO zdôraznil, že aby bolo možné vykonávať tento tréning efektívne, ISAF bude potrebovať viac výcvikových tímov a peniaze na podporu rastúcich afganských síl. GT NATO takisto pripomenul, že prechod kompetencií nemôže byť iba vojenský a, že k silnej polícii a armáde Afganistan potrebuje dôveryhodnú vládu, podnikajúcu jasné kroky na odstránenie korupcie a poskytujúcu služby pre bežných obyvateľov.

Transformácia a raketová obrana

Ministri obrany členských krajín NATO sa 22. októbra počas pracovnej večere a nasledujúci deň na rokovaní Severoatlantickej rady na stretnutí v bratislavskej Inchebe zamerali na obrannú transformáciu a protiraketovú obranu.

„Pre mňa je diskusia o transformácii veľmi jednoduchá: potrebujeme lepšie spôsobilosti za peniaze, ktoré vydávame na obranu. Nepočíname si dosť dobre...“ povedal generálny tajomník NATO Anders Fogh Rasmussen. V diskusii ministri venovali zvýšenú pozornosť prioritám zdrojov. Rozprava potvrdila záujem o ocenenie inovatívnych a kolektívnych projektov, ktoré spojitcom umožňujú spoločne využívať zdroje a zdieľať sily a prostriedky. Hovorilo sa aj o pôsobení Síl rýchlej reakcie NATO (NATO Response Force) a spoločnom financovaní. Protiraketová obrana bola ďalším kľúčovým bodom diskusie. Minister obrany USA Robert Gates predložil diskutujúcim ďalšie detaily o novom prístupe USA k protiraketovej obrane v Európe. Všetci ministri zvýraznili nedeliteľnosť bezpečnosti spojencov a potvrdili, že sú pripravení pokračovať v práci na protiraketovom systéme NATO pred nadchádzajúcim summitom Aliancie v Lisabone na budúci rok. V tomto kontexte zdôraznili dôležitosť spolupráce s Ruskou federáciou.

Bezpečnostná konferencia

Nosným podujatím verejnej diplomacie, ktoré prebiehalo popri neformálnom rokovaní ministrov obrany členských krajín NATO, bola medzinárodná konferencia Nové výzvy – lepšie spôsobilosti. V stredu 21. októbra 2009 ju v priestoroch Historickej budovy Národnej rady SR v Bratislave otvoril minister obrany SR Jaroslav Baška spolu s prezidentom Slovenskej atlantickej komisie Rastislavom Káčerom, ministrom zahraničných vecí SR Miroslavom Lajčákom a námestníkom generálneho tajomníka NATO pre verejnú diplomáciu Jean-François Bureauom.

Nový generálny tajomník NATO Anders Fogh Rasmussen na konferencii predniesol jeden zo svojich prvých verejných prejavov, v ktorom predstavil svoju víziu Aliancie.

Účastníci z viac ako 30 krajín diskutovali o bezpečnostných problémoch súčasnosti. Hovorili aj o budúcnosti vzťahov NATO s Ruskom, dopadov hospodárskej krízy na bezpečnosť a obranu, či kybernetickej bezpečnosti.

Konferenciu organizovala Slovenská atlantická komisia v spolupráci s Ministerstvom obrany SR, Ministerstvom zahraničných vecí SR a Divíziou verejnej diplomacie NATO.

Dvojstranu pripravila **Michaela FARKAŠOVÁ**
Foto **Peter DOVINA**, npor. **Máριο PAŽICKÝ**

Sprievodné podujatia

Interaktívna výstava Severoatlantickej aliancie pod názvom NATO Multimedia a výstava fotografií Slováci v operáciách Aliancie patrili k sprievodným akciám „ministeriálu“. Ich vernisáže sa uskutočnili 20. októbra v hale Univerzitnej knižnice, respektíve v jej výstavnej sieni v historickom centre Bratislavy.

Prvú z nich organizovala Sekcia verejnej diplomacie NATO a otvárala ju vedúca odboru pre korporátnu komunikáciu, divízie NATO pre verejnú diplomáciu Gerlinde Niehus. Druhú zostavil šéfredaktor OBRANY Pavol Vitko z komunikačného odboru ministerstva obrany a úvodné slovo predniesol štátny tajomník MO SR Daniel Duchoň. Na oboch vernisážach sa zúčastnila aj štátna tajomníčka Ministerstva zahraničných vecí SR Diana Štrofová a predstavitelia vojenského diplomatického zboru. Podiel na organizácii mala aj Depozitná knižnica NATO v Bratislave.

Ako zaujímavosť možno uviesť, že na výstave fotografií bol prezentovaný aj lístok poľnej pošty s prítláčou - logom „ministeriálu“. K lístku patrí aj pečiatka podujatia. „V limitovanej sérii bola vydaná aj personalizovaná poštová známka s kupónom. Ako poštová známka bola vybraná známka symbolizujúca mapu Slovenskej republiky. Kupónom je oficiálne logo „ministeriálu“. Iniciátormi myšlienky boli vojenský veteráni z Trenčína. „Okrem ostatných filatelistov sa tomuto unikátu nepochybne poteší výborný chorvátsky filatelist Radovan Vukadinovič, ktorý zbiera a verejne vystavuje všetko, s NATO a s poštou od vzniku Aliancie,“ s potešením konštatovala Barbora Maronková, ktorá pôsobí v bruselskej centrále NATO a pracuje v oblasti verejnej diplomacie.

Významným sprievodným podujatím stretnutia ministrov obrany bola dvojdná Medzinárodná bezpečnostná konferencia „Nové výzvy, lepšie spôsobilosti“, ktorú organizovala Slovenská atlantická komisia. Ministerstvo obrany bolo jej spoluorganizátorom. Minister obrany Jaroslav Baška vystúpil pred európskou

i zámorskou špičkou bezpečnostných analytikov i politológov v starej budove Národnej rady SR na bratislavskom Župnom námestí s otváracím prejavom 21. októbra. Aj film Slovenské misie o slovenských mierotvorcoch, ktorý dokumentuje pôsobenie našich vojakov v zahraničných misiách a operáciách od roku 1993, možno istým spôsobom vnímať ako sprievodnú podporu stretnutia ministrov. Dokončený bol tesne pred „ministeriálom“, producentom bolo vedúci komunikačného odboru MO SR Tibor Demmer a Slovenská televízia ho v premiére odoslala 17. októbra. Účastníci si ho mohli v anglickej jazykovej mutácii pozrieť na DVD. Nasadenie slovenských vojakov dokumentovali aj dynamické úseky z tohto filmu vysielané v rámci vnútorného televízneho okruhu „ministeriálu“ v bratislavskej Inchebe.

Pavol VITKO
Foto Richard HLAŤA

Organizátori

„Ak je vec neistá, najcennejšia je odvaha,“ povedal pred stáročiami dodnes platnú pravdu rímsky dramatik a básnik Publius Syrus. Inak to nebolo ani pred vyše rokom, keď sa kreovala medzirezortná pracovná skupina na prípravu a realizáciu neformálneho zasadnutia ministrov obrany NATO v Slovenskej republike. Jej vedením vládla SR poverila štátneho tajomníka MO SR Daniela Duchoňa. Jeho zástupkyňou a pravou rukou sa stala Bohuslava Lukačovičová. Druhou rukou bol Jaroslav Nagy. Miesto tajomníka prijal Michal Olexa. Generálny štáb zastupoval v rámci užšieho vedenia organizačnej skupiny generálporučík Peter Gajdoš. Väčšia časť kľúčových osôb, ktorí pripravovali „ministeriál“ je na fotografii vpravo dole. V nasledujúcich riadkoch prinášame stručnú charakteristiku ich činnosti:

PODSKUPINA PRE ZABEZPEČENIE A PROTOKOL

Najväčšia podskupina medzirezortnej pracovnej skupiny, vedená JUDr. Ivanom Solejom a jeho zástupcom kapitánom Milošom Arnoldom sa starala o personálne zabezpečenie celého podujatia, zabezpečenie priestorov, komunikačné systémy a technológie a v neposlednom rade protokolárne zabezpečenie celej akcie.

PROTOKOL

Pracovníci protokolu MO SR pri organizácii dbali na dodanie aj tých najmenších detailov tak, aby celkový efekt bol čo najlepší. Na najvyššej profesionálnej úrovni sa postarali o delegátov počas celej akcie - od príchodu do Slovenského národného divadla na kultúrny program, cez príchody do Incheby a jednotlivé rokovania až po program partnerov a partneriek.

Dozerali aj na stravovanie ministrov a delegátov. Menu bolo zamerané na slovenskú kuchyňu a bolo zostavované a konzultované s tými najlepšími odborníkmi na gastronómiu na Slovensku - Františkom Janatom, prezidentom Slovenského zväzu kuchárov a cukrárov, majorom Karolom Cisárikom z Úradu pre ochranu ústavných činiteľov a diplomatických misií MV SR, MVDR. Šenkom, riaditeľom Hotelovej akadémie v Prešove. Za ozbrojenú silu na celkový catering v Inchebe dohliadal major Radovan Čurný. V menu pracovného obeda a pracovnej večere sa nachádzalo jedlo z každého

regiónu Slovenska. Majstri-kuchári boli pripravení aj na rôzne stravovacie obmedzenia delegátov. Šikovnú a štýlovú obsluhu zabezpečili študenti Hotelovej akadémie z Prešova.

PERSONALISTI

Personalisti to nemali vždy ľahké. Museli sa starať o personál Ozbrojených síl SR, vojakov v podriadenosti ministerstva obrany, ale aj kadetov z Akadémie ozbrojených síl v Liptovskom Mikuláši, ktorí sa tiež pričínili o dobrý výsledok celého podujatia. Pracovná skupina so smútkom spomína na plukovníka Labáta, šikovného človeka na čele personálnej časti podskupiny, ktorého život ukončila tragická autonehoda. Napriek zmenám v čele personalistov aj táto časť podskupiny svoju prácu nakoniec úspešne zvládla.

LOGISTI

Incheba je známa ako komplex prázdnych hál. Počas ministériálu bolo vo výstavných halách vytvorených 176 miestností a priestorov. Všetky museli spĺňať najnáročnejšie požiadavky na bezpečnosť. Každá miestnosť bola virtuálne vytvorená mesiace pred akciou a vybavená presne podľa požiadaviek. O všetko sa postarali logisti podskupiny pre zabezpečenie a protokol na čele s plukovníkom Martinom Molnárom a majorom Jankom Jevínom. Dva týždne pred akciou od skorého rána do neskorej noci merali kilometre chodieb a dohľadali na výstavbu a zariaďovanie jednotlivých a miestností. Ako sami hovorili, na dva týždne sa stali pánmi Incheby. Strážili každú drobnosť, aj tá zdanlivá maličkosť mala svoje opodstatnenie. Logistické zabezpečenie zvládli na najvyššej úrovni.

TECHNICI

Stovky kilometrov káblov, technika za milióny korún. Stovky kusov telefónov, počítače, tlačiarne, faxy, kopírky... „Kisáci“, ako ich familiárne voláme, na čele s podplukovníkmi Imrom Petruфом a Vilom Ažaltovičom techniku priniesli, nainštalovali, pozapájali, zosieťovali a bez jednej chyby prevádzkovali počas celého zasadnutia. Obzvlášť náročné pre nich bolo mediálne centrum – riešili požiadavky na ISDN linky, ADSL linky, routy, analógové linky... Po skončení stovky kusov techniky odpojili a odviezli za niekoľko hodín – tento výkon si naozaj zaslúži úctu.

BEZPEČNOSTNÁ PODSKUPINA

Veľmi významné postavenie v celkovom zabezpečení Neformálneho zasadnutia ministrov obrany krajín NATO mala bezpečnostná podskupina. S ozbrojenými silami v tejto oblasti veľmi úzko spolupracoval Úrad pre ochranu ústavných činiteľov a diplomatických misií MV SR, ako aj ďalšie zložky Policajného zboru SR. Bezpečnostná podskupina vedená plukovníkom Milanom Markom a podplukovníkom Dušanom Bittnerom pripravila a zabezpečila bezpečnostné opatrenia na všetkých miestach konania akcie tak, aby čo najmenej ovplyvnili život bežných obyvateľov mesta a zabezpečili maximálnu ochranu neformálneho zasadnutia ministrov.

Napriek hrozivým prognózam všetkých médií o kolobovaní dopravy v meste počas rokovaní takáto situácia ani zďaleka nenastala.

Režimovanie objektov zabezpečoval Úrad pre ochranu ústavných činiteľov v spolupráci s Ozbrojenými silami SR, vojenskou políciou a Policajným zborom SR. Ochranu lietadiel

zabezpečoval spolu s príslušníkmi PZ SR 5. pluk špeciálneho určenia zo Žiliny. Do akcie sa zapojilo aj niekoľko sto dopravných policajtov.

DOPRAVNÁ PODSKUPINA

Transport a presuny bývajú pri takýchto podujatiach najčastejšie kameňom úrazu. Organizáciu a bezproblémový priebeh podujatia v Bratislave v týchto oblastiach vysoko ocenili nielen naši kolegovia z NATO, ale aj mnohí delegáti. Aby však všetko mohlo ísť ako dobre naolejovaný stroj, využili sa dlhoročné skúsenosti riadenia preprav delegácií „ON the FLY“ poskytnuté pracovníkmi Úradu pre ochranu ústavných činiteľov podplukovníkmi Michalom Benkom a Ivanom Kezmanom. Počas tohto neformálneho stretnutia vznikla unikátna riadiaca a koordinačná skupina oproti iným krajinám, kde fungovala úzka spolupráca troch rôznych zložiek zabezpečujúcich prepravu delegácií, a to Dopravnej polície a Vojenskej polície koordinovaná pracovníkmi Úradu pre ochranu ústavných činiteľov.

Dopravná podskupina nezabezpečovala iba prepravu delegácií a ministrov počas ich pobytu na Slovensku. Na starosti mala takisto prepravu personálu a vojenskej policajti si zaslúžia poďakovanie aj za to, že pomáhali svojim kolegom s prepravou batožín a materiálu, hoci táto úloha bola nad rámec ich povinností. Na čele dopravnej podskupiny stál podplukovník Viťo Gabrhel a jeho dvaja zástupcovia, kapitán Paľo Podhradský a nadporučík Paľo Salus. Dopravná podskupina musela spolu s kolegami zo zabezpečenia a protokolu a bezpečnostnej podskupiny zvládnuť náročnú úlohu zorganizovať a zabezpečiť príchody a odchody delegácií na všetky miesta podľa programu. Na zvládnutie týchto preprav pomohli protokolárnej podskupine vytvoriť minútovník, ktorého dodržaním dokázali, že vedia zvládnuť svoju úlohu na výbornú.

MEDIÁLNA PODSKUPINA

Všetko bolo skvele zorganizované, všetci boli spokojní. Dôležité však je, aby sa o tom dozvedel celý svet a aby sa posolstvá, prednesené na rokovaní, širili ďalej a takto podporovali postavenie Severoatlantickej aliancie pri udržiavaní celosvetovej stability a mieru. O zabezpečenie práce médií, ktoré pricestovali z celého sveta, sa starala Mediálna

podskupina medzirezortnej pracovnej skupiny, vedená Pavlom Vitkom. O technické zabezpečenie a verejnú diplomáciu sa starali jeho tri zástupkyne – Soňa Baniarová, Barbora Procházková a Michaela Farkašová. Mediálna podskupina sa staralo aj o prevádzku špeciálnej stránky pre ministériál www.natobratislava.sk a pokrývala podujatie aj zo strany ministerstva obrany – oficiálni fotografi a kameramani ministerstva spravádzali GT NATO a ministra obrany Jaroslava Bašku počas všetkých oficiálnych častí programu. Mediálna podskupina spravovala veľké mediálne centrum, pozostávajúce zo 60 miestností, ktoré zabralo v Inchebe celú halu. O technické podmienky na prácu novinárov bolo postarané po každej stránke – presne podľa požiadaviek mali k dispozícii komunikácie, prístroje, televízne aj rozhlasové štúdiá s možnosťami živého vysielania, externú stand-up pozíciu, tlačovkové sály a k dispozícii im bol aj ústretový personál mediálnej podskupiny. Mediálne zabezpečenie bolo na vysokej úrovni aj vďaka spolupráci s národným vysielateľom Slovenskou televíziou. Veľmi dobré hodnotenie zo strany NATO aj novinárov dostalo aj akreditačné stredisko médií.

Na podujatí sa zúčastnilo 271 novinárov z Európy, Ameriky aj Ázie.

Veľkú zásluhu na celkovej prezentácii podujatia mala 5. kartoreprodukčná základňa Nemšová. Vďaka ústretovému a flexibilnému prístupu všetkých pracovníkov, boli všetky tlačoviny, propagačné materiály a veľkorozmerné fotografie na sprievodné výstavy spracované a vytlačené včas a v tej najlepšej kvalite. Mediálna podskupina vysoko oceňuje, že napriek obrovskému časovému tlaku a mnohým operatívnym zásahom všetky úlohy splnili veľmi profesionálne.

FINANČNÁ PODSKUPINA

Finančná podskupina pre Ministériál pozostávala z troch ľudí: Jaroslava Behulu, Ivana Úradníčka a Kristíny Barthovej. Finančníci okrem dohliadania na rozpočet podujatia výrazne pomohli pri plánovaní celkového zabezpečenia akcie. Po jej ukončení, keď si väčšia časť pracovných skupín vydýchla a vojaci sa vrátili do posádek, finančná podskupina pokračuje v práci preplácaním faktúr a celkovým finančným ukončením celého projektu.

Michaela FARKAŠOVÁ
Foto Peter DOVINA

zabúdanú a verejnosti neznámu skutočnosť, že tieto hory na našom slovenskom území sa stali miestom krvavých bojov už v časoch prvej svetovej vojny. Vtedy, od jesene 1914 do jari 1915 v Karpatoch bojovali státisíce vojakov rakúsko-uhorskej a nemeckej armády na jednej strane a ruskej armády na strane druhej. Ruské vojská sa pri svojej ofenzíve dostali až do Bardejova, Medzilaboriec či Humenného. Som rád, že sa nám toto obdobie podarilo lepšie osvetliť za pomoci poľských historikov, najmä z Vojenského úradu historického výskumu (WBBH) z Varšavy, ale aj mladých historikov z Klubu vojenskej histórie Beskydy," zdôraznil zástupca riaditeľa VHÚ podplukovník PhDr. Peter Šumichrast, PhD.

ZABUDNUTÉ CINTORÍNY

Martin Drobňák zo spomínaného klubu vo svojom príspevku pripomenul, že aj priestor Duklianskeho priesmyku a celej oblasti sa stal miestom krvavých bojov už na jeseň 1914. Ako ďalej zdôraznil, ťažké boje boli najmä v oblasti Zborova, v okolí Medzilaboriec a v Čerťišskom sedle. Pripomenul, že niekedy zabúdaný fakt, že ruská armáda pod vedením generála Brusilova vstúpila 20. septembra 1914 na slovenské územie a koncom novembra obsadila aj Humenné. Prudké boje pokračovali aj na jar 1915 a napríklad v priestore Zborova bola zajatá väčšina príslušníkov 28. pešieho pluku rakúsko-uhorskej armády (tzv. Pluk pražských detí), a nie ako sa niekedy mylne traduje, že prešli na ruskú stranu dobrovoľne.

„Naše občianske združenie sa vo svojej činnosti venuje najmä problematike vojenských operácií, ktoré v tejto oblasti prebiehali v prvej svetovej vojne. Cieľom je zmapovať a následne obnoviť vojenské cintoríny z tejto vojny, ktoré sa nachádzajú na severovýchode Slovenska. V roku 2007 sa nám podarilo za podpory ministerstva obrany vydať publikáciu: Vojenské cintoríny prvej svetovej vojny v Karpatoch. V tom istom roku sme v spolupráci s Vihorlatským múzeom v Humennom zorganizovali konferenciu: Prvá svetová vojna – boje v Karpatoch. Snažíme sa zmapovať miesta spomínaných bojov a postupne obnoviť aspoň časť vojenských cintorínov z tohto obdobia. Veď aj to je súčasť našej histórie. Dovedna je na území severovýchodného Slovenska z obdobia prvej

Karpaty vo svetových vojnách

V priestoroch Slovenského národného múzea – Múzea ukrajinskej kultúry vo Svidníku sa v dňoch 5. a 6. októbra pri príležitosti 65. výročia Karpatsko-duklianskej operácie uskutočnila medzinárodná vedecká konferencia **Východné Karpaty 1944**. Usporiadal ju Vojenský historický ústav Bratislava v spolupráci so SNM – Múzeom ukrajinskej kultúry, Sekciou pre vojenské dejiny Slovenskej historickej spoločnosti pri Slovenskej

akadémii vied a Klubom vojenskej histórie Beskydy. Zúčastnili sa na nej slovenskí a poľskí historici (ich kolegovia z Českej republiky a Ruskej federácie zaslali príspevky, ktoré budú uverejnené v zborníku z konferencie).

„Hoci názov podujatia hovorí predovšetkým o bojoch vo Východných Karpatoch v roku 1944, v prvej časti konferencie sme sa zamerali aj na doposiaľ dosť

svetovej vojny asi 200 vojenských cintorínov. Väčšina z nich je v dezolátnom stave,“ hovoria Martin Drobňák a Radoslav Turík. Najviac sa im zatiaľ podarilo pokročiť v oblasti Uličskej doliny, kde zrekonštruovali najmä vojenský cintorín v Uliči. Medzi najväčšie patrí napríklad cintorín vo Výrave pod Kudrovcom v okrese Medzilaborce, kde na jar 1915 prebiehali prudké boje. Ruská armáda sa tu pokúsila prelomiť rakúsko-uhorskú obranu a v týchto bojoch padlo niekoľko tisíc vojakov.

SÚČASŤ VÝCHODOKARPATSKEJ OPERÁCIE

Druhá časť konferencie sa venovala predovšetkým bojom vo Východných Karpatoch. „Často sme v poslednom období svedkami znevažovania bojov pri oslobodzovaní Československa, hlavne v rámci Karpatsko-duklianskej operácie. Niektorí novodobí historici zmiešavajú fakty, zveličujú straty, prípadne zabúdajú na skutočnosť, že Karpatsko-duklianska operácia bola len malou časťou operácie vo Východných Karpatoch (udiala sa na fronte dlhom vyše 400 kilometrov od výbežkov týchto hôr na rumunsko-ukrajinskom pomedzí až po našu Duklu). Straty v celej rozsiahlej operácii pripisujú iba nášmu úseku, tvrdia, že jednotky, ktoré ju uskutočňovali, neboli na boj v horách pripravené. Nie je to celkom pravda. Predovšetkým vojská 4. ukrajinského frontu sa na ňu dlhodobejšie pripravovali aj na základe skúseností z bojov na Kaukaze (do tohto frontu patrili spočiatku aj náš armádny zbor a taktiež jeho zložky prešli obdobnou prípravou). Preto je cieľom tejto medzinárodnej konferencie na základe faktov ukázať historickú pravdu,“ zdôraznil plukovník v. v. doc. PhDr. Jozef Bystrický, CSc. z Vojenského historického ústavu (na fotografii dole). Problematike náročnosti bojov v horskom teréne sa venoval aj poľský historik dr. Zbigniew Moszumański. Pripomenul, že vojnové operácie v horských oblastiach kladú veľké nároky na ich dobré naplánovanie a zabezpečenie. Ale aj prípravu veliteľov, štábov a samotných vojakov na ich realizáciu. „Na mnohé z týchto atribútov často veliteľa pri plánovaní operácií zabúdali, popri prípade im nevenovali potrebnú pozornosť. Ukázal to priebeh prvej i druhej svetovej vojny. Operácie v horskom teréne so sebou prinášajú obmedzené možnosti použitia tankov a ťažkej bojovej techniky, využitie delostrelectva je taktiež v horách obmedzené. Práve v horských, zalesnených oblastiach dokážu dobre pripravené jednotky dlhodobo odražať útoky často oveľa silnejšieho protivníka. Presvedčili sa o tom sovietske vojská v tzv. zimnej vojne proti Fínsku (1939 – 1940), ale aj spojenecké sily vrátane poľských jednotiek v bojoch o Monte Casino. Veľmi náročné boli aj boje v oblasti

Kaukazu, Karpát či Arden. V súčasnosti napríklad v Afganistane. Preto je potrebné sa zo všetkých príkladov čo najviac poučiť,“ konštatoval poľský historik.

V HORÁCH SA ŤAŽKO BOJUJE

Jeho kolegovia Dr. Andrzej Krzak sa venoval problematike Jaselsko-kišínovskej operácie, ktorá sa čiastočne uskutočnila v predhorí Karpát, navyše v bahnitom teréne. Prof. Dr. hab. Wiesław Wróblewski zasa pripomenul zložitú výstavbu efektívne protivzdušnej obrany pri operáciách v horských oblastiach, najmä v Karpatoch v rokoch 1944 – 1945. PhDr. František Csefalvai, CSc. z Vojenského historického ústavu (VHÚ) priblížil problematiku Debrecínskej operácie Červenej armády, ktorá v jej priebehu musela prekonať pásmo rumunských Transylvánskych Karpát a jej vplyv na celú operáciu vo Východných Karpatoch.

Podplukovník Peter Šumichrast (VHÚ) sa zaoberal činnosťou sovietskeho letectva vo Východokarpatskej operácii. „Letectvo stálo pred vážnou výzvou. Veď doteraz malo skúsenosti z pôsobenia v horách len na Kaukaze. Odvtedy však ubehlo jeden a pol roka, mnohí jeho aktéri v ďalších bojoch padli. Aj napriek tomu sa pred bojom v Karpatoch snažilo sovietske velenie maximálne využiť skúsenosti práve týchto pilotov pri príprave leteckých jednotiek. Pre efektívne pôsobenie letectva v horských oblastiach je nesmierne dôležitá dobrá súčinnosť s pozemnými silami. Dohovoriať si navzájom signály, na základe ktorých ich vlastné jednotky spoznajú (aby neútočili na vlastných a opačne, zasa vlastné pozemné jednotky neostreľovali svoje lietadlá). Lietanie v horách je oveľa náročnejšie. Ťažšie sa rozoznávajú v hornatom, zalesnenom teréne postavenia jednotiek, zamaskovaná vojenská technika. K tomu všetkému sa pridáva aj rýchla zmena počasia v horách. Na druhej strane je často práve letectvo pri menšej možnosti použitia tankovej a obrnenej techniky, ako aj delostrelectva v horách tým najefektívnejším prostriedkom na ničenie ohnísk obrany nepriateľa. Všetky spomínané faktory sa podpísali aj pod pôsobenie letectva vo

Východokarpatskej operácii,“ dodal podplukovník Šumichrast a pripomenul, že 8. letecká armáda uskutočnila v jej priebehu vyše 7 100 letov, zhodila 2 300 ton bômb a vystrelala viac ako milión nábojov.

STRATY PRI MONTE CASINO

Plukovník v. v. Jozef Bystrický (VHÚ) sa pri hodnotení Východokarpatskej operácie dotkol aj otázok ťažkých strát, ktoré útočiace sovietske a československé jednotky utrpeli. „Je potrebné si uvedomiť, že operácie v takomto teréne vždy so sebou prinášajú oveľa vyššie straty ako pri bojoch v iných oblastiach. Presvedčila sa o tom sovietska armáda na Kaukaze, či spojenecké jednotky na severe Tuniska, v talianskych horách alebo v Ardenách. Napríklad v priebehu bojov o Monte Casino mal 2. poľský zbor, ale aj ďalšie spojenecké jednotky oveľa vyššie denné straty ako československí vojaci počas Karpatsko-duklianskej operácie (181 vojakov denne oproti 112),“ zdôraznil plukovník Bystrický.

Poľský historik z univerzity v Rzeszowe Dr. hab. Andrzej Olejko sa zaoberal pôsobením 1. čs. stíhacieho pluku v Karpatsko-duklianskej operácii pred jeho preletom na povstalecké územie i špecifikami jeho činnosti v tyle nepriateľa počas SNP. „Je to ojedinelý prípad pôsobenia leteckej jednotky v tyle nepriateľa počas druhej svetovej vojny. Netreba zabúdať, že efektívne plnil úlohy v tyle nepriateľa v náročných horských oblastiach Slovenska 40 dní, čo sa málokedy náležite oceňuje. Rovnako aj skutočnosť, že väčšina pilotov prišla na východný front z Veľkej Británie. Prišli do diametrálne rozdielnych podmienok. Miesto vybavených anglických letísk s potrebnou infraštruktúrou a zabezpečením ich čakali poľné letiská, nová letecká technika, na ktorú sa museli preškoliť, úplne iný systém pôsobenia aj organizácie leteckých jednotiek ako na západe. Navyše väčšina technického personálu bola zo sovietskej strany. Už samotný prelet cez frontové línie do SNP bol obdivuhodný čin. Na Slovensku lietal v horských oblastiach, často bolo neletové počasie. Po skončení svojej úlohy sa dokázali znova cez frontové línie vrátiť a vytvorili základ zmiešanej leteckej divízie, ktorá pôsobila aj na našom, poľskom území v rámci Ostravskej operácie,“ pripomenul Andrzej Olejko.

Na konferencii sa zúčastnila aj zástupkyňa riaditeľa služobného úradu MO SR JUDr. Adriena Petrášová, zástupcovia miestnej samosprávy, zástupcovia Aktívnych záloh Armády Českej republiky z Brna i veteráni bojov v druhej svetovej vojne. Napríklad 93-ročný rodák z Liptovského Mikuláša podplukovník v. v. Ján Bačík, ktorý prešiel bojovú cestu (v rokoch 1939 – 1945) ako príslušník čs. legiónu v Krakove, cez boje vo Francúzsku, až po bojovú činnosť v radoch čs. samostatnej obrnenej brigády na západnom fronte. Jeho kolega kapitán v. v. Jaroslav Sítár zasa prešiel bojovú cestu z východu do našej vlasti ako príslušník 3. brigády 1. čs. armádneho zboru a zažil aj krvavé boje v Karpatoch.

Text a foto Jozef ŽIAK

Spomienky i slzy na Dukle

Okrem oficiálnych predstaviteľov a hostí boli v podduklianskom kraji na oslavách 65. výročia Karpatko-duklianskej operácie aj veteráni. Muži a ženy dnes už v pokročilom veku, ktorí sa na ťažkých a krvavých bojoch v rámci operácie zúčastnili. A tak bolo možné vidieť čestného predsedu Československej obce legionárskej armádneho generála v. v. Tomáša Sedláčka (v roku 1944 náčelníka delostrelectva 2. paradessantnej brigády) aj generálmajora v. v. Karola Schwarza, ktorý bol najskôr taktiež príslušníkom parabrigády a potom, počas bojov na Dukle, veliteľom samostatného práporu 3. čs. samostatnej brigády.

Pri náhrobných kameňoch na cintoríne československých vojakov v Duklianskom priesmyku sa pristavili aj bývalé zdravotníčky 1. čs. armádneho zboru plukovníčky v. v. Mária Pelcrová a Irena Malinská či podplukovníčka v. v. Jiřina Jiráková.

BEZMOCNOSŤ ZDRAVOTNÍČIEK

V ťažkých frontových podmienkach sa usilovali raneným vojakom pomôcť. Mnohým však už nebolo pomoci, a preto aj dnes, po 65 rokoch so smútkom v očiach pomaly prechádzali pomedzi hroby s menami ich bývalých spolubojovníkov a v očiach sa im leskli slzy. Mária Pelcrová patrila medzi tých, ktorých minister obrany Jaroslav Baška ocenil Pamätnou medailou za účasť v boji proti fašizmu a za oslobodenie vlasti.

Kapitán v. v. Jaroslav Sitár pôsobil v čase bojov o Duklu v 3. brigáde ako spojár, plukovník v. v. Václav Příbyl ako tankista tankovej brigády. Spomína na ťažké straty, ktoré tanková brigáda utrpela v nelútosných bojoch v horskom teréne. Rodák z Podkarpatskej Rusi plukovník v. v. Ján Ihnatík prešiel celú bojovú cestu od Sokolova, cez Kyjev a Bielu Cerkev. V čase bojov v Karpatoch bol príslušníkom 3. čs. delostreleckého pluku.

„Palbou 120-milimetrových mínometov sme podporovali útok našich jednotiek. Boje v horskom prostredí boli najťažšie, ktoré sme počas vojny zažili. Navyše sme museli horský terén a jednotlivé výšiny zdolávať s našou technikou v nepriaznivom jesennom počasí, keď bolo všetko rozmoknuté. Často sme sa až po kolena brodili v blate. Oproti nám stál dobre pripravený nepriateľ, s umne vybudovanou obranou. Aj preto sa tie boje o vstup do vlasti tak pretiahli oproti pôvodným predpokladom. Spočiatku sme dúfali, že sa nám podarí prebojovať sa na pomoc povstalcom,“ spomína Ján Ihnatík, ktorý v súčasnosti pôsobí v Havířove v čs. obci legionárskej.

ALEJ SMRTI

Generál Tomáš Sedláček sa snaží každý rok (pokiaľ mu to zdravie dovolí) navštíviť miesta bojov 2. paradessantnej brigády na poľskej strane Karpát. Najmä pamätník v Nowosielscoch, na mieste tzv. Aleje smrti, kde padlo a je pochovaných najviac jeho bývalých spolubojovníkov.

„Prišli sme v lete z Anglicka a boli pridelení k jednotkám armádneho zboru. Bolo nás vyše sto dôstojníkov. Ja som bol pridelený k 2. paradessantnej brigáde. Bolo to pre nás veľmi ťažké. Na frontové podmienky sme neboli absolútne pripravení. Nemali sme veľa času, aby sme spoznali svojich nových podriadených (v mojom prípade najmä slovenských vojakov), oboznámili sa so sovietskymi zbraňami a bojovou technikou, ktorú sme dovtedy nepoznali. Navyše sme oproti predpokladu boli ako výsadková jednotka bez dostatočnej podpory delostrelectva a ťažkých zbraní, ale aj prípravy poslaní do boja v horách ako pešia jednotka. Prakticky hneď po dlhom a vyčerpávajúcom pochode sme zaujali úsek frontu po sovietskej streleckej divízii a nastúpili do útoku. Útok sme začali s tým, čo si vojaci niesli so sebou. Zásoba streliva bola minimálna, jeho prísun viazol. Vojaci museli aj pre chýbajúce strelivo opúšťať pozície, ktorých dobytie ich stálo veľké straty,“ spomína so smútkom v hlase generál Sedláček a dodáva, že bolo škoda, že neboli hneď nasadení na pomoc SNP.

Celkovo 2. paradessantná brigáda od 12. do 19. septembra 1944 v ťažkých bojoch na poľskom území oslobodila 12 poľských obcí a pomohla tak vytvoriť podmienky na neskoršie oslobodenie mesta Dukla. Prišla však o takmer 600 vojakov (143 z nich padlo). Až po sústredení v Kroskienke sa 25. septembra začal jej letecký transport na povstalecké územie...

Text a foto Jozef ŽIAK

Návšteva admirála

Najvyššieho veliteľa spojeneckých síl NATO v Európe (SACEUR) admirála Jamesa G. Stavridisa po jeho účasti na stretnutí ministrov obrany privítal v sobotu 23. októbra na Ministerstve obrany SR s plnými vojenskými poctami náčelník Generálneho štábu OS SR generál Lubomír Bulík. Rokovanie za MO SR viedol minister obrany Jaroslav Baška. Admirál Stavridis aj na tejto pôde vyjadril absolútnu spokojnosť s organizáciou stretnutia ministrov.

Veliteľa spojeneckých síl v Európe po odchode z MO SR následne prijal aj podpredseda vlády SR a minister vnútra Robert Kaliňák, ako aj predseda Výboru NR SR pre obranu a bezpečnosť Rudolf Pučík.

Milan VANGA

Foto Pavol VITKO

Podpora Srbsku

Slovenská republika podporuje politiku otvorených dverí Srbska pri snahách o integráciu do Európskej únie, ale aj do Severoatlantickej aliancie. Srbskému ministrovi obrany Draganovi Šutanovacovi to 6. novembra potvrdil v rámci bilaterálneho rokovania v Bratislave minister obrany SR Jaroslav Baška. „Naša vzájomná spolupráca je naozaj veľmi bohatá. Len na tento rok máme podpísaných 18 rôznych bilaterálnych aktivít,“ vyjadril sa J. Baška. „Ďalšia významná spolupráca je pri tvorbe tímov EOD na likvidáciu nevybuchnutej munície,“ poznamenal. Ďalšiu spoluprácu možno podľa Bašku vidieť i pri spoločných výcvikoch radiačnej chemickej a biologickej ochrany, kde Slovensko ponúka priestory v Zemianskych Kostolanoch, ale aj medzinárodný kurz štábných dôstojníkov, ktorý sa pravidelne organizuje v AOS v Liptovskom Mikuláši. Minister D. Šutanovac si pochvaloval, že Slovensko má stále vojakov v misii KFOR (KOSOVO FORCE). „Myslíme si, že je veľmi dôležité pre nealbánskych občanov žijúcich v Kosove, aby tam boli aj príslušníci krajín, ktoré neuznávajú Kosovo ako nezávislý štát,“ vyhlásil. V oblasti obrany chce Srbsko využiť slovenské skúsenosti s profesionalizáciou armády. „Našou snahou je, aby sme do konca budúceho roka ukončili proces profesionalizácie armády. „Za jednu z hlavných priorít srbskej armády v budúcnosti sme stanovili účasť našich vojakov v multinacionálnych mierových misiách,“ dodal. D. Šutanovac. Ministri rokovali aj o obrannom priemysle.

(buj)

Foto Peter DOVINA

O transformácii

Generálny inšpektor Bundesweehru, generál Wolfgang Schneiderhan navštívil v dňoch 4. – 6. novembra Slovenskú republiku. Vzácna návšteva navštívila našu krajinu na pozvanie náčelníka Generálneho štábu Ozbroyených síl SR, generála Lubomíra Bulíka. Delegáciu okrem NGŠ OS SR sprevádzal aj generálmajor Martin Babiak, náčelník Štábu strategického plánovania a rozvoja spôsobilostí GŠ OS SR. Počas návštevy absolvoval bilaterálne rokovania, ktoré boli zamerané na výmenu informácií o transformačných procesoch, súčasné dianie v Európskej bezpečnostnej a obrannej politike v kontexte harmonizácie a synchronizácie obranných plánovacích procesov NATO – EÚ. Obaja partneri diskutovali aj o pôsobení v medzinárodných operáciách. S generálom W. Scheiderhanom sa stretol aj štátny tajomník MO SR Daniel Duchoň, ktorý mu odovzdal Pamätnú medailu ministra obrany SR 1. stupňa (zlato) za osobitné zásluhy o výstavbu a rozvoj Ozbroyených síl SR. Nemeckú delegáciu prijal aj predseda výboru NR SR pre obranu a bezpečnosť Rudolf Pučík.

Navštívili aj Vojenský výcvikový priestor Lešť, kde si pozreli praktické ukážky. V Jakub Gun Building to bola ukážka vysadenia skupiny z vrtníka a vyčistenie budovy. V zariadení Jakub Village zase ukážku činnosti pri prepadnutí konvoja vozidiel. „Simulačný softvér a technológie použité na výcvik sú relatívne podobné tým, ako používame my,“ povedal generálny inšpektor po prezentácii práce Ústavu špeciálneho zdravotníctva a výcviku Lešť a Odboru simulačných technológií Ústavu.

Text a foto Michaela FARKAŠOVÁ

Srdce brigády

„Operačné centrum (OPCEN) je srdcom brigády. Všetky jej zložky participujú na tom, aby plnilo stanovené úlohy v prospech národa i NATO“, tvrdí veliteľ Operačného centra Brigády velenia riadenia a prieskumu Veliteľstva vzdušných síl OS SR so sídlom vo Zvolene major Ing. Peter Vácha.

Štyridsaťročný major Vácha (na dolnej fotografii v pozadí) velí OPCEN-u od augusta tohto roka. Riadeniu letovej prevádzky sa však venuje od začiatku svojej dvadsaťročnej kariéry. Po absolvovaní Vysokej vojenskej leteckej školy v Košiciach nastúpil do Žatca (ČR) k 3. divízii ako letovod operátor. Po rozdelení republiky sa vrátil na Slovensko. Pôsobil v navádzacích stanovištiach Mierovo a Zvolene. Jazykovú zručnosť získal v USA. Tam v roku 2001 absolvoval kurz pre letovodov a taktický kurz riadenia letovej prevádzky. „Práca pre CIMIC (Civilien and Military Cooperation) sa vymykala z môjho doterajšieho záberu, ale poskytla mi nové obzory,“ hodnotí major Vácha svoje pôsobenie vo vojnu zničenej Bosne a Hercegovine. Po návrate z misie riadil ako starší operačný dôstojník pohotovostnú zmenu v rámci protivzdušnej obrany. Vstup do NATO podnietil vznik Strediska riadenia a uvedomovania (CRC). Z pozície master controller riadil letovú prevádzku. Po ukončení VVŠK v Liptovskom Mikuláši plnil úlohy v

štruktúrach NATO. Od februára 2006 do júla 2009 pracoval pre nadriadený stupeň nášho CRC v Combat Air Operation Center (CAOC) v Nemecku.

VZDUŠNÍ POLICAJTI

Vznikom brigády velenia riadenia a prieskumu v apríli 2006 sa centrum riadenia vzdušných operácií pretransformovalo do OPCEN-u. Jeho nosnou časťou je Stredisko riadenia a uvedomovania (CRC), t. j. manažment vzdušného priestoru. Každá zmena so všetkými podpornými prvkami zabezpečuje nedotknuteľnosť vzdušného priestoru i pomoc v núdzi. Aj keď je OPCEN v štruktúre OS SR, úlohy protivzdušnej obrany plní v rámci NATINADS v prospech NATO.

„Zmena funguje ako policajná hliadka, ale v trojdimenzionálnom priestore. V rámci NATINADS sa o dianie v našom vzdušnom priestore delíme s ostatnými krajinami NATO a, samozrejme, i s Rakúskom a Ukrajinou. Bezpečnosť je prioritou,“ vysvetľuje zástupca veliteľa operačného centra major Ing. Ján Cabovský. Rodák z východného Slovenska získal pred príchodom na OPCEN skúsenosti z pôsobenia v štruktúrach NATO na CC-Air HQ Ramstein a v operácii ENDURING FREEDOM v Afganistane.

„Konceptia protivzdušnej obrany získala po septembrovom útoku na „dvojčky“ v roku 2001 nové rozmery.

Lietadlá bez spojenia sú prísne kontrolované civilnými i vojenskými orgánmi riadenia letovej prevádzky,“ zdôrazňuje major Vácha.

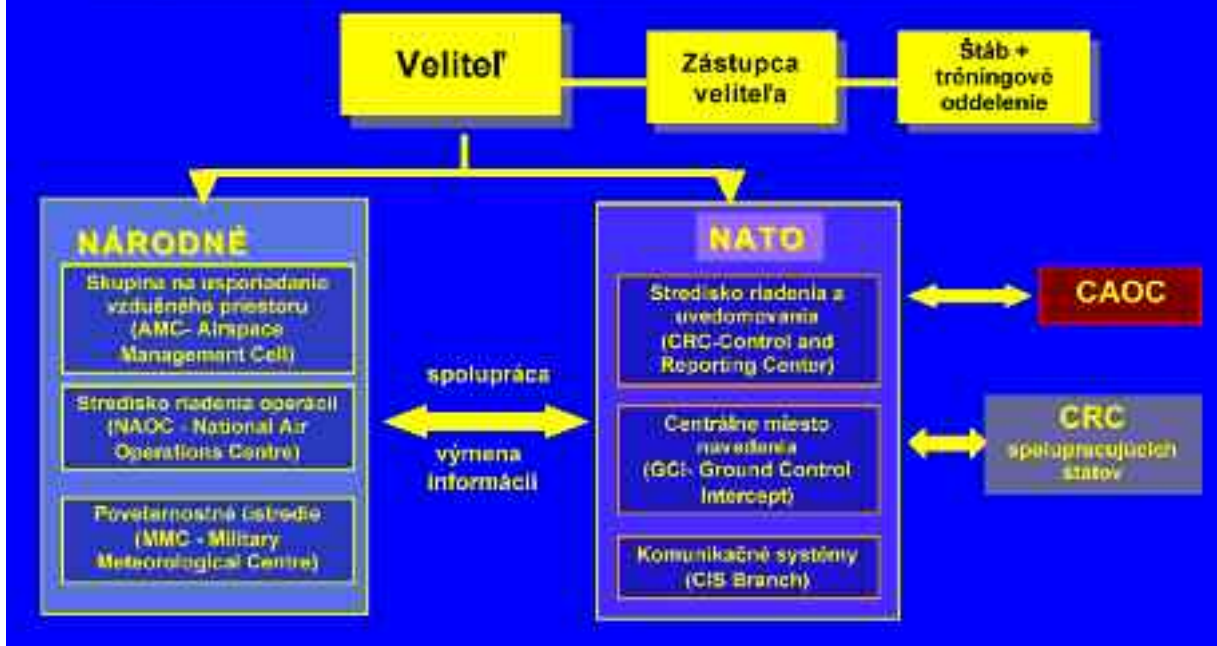
Súčasťou OPCEN-u je centrálné miesto navedenia. Jeho príslušníci zodpovedajú za riadenie a navedenie pohotovostných stíhačov. „Ak nevieme vzdušný objekt identifikovať, nepoznáme jeho letový plán, aktivujeme sliachy Wing Operation Centre (WOC) stíhačov z pohotovostného systému. Tí okamžite štartujú s cieľom nadviazať spojenie. V prípade technickej poruchy poskytneme pilotovi asistenciu pri navádzaní,“ upresňuje veliteľ.

VZDUCH JE NAŠE MORE

OPCEN prostredníctvom Strediska riadenia operácií uvádza do pohotovosti leteckú pátraciu a záchrannú službu. V spolupráci s ministerstvom vnútra a civilnými organizáciami rieši krízové operácie (povodne, požiare a iné). Za plánovanie, pridelovanie, riadenie a manažovanie AMC (Airspace Management Cell) spravovaných priestorov v rámci SR zodpovedá operátor skupiny usporiadania vzdušného priestoru OPCEN-u. „V súčasnosti je prijatý koncept tzv. flexibilného využívania. Skončila sa éra uprednostňovania vojakov. Spolupracujeme so všetkými užívateľmi vzdušného priestoru a zodpovedáme za poriadok v ňom,“ vysvetľuje zástupca veliteľa.

V Bratislave má OPCEN dislokované pracovisko Poveternostného ústredia. To zbiera informácie o počasí z jednotlivých leteckých základní a zároveň ich distribuuje. „Je v našich štruktúrach, keďže vzduch je naše more, dynamicky sa vyvíja a ovplyvňuje letovú činnosť,“ upresňuje major Cabovský.

Organizačná štruktúra Operačného centra

TRÉNING JE NEVYHNUTNÝ

„Počas môjho pôsobenia v CAOC som poukazoval na nedostatok výcviku našich pracovníkov na Slovensku. Napokon som dostal úlohu vypracovať syntetické cvičenia na podporu slovenského letectva s cieľom vycvičiť CRC Zvolen. Cvičenie sme odštartovali v roku 2007 pod názvom TATRA FREEDOM. Úlohou bolo vycvičiť príslušníkov CRC a WOC-u, aby hlásenia a štandardizované postupy vykonávali s istotou a automaticky. Odvtedy ho praktizujeme každoročne,“ s hrdosťou hovorí veliteľ Vácha.

Príslušníci operačného centra nabierajú skúsenosti pravidelne prostredníctvom menších či väčších cvičení. „Na cvičení BURNING WALL sme v apríli tohto roka precvičovali všetky zložky naraz. Dôraz sme kladli na ochranu a obranu tzv. FORCE PROTECTION. Cieľom bolo zosúladiť prácu a reakcie príslušníkov brigády na rôzne stresové situácie. Napríklad prelomenie obrany a ochrana kasární skupinou imitujúcou narušiteľov. Vznik požiaru v budove spojený s evakuáciou ohrozených priestorov. Nájdienie balíčkov s bielym práškom v podacej stanici. To všetko za nepretržitej obrany vzdušného priestoru SR a NATO. Taktiež sme simulovali nervové zruštenie jedného príslušníka zmeny OPCEN-u. Dali sme mu kartičku s inštrukciami od lekára. Prestal reagovať, bol podráždený. Sledovali sme správanie jeho kolegov. Kedy zavolajú lekára? Dokážu ho upokojiť? Ako rýchlo ho nahradia? Všetko sme hodnotili. Umeľo navodzujeme podobné situácie i v rámci ostatných cvičení,“ opisuje major Cabovský.

Počas 52 hodín cvičenia príslušníci hlbšie vnímali prepojenie jednotiek a nevyhnutnú kooperáciu pri plnení spoločného cieľa. „V tom čase som bol na brigáde ako poradný orgán zo štruktúr NATO. Mal som pocit, že ľudia to baví. Prípravný tím odvedol enormný kus práce,“ dopĺňa veliteľ operačného centra. Ďalšie podobné cvičenie ich čaká na jeseň tohto roka.

ATRAKTÍVNE, ALE NÁROČNÉ POVOLANIE

Povolanie je náročné na sústredenie v neštandardných podmienkach bez denného svetla, 24-hodinové zmeny v uzavretej kolektíve a prísne sú bezpečnostné podmienky. To si vyžaduje silných jedincov maximálne oddaných svojej práci. „Vzhľadom na dôležitosť plnenia našich úloh, môže akékoľvek nepatrné zlyhanie prerásť do incidentu s medzinárodným dosahom. Našťastie je náš kolektív zdravý a silný,“ hodnotí zástupca veliteľa centra.

„Som zástancom otvorených dverí. Každá choroba či rodinné problémy ovplyvňujú výkon profesionálneho vojaka. Podriadeným vytvárame priestor na doriešenie problémov. Som ich veliteľom, nie súperom,“ tvrdí major Vácha. „Napríklad rodina Munčákovcov. Major Munčák slúži v

Stredisku riadenia operácií ako náčelník zmeny a jeho manželka v Stredisku riadenia a uvedomovania. Pôsobili sme aj pri organizovaní a zabezpečovaní ministeriálu. Kapitánka Munčáková v Bratislave sprevádzala delegácie. Od jej manžela sme chceli služby každý druhý deň. Ich deti však nemohli zostať „v prievane“. Chceme podobné prípady riešiť citlivo a ohľaduplne.“

„Našou prioritou je udržať vycvičenosť všetkých príslušníkov pohotovostných zmien. Ak to finančné zdroje dovidia, pousilujeme sa ju zvýšiť. Pri plnení úloh kladieme dôraz na zladenosť s ostatnými participujúcimi zložkami v rámci OS SR a NATO,“ dopĺňa na záver veliteľ OPCEN-u major Vácha.

Text a foto rtn. Zuzana MILDEOVÁ

NATO ISAF TOUR

Celoslovenská informačno-propagačná kampaň NATO ISAF TOUR pod záštitou Komunikačného odboru Ministerstva obrany SR prebiehala v uplynulom školskom roku 2008/2009 postupne vo všetkých krajoch. Príslušníci regrutačných stredísk Personálneho úradu GŠ OS SR spolu s veteránmi realizovali úspešné pásmo takýchto besied na 42 stredných školách po celom Slovensku. Počas nich diskutovali takmer s tromi tisíckami mladých zvedavých ľudí.

Scenár každého stretnutia bol jednoduchý. Po úvodnom slove náčelníka regrutačného strediska si mladé publikum pozrelo krátky dokumentárny film o pôsobení slovenských vojakov v Afganistane. Následne prišli na rad ostrieľaní veteráni. Ich pútavé rozprávanie dokumentovane vlastnou foto a video dokumentáciou o polročnom pôsobení v misii presvedčilo študentov o tom, že ich práca v Afganistane je nielen potrebná, ale aj psychicky i fyzicky veľmi náročná.

Priblížili študentom situáciu, v akej sa slovenskí vojaci nachádzajú a, samozrejme, mali možnosť vytvoriť si obraz aj o živote civilného obyvateľstva. Bolo až nezvyčajné, s akou tichosťou a zaujatou mladi ľudia vnímali každé ich slovo. Na lavínu otázok by prítomní veteráni mohli odpovedať aj celé vyučovanie.

„Počas besied sa nedali prehliadnúť prejavy nadšenia a emócií, ktorými študenti sprevádzali vyjadrenia vlastných pocitov vojakov z pôsobenia v krajine, ktorá je pre nášho človeka tak veľmi vzdialená,“ uviedla kapitánka Erika Možišová, náčelníčka Regrutačného strediska v Nitre.

Častým hosťom na besedách so stredoškólakmi bol aj minister obrany Jaroslav Baška. Študentom ozrejmil dôvody účasti Slovenska v operácii ISAF a vyzdvihol vzorné plnenie úloh našich vojakov v Afganistane.

Rozprávanie pútavých príbehov, zaujímavých postrehov a vlastných pocitov s cieľom priblížiť prácu našich vojakov v mierovej operácii ISAF v Afganistane a zároveň priblížiť aj miesto ich pôsobenia (ktoré je pre nášho človeka veľmi vzdialené) s iným spoločenským zriadením, náboženstvom, mentalitou i kultúrou bude pokračovať aj v novom školskom roku. Nás teší, že stredné školy samy prejavujú záujem o túto úspešnú akciu. Pozvania sa nám hrnú z celého Slovenska. NATO ISAF TOUR teda pokračuje!

rtn. Andrea CÉTENYIOVÁ

Foto archív RS

Škôlkar medzi vojakmi

V jedno jesenné ráno vyrazilo reprezentačné auto z Regrutačného strediska Banská Bystrica s náčelníkom strediska kapitánom Patrikom Novotným do malebnej dedinky v okrese Žiar nad Hronom – do Janovej Lehoty. Tu totiž býva chlapec menom Samko. Chlapec ako každý iný, iba s tým rozdielom, že v tomto päťročnom mládencovi búcha srdiečko, ktoré túži vidieť ozajstných vojakov – profesionálov. Tých ujom, ktorí dávajú veľkú silu žiť chlapcovi, s ktorým sa osud doteraz nemaznal. Za svojich päť rôčkov Samko zažil viac ako väčšina „dospelákov“. Na onkologických oddeleniach nemocníc trávi totiž viac času ako doma.

Samko v perfektnej bunde vojenských pilotov plný očakávania nastúpil spolu s mamičkou a starkým do regrutačného auta. Kam? Predsa do najväčšieho vojenského výcvikového priestoru na Lešti. Na strelnici bojových vozidiel ho už čakal nadporučík Miroslav Nedúchal, príslušník 11. mechanizovaného práporu z Martina. Samkova prvá cesta smerovala na riadiacu vežu. Na Miroslavov pokyn sa prostredníctvom najmodernejšieho počítačového vybavenia sklápali a vyklápali terče, ktoré simulovali postup bojových vozidiel a pechoty protivníka. „To je niečo!“ – pomyslel si Samko a s malou dušičkou sa spýtal, či by si mohol to bojové vozidlo aspoň pochytať. „Prečo nie? A dokonca ti dáme na hlavu aj pravú kuklu a môžeš sa povoziť“ – rozhodne povedal nadporučík a už ho viedol k bevepečku. Jazda v ňom bol nezabudnuteľný zážitok. Ďalej sa spolu zviezli v terénnom osobnom UAZ-e a v náklade AKTIS-e.

Všetko má svoj začiatok a koniec. Prišla rozlúčka a poďakovanie. Na znak priateľstva Miroslav neváhal, siahol do vrecka a obdaril Samka zeleným baretom. Tým baretom, na ktorý sú všetci príslušníci 11. mechanizovaného práporu z Martina takí hrdí. To bolo asi najväčšie gesto, ktoré Samka veľmi potešilo.

Samka teraz čaká náročné liečenie v jednej pražskej nemocnici. Už vie, že príslušníci Ozbrojených síl SR sú veľmi zdatní, smelí a ničoho sa neboja. Aj on bude bojovať so zákernou chorobou tak, ako bojujú vojaci, ktorých mal možnosť vidieť na Lešti. V mene príslušníkov Personálneho úradu a jeho podriadených regrutačných stredísk želám Samkovi Máňovi z Janovej Lehoty veľa síl, elánu do ďalšieho života, a najmä veľa zdravia. To potrebuje najviac.

Text a foto kpt. Patrik NOVOTNÝ

História dolnokubínskych kasární

Viac ako 80 rokov boli v Dolnom Kubíne vojenské kasárne, v ktorých sa vystriedali rôzne druhy vojsk. História kasární sa začala písať už v roku 1918, keď na Oravu po skončení prvej svetovej vojny dorazili rakúsko-uhorské vojská vracajúce sa z Haliča. Z demobilizujúcich vojsk bola časť ubytovaná vo Vyšnom Kubíne a časť v sile práporu vo Veličnej neďaleko Dolného Kubína. V roku 1919 boli jednotky dislokované do Dolného Kubína na Malý Bysterec do objektov pri Zmeškalovej kúrii. Zároveň až do r. 1920 prebiehala výstavba drevených tzv. „Tesko barakov“ v priestoroch, kde až do r. 2002 sídlili oravské kasárne. Boli tu dislokované jednotky finančnej stráže na ochranu štátnej hranice. Dnes kasárne pripomína len skromná tabuľka na vonkajšom múre.

Vzhľadom na zlé hygienické podmienky v drevených budovách a šírenie infekčných ochorení sa v roku 1923 začalo s výstavbou trvalých murovaných budov. Dokončené boli koncom roka 1929. Jedným z predvojnových veliteľov v týchto kasárňach, ktorý tu pôsobil až do roku 1939, bol aj povestný plukovník, neskôr generál Václav Vašátko.

POVSTALECKÉ ROKY

Vyhlásením SNP sa 29. 8. 1944 v priestoroch kasární v Dolnom Kubíne vytvoril Okresný revolučný národný výbor, ktorého predseda Pavol Letrich oznámil vstup Oravy do Povstania. Pod velením mjr. Jamříšku sa posádka pridala na stranu SNP. Časť jednotiek pod velením kpt. Vojtecha Miškoviča odišla do priestoru priemyslu Príslop na ceste Oravský Podzámok – Hruštín. 110 vojakov pod velením št. rtm. Imricha Bugára zbehol k 2. partizánskej brigáde M. R. Štefánika v Sklabíni.

V rokoch 1945-1950 pôsobil v kasárňach 6. peší pluk a v rokoch 1950-1954 jednotka leteckého náhradného pluku. V roku 1954 sa do kasární nasťahoval tylový útvar, konkrétne 2. okružné intendantné stredisko, v ktorom sa cvičili tyloví špecialisti určení na materiálne zabezpečenie ostatných druhov vojsk armády. Od roku 1955 boli do výcviku v rôznych kurzoch prijímané aj ženy.

V tomto období okrem tylových jednotiek pôsobil v kasárňach aj ďalší útvar – školská strážna rota 2. vojenského okruhu, ktorej velil kpt. Miroslav Valach. Po jej odchode bol redislokovaný z posádky Martin útvar automobilového smeru pod velením kpt. Miroslava Náгла.

Autor prosí čitateľov, ktorí by vedeli viac o histórii dolnokubínskych kasární z predvojnového obdobia a obdobia do r. 1958, aby pomohli doplniť chýbajúce údaje. Môžu to byť napr. aj osobné spomienky bývalých vojakov základnej služby alebo vojakov z povolania.

Kontakt v redakcii

NOVÁ HISTÓRIA

Rokom 1958 sa v dolnokubínskych kasárňach začala písať takmer 45-ročná história Železničného vojska (ŽelV). Najskôr 17. prápor mechanizácie železničných prác, potom 17. železničný strojný prápor a napokon 17. železničný stavebný prápor, ktorý bol po rozdelení Československa premenovaný na 811. železničný stavebný prápor. V roku 2002 v rámci reorganizácie Armády SR Železničné vojsko ukončilo činnosť a bývalé vojenské kasárne v Dolnom Kubíne boli vyprázdnené. Na ich mieste najskôr vybudovali hypermarket Tesco, pribudol Lidl a teraz sa stavia ďalšie spoločensko-obchodné stredisko. Celý areál má byť zastavaný objektmi podobného charakteru. Niekoľko rokov od likvidácie bývalých kasární mladšie generácie a návštevníci mesta ani netušia, že v meste kedysi boli kasárne a tí, ktorí sa to náhodou aj dozvedia, často nevedia, kde vlastne stáli.

Klub vojenských dôchodcov už dlhší čas vyvíjal aktivitu, aby sa v areáli bývalých kasární osadila pamätná tabu-

ľa pripomínajúca ich existenciu. Po viacerých konzultáciách s mestským úradom a primátorom mesta Ing. Budiakom mesto dalo zhotoviť a osadiť pamätnú tabuľu pri hypermarkete.

Na slávnostnom odhalení pamätnej tabuľe 6. apríla sa zúčastnili aj priami účastníci bojov v druhej svetovej vojne, členovia SZPB, predstavitelia mesta a, samozrejme, aj bývalí príslušníci kasární v Dolnom Kubíne. Nechýbal kpt. v. v. Miroslav Valach – jeden z bývalých veliteľov, ktorí pôsobili v kasárňach ešte pred príchodom útvarov Železničného vojska. Z bývalých veliteľov – príslušníkov ŽelV – prišli plk. v. v. Emil Tomášek, plk. v. v. Ing. Jozef Kukučka, plk. v. v. Ing. Michal Magyar a pplk. v. v. Ing. Jozef Butvin. Predseda KVD pplk. v. v. RSDr. Ján Sporka pripomenul históriu vzniku vojenských kasární v meste, ich vývoj a striedanie útvarov, ale aj spolunažívanie vojakov a obyvateľov a zásluhy útvaru pri rozvoji mesta.

pplk. v. v. Ing. Štefan STIERANKA

Operačné nasadenie Fire Scout

Bezpečný prostriedok MQ-8B Fire Scout prepisuje históriu amerického námorníctva, 7. októbra bol zaradený do služby US Navy na palube fregaty McInerney (FFG-8). Po prvý raz tak bude pôsobiť podobný rozmerovo veľký a automatizovaný bezpečný systém v bežnej operácii z plavidla. Fire

Scout odplával na FFG-8 v rámci 4. flotily na operáciu proti pašerákovi narkotík. Bezpečný prostriedok má pri aktivovaní prostriedkov spravodajskej činnosti, sledovania a prieskumu poskytnúť zatiaľ bezprecedentný prehľad o situácii v záujmovom priestore. Od skúsenosti z nasadenia MQ-8B na plavidle McInerney bude závisieť ďalší vývoj taktiky, techník a procedúr pre bojové použitie systému Fire Scout.

MQ-8B so základnou výbavou dokáže operovať vo vzduchu viac ako šesť hodín a s akčným rádiom 200 km od vzletovej paluby. Celková hmotnosť prostriedku predstavuje 1 429 kg. Poháňa ho turbovrtulový motor Rolls Royce 250-C20W, ktorý mu umožňuje dosiahnuť max. rýchlosť viac ako 210 km/h. Pôsobí vo výške 6,1 km. Môže niesť rôzny náklad vrátane elektro-optických/infračervených senzorov s laserovým diaľkometerom/značkovačom a námornej verzie radaru. Je prispôbený pre pôsobenie v C4I architektúre na bojisku. Má celkovú dĺžku 9,2 m, šírku 1,9 m, výšku 2,9 m a priemer rotora 8,4 m. Pred operačným nasadením absolvoval Fire Scout viac ako 600 hodín testov a 110 vzletov a pristátí z paluby fregaty.

Spoločnosť Israel Aerospace Industries (IAI) predstavila v októbri na medzinárodnej výstave leteckej a obrannej techniky IADE v juhokórejskom Soule prvý raz malú robotickú platformu s označením REX. Podľa zástupcu spoločnosti Jicchaka Nissana robot určený na sprevádzanie vojakov pozemných síl predstavuje jedinečné riešenie pre potreby súčasných ozbrojených síl. Platforma REX uvezie 200 kg nákladu a je určená na pomoc pre skupiny troch až desiatich vojakov, ktoré plnia operačné a logistické úlohy. REX vydrží do 72 hodín bez doplnenia energie, počas ktorých môže slúžiť ako „sprievodný nosič nákladu“ vojakov.

Odborníci IAI sa domnievajú, že dopyt po podobných prostriedkoch by mohol predstavovať desiatky tisíc kusov v hodnote stoviek miliónov dolárov. REX by sa podľa plánov mohol uplatniť nielen vo vojenských, ale aj v civilných aplikáciách. Kolesová platforma ponúka podľa výrobcu najmodernejšie schopnosti a používateľsky prívětivé ovládanie. Robotický REX je nastavený na istú vzdialenosť, ktorú si drží od vedúceho skupinky idúcich vojakov. Ovláda sa jednoduchými povelmi, ktoré zahŕňajú zastavenie, udržiavanie kurzu i nasledovanie pohybu vedúceho vojaka. Vojak, ktorý ovláda robota, tak robí podľa výrobcu „na intuitívnej báze, nie je rozptyľovaný nejakým ovládaním z ruky.“

REX - pomocník pechoty

Iniochos pre Maďarsko

Akvičný úrad maďarského ministerstva obrany uzatvoril s nemeckou spoločnosťou Rheinmetall Defence kontrakt na dodávku taktického systému velenia a riadenia Iniochos. Od päťročného obchodu si nemecká firma veľa sľubuje a dúfa, že sa u našich južných susedov, ktorí majú v pláne ďalšie projekty v oblasti modernizácie systémov velenia, riadenia, spojenia, prieskumu a spravodajstva, uchytiť. Rheinmetall už dodal porovnateľné systémy ozbrojeným silám v Grécku (na snímke použitie v tanku Leopard), Švédsku a Španielsku.

Iniochos je typový rad taktických automatizovaných systémov velenia a riadenia, ktoré boli vytvorené pre použitie na rôznych stupňoch a platformách. Systém sa dá využiť napríklad v taktických operačných strediskách, vozidlách, ba aj na úrovni vojaka. Iniochos umožňuje napríklad preniesť dáta pomocou PDA do taktického operačného strediska práporu alebo brigády. Nevýžaduje ďalší druh premeny údajov, ktorá v minulosti viedla často k strate dát. Nová koncepcia využíva vojenské spojenie Link-16 alebo webovú aplikáciu na komunikáciu s civilným sektorom.

V prvej fáze kontraktu budú všetky maďarské prápory vybavené aplikačným softvérom systému. Dve vojenské základne tiež dostanú systémy na výcvik administrátorov, inštruktorov a príslušníkov jednotiek. V ďalšej fáze kontrakt umožňuje dodávky a začlenenie dodatočného vybavenia a poskytnutie služieb až do takej miery, keď budú novým systémom vybavené všetky maďarské jednotky.

Dvojstranu pripravil Roman KMENT
Foto Northrop Grumman, Israel Aerospace Industries, Thales Australia,
Rheinmetall Defence, Lockheed Martin

Letový rekordér stroj U-2

Počas misie nad Juhozápadnou Áziou prekročil 18. októbra pilotovaný prieskumný stroj U-2 so sériovým číslom 068-0337 hranicu 25 000 hodín letu vo vzduchu. Tento stroj bol zaradený do stavu amerických vzdušných síl v roku 1968. Prvé lietadlo typu U-2 prekročilo magickú hladinu 25 000 letových hodín 4. apríla tohto roku, išlo o stroj s číslom 068-0329. Iba tieto dve lietadlá z celkovej počtu 33 strojov, ktoré majú základ draku v pôvodnej konštrukcii U-2, sa môžu pyšiť podobným výsledkom. Októbrový rekordér slúži už 41 rokov, pričom „pristál na brucho“ trikrát viac ako povoľuje cyklus generálnej opravy. Podľa obsluhy sa technici a prevádzkovatelia strojov snažia využiť stále všetky dostupné prostriedky, aby U-2 mohli pôsobiť bezpečne vo vzduchu.

Lietadlo bolo vyrobené najmä na spravodajské misie, sledovanie a prieskum, ale nedá sa pritom povedať, že sa myslelo na jednoduchú údržbu. S postupom času a vývojom technológií sa do trupu strojov zabudovávala novšia technika. Nikto nerátal, že stroj bude tak dlho letať, a tak pôvodní konštruktéri nemohli mnohé veci predpokladať. Dnešné lietadlá majú pohodlný prístup k jednotlivým častiam a hydraulike, pričom o U-2 sa to povedať podľa odborníkov nedá. Napriek tomu je podľa mnohých jedinečný tým, že maximalizuje bojové možnosti. Aj preto bude podľa niektorých plánov v amerických službách až do roku 2020.

Austrálsky Hawkei

V závere septembra ukázala spoločnosť Thales prvý raz model novej generácie vlastných vozidiel s protimínovou a balistickou ochranou, označený Hawkei. V čase rastúcej ponuky ľahkých pancierových automobilov na trhu vojenských vozidiel, prichádza Thales s vlastným produktom, ktorý vychádza z austrálskeho programu Bushmaster. Hawkei je vozidlo s pohonom 4x4 a celkovou hmotnosťou 7 000 kg. Podľa spoločnosti Thales Australia má poskytovať „neporovnateľnú bojovú schopnosť spolu s mierou prežitia.“ V zmysle tradície Bushmasteru, ktorý má názov podľa smrteľne jedovatej austrálskej vretenice, aj nové vozidlo je pomenované podľa špecifického austrálskeho živočicha Acanthophis hawkei, ktorý sa v prírode veľmi dobre maskuje.

Hawkei bol zostrojený na základe požiadavky na obratné, univerzálne a odolné vozidlo, ktoré má ponúkať vysokú úroveň ochrany pred účinkami výbuchov a strelby z ručných zbraní a možnosť ľahkej prepravy vzduchom. Vozidlo je možné použiť na „zosieťovanom bojisku“ a zapojiť do architektúry systémov C4I. Ochrana vozidla spočíva v konštrukcii podvozka a plátoch pancierovania, ktoré sa pridávajú alebo odoberajú podľa potreby. Dve osoby bez špeciálnych nástrojov ho majú dokázať upraviť do 30 min. Na vývoji sa podieľali okrem Thalesu, miestnych firiem, spoločnosti Boeing, PAC či Plasán. Podľa austrálskeho ministerstva obrany by Hawkei mal v rámci modernizácie nahradiť vozidlá Land Rover.

Krátko

Spoločnosť BAE Systems podpísala 13. októbra novú výhradnú zmluvu s poľským výrobcom Huta Stalowa Wola (HSW), ktorá upraví základ budúcej novej spolupráce pri výrobe ľahkého kolesového obrneného vozidla RG-31 v Poľsku v prípade, že sa naši severní susedia rozhodnú pre používanie tohto vozidla vo svojich ozbrojených silách. RG-31 je vozidlo s pohonom 4x4 a patrí do kategórie MRAP.

Dánsko posunulo možný termín rozhodnutia o výmene stíhačiek F-16 na rok 2010. Isté však je, že oproti pôvodným plánom na nákup 48 nových strojov, obstará Kodaň iba 25 až 35 nových stíhacích lietadiel. Príčina, prečo Dáni posunuli rozhodnutie, je nové zhodnotenie životnosti F-16, ktoré by mohli operačne pôsobiť do roku 2018 alebo 2020. Najhorúcejšími kandidátmi na výmenu sú Lockheed Martin F-35 JSF, Saab Gripen NG a Boeing Super Hornet.

Americké pozemné sily úspešne ukončili 13. októbra skúšky zdokonaleného viacúčelového 3D radaru protivzdušnej obrany AN/MQP-64 Sentinel. Modernizovaný radar od spoločnosti Thales Raytheon Systems má vyšší výkon a je schopný využívať niekoľko ďalších nových režimov. Sentinel, ktorý tvorí tzv. malú PVO pozemných síl, je určený na ochranu najmä pred nízko letiacimi prostriedkami protivníka. Je schopný sledovať vzdušné ciele s malou odrazovou plochou na vzdialenosť väčšiu ako 40 km a vo výške do 4 000 m.

Spoločnosť Alenia Aeronautica dodala 21. októbra litovským vzdušným silám posledný z troch objednaných dopravných lietadiel C-27J Spartan. Prvý stroj dostal Vilnius v decembri 2006 a druhý v decembri 2008. Slávnostné odovzdanie posledného objednaného lietadla v termíne sa uskutočnilo na vojenskom letisku Siauliai.

Austrália sa rozhodla, že nakúpi ľahké 155 mm húfnice M777, ktoré by mali nahradiť staršie ľahké systémy M198. Na projekt dodávky budúcej generácie delostreleckých systémov vyčlení vláda celkovo 493 mil. austrálskych dolárov. V prvej fáze projektu sa nakúpi 35 systémov M777A2, aby sa vytvorili štyri delostrelecké batérie. V druhej fáze projektu si chce Austrália vybrať moderné samohybné delostrelecké systémy pre palebnú podporu vysoko pohyblivých mechanizovaných síl.

Spoločnosť Harris Corp., ktorá pôsobí medzinárodne v oblasti komunikačných a informačných technológií, získala kontrakt v hodnote 419 mil. USD na dodávku taktických viackanálových prenosných rádiostanic Falcon III AN/PRC-117G a zdrojových adaptérov vo vozidlách pre americké pozemné sily. Ide o systémy novej generácie s možnosťou vysoko rýchlej taktickej satelitnej hlasovej a dátovej komunikácie.

Tretie a posledné lietadlo C-17 Globemaster III skompletizovalo 12. októbra na letisku v maďarskej Pápe krídlo ľahkej leteckej prepravy NATO, na ktorom sa podieľa 10 štátov Aliancie a dve partnerské krajiny.

Rakúsky Eurofighter Typhoon

Konzorcium Eurofighter dodalo 24. septembra pätnáste stíhacie lietadlo Typhoon rakúskym vzdušným silám. Stroj preletel z výrobného závodu EADS v nemeckom Manchingu na základňu v Zeltwegu. Rakúsko tak mohlo skonštatovať, že dodávka jeho objednávky na lietadlo 4. generácie je skončená.

Príbeh o výbere, nákupe a zavedení Eurofighterov do výzbroje v Rakúsku by stačil na knihu i hollywoodský film. Ktosi spočítal, že od rozhodnutia vzdušných síl nahradiť flotilu 23 lietadiel Saab Draken novými stíhacími lietadlami, sa tento zámer stal objektom viac ako 4 600 parlamentných otázok, hodnotilo ho päť auditov a spôsobilo pád viacerých príslušníkov velenia Bundesheeru i politikov.

Kontrakt na dodávku moderných stíhacích lietadiel v hodnote približne dve mld. eur podpísal náš sused 1. júla 2003, pričom zahŕňal pôvodne 18 strojov vrátane vybavenia a výzbroje, výcviku personálu a logistickej podpory. Sociálnodemokratická strana, ktorá vyhrala v Rakúsku v roku 2006 voľby, však nákup plánovala zru-

šiť, nakoniec sa však s konzorciom Eurofighter 1. októbra 2006 dohodla na znížení počtu kusov i zredukovaní niektorých služieb, čím znížila celkovú cenu o viac ako 400 mil. eur.

POČIATKY VÝVOJA

Eurofighter Typhoon je dvojmotorové viacúčelové stíhacie lietadlo s delta krídlom. Bolo vyvinuté a vyrába sa v konzorciu troch samostatných partnerských subjektov - Alenia Aeronautica, BAE Systems a EADS, ktoré vytvorili holding pod názvom Eurofighter už v roku 1986. Sériová výroba lietadiel Eurofighter Typhoon prebieha a stroje sa nakupujú v rámci troch oddelených kontraktov podľa stupňa vývoja a schopností stroja, ktoré sa označujú aj ako „Tranž 1, 2, 3“. Každá nasledujúca zahŕňa širšie možnosti a lepšie schopnosti avioniky lietadla.

Aká bola história tohto projektu? V roku 1983 odštartovali Francúzsko, Nemecko, Španielsko, Veľká Británia a Taliansko program FEFA (Future European Fighter Aircraft). Nové lietadlo malo mať schopnosti krátko štartu a boja za hranicou viditeľnosti. Len o rok neskôr od neho odstúpilo Francúzsko. Zvyšné krajiny

sa rozhodli, že budú pokračovať s novým programom EFA (European Fighter Aircraft). Prvý skúšobný let prototypu Eurofightera sa uskutočnil v marci 1994 v Nemecku. Prvý sériový kus stíhačky sa dostal do výzbroje nemeckého letectva v auguste 2003, v tom istom roku aj do španielskeho letectva. V decembri 2005 prišiel prvý taliansky stroj a v marci 2007 sa prvý Eurofighter dostal do služby britskej RAF.

PLNENIE ÚLOH

Prvý rakúsky Typhoon z výroby v Manchingu pri Mnichove pristál v Zeltwegu 12. júla 2007, len tri týždne po zmene dohody o nákupe lietadiel. Úlohou nových stíhacích strojov je ochrana rakúskeho vzdušného priestoru, ktorá sa však v súčasnosti líši od tej predošlej. Na klasickú ochranu nemá náš sused dostatok lietadiel, ani výzbroj. Podľa platnej legislatívy stíhacie lietadlá nemôžu pôsobiť mimo hraníc krajiny a zasiahnuť môžu len po pozitívnej identifikácii vzdušného cieľa. Aj to prispelo k tomu, že Viedeň si vybrala len jednomiestne lietadlá prvej série (Tranž 1), aj to iba s riadenými raketami typu vzduch – vzduch krátko dosa-

hu IRIS-T (dosah do 30 km). Softvér i vybavenie umožňuje Eurofighterom použitie rakiet AIM-120 AMRAAM s dosahom s hranicou vyzuálnej viditeľnosti, ale rakúske vzdušné sily ich nenakupili. Okrem toho sú stíhačky vybavené ešte 27 mm kanónom Mauser BK27 (dosah 2 000 m). Podľa rakúskych vzdušných síl si však chcú zachovať istú flexibilitu a sú pripravené v budúcnosti na zmenu. Kedy sa tak stane, je otázkou. Predpokladá sa, že najskôr v rokoch 2015 až 2018. Pôvodný rakúsky kontrakt zahŕňal aj opciu na modifikáciu lietadiel na Tranž 2, Block 8, čo sa ale nerealizovalo.

PRVÁ POKHOTOVOSŤ

Premiéru v pohotovostnom systéme zažil Eurofighter 1. júla 2008 počas majstrovstiev sveta vo futbale v Rakúsku a Švajčiarsku. Tento začiatok bol zároveň koncom prenájmu, ktorý umožňoval Viedni využívať švajčiarske stíhačky Northrop F-5E (12 strojov) potom, ako boli v závere roka 2005 vyradené zo služby rakúskych vzdušných síl stroje Saab Draken.

V rakúskom pohotovostnom systéme slúžia dve stíhačky Eurofighter a jedna je v zálohe. Cieľom vzdušných síl je dosiahnuť vzlet proti narušiteľovi do siedmich minút od výzvy. Moderné stíhačky patria do 1. stíhacieho krídla na základni v Zeltwegu, ktorá prešla modernizáciou za 100 mil. eur. Piloti Eurofighterov sú rozdelení do dvoch letiek. Tretia „tigria“ letka poskytuje výcvik stíhaciemu krídlu a zatiaľ využíva staré lietadlá Saab J-105ÖE zo základne v Linzi. Vypomáha tiež pri ochrane vzdušného priestoru a strieda sa v pohotovostnom systéme s Eurofighterami.

VYBAVENIE

Eurofighter Typhoon patrí k jedným z najmodernejších súčasných viacúčelových stíhacích lietadiel. Rakúsko má momentálne verziu len na vzdušný boj, bez možnosti pôsobenia proti pozemným cieľom. Jednomiestne stroje poháňajú dva motory Eurojet EJ 200 s maximálnym ťahom po 90 kN (9 178 kg), čo umožňuje stroju dosiahnuť rýchlosť 2 120 km/h. V prípade núdze sa pilot môže katapultovať v nulovej výške a rýchlosti sedadlom Martin Baker MK-16A. Rakúske stíhačky sú identické s nemeckými verzie Block 5, preto nemajú niektoré systémy ako napr. pasívny palubný infračervený sledovací systém PIRATE či systém výstrahy pred riadenými strelami MAWS. Je zaujímavé, že rakúske Eurofighter boli ako prvé vybavené novým modelom strely IRIS-T od nemeckej spoločnosti Diehl BGT Defence, ktorej dali naši susedia prednosť pred AIM-9L Sidewinder. Ale opäť, aj keď nemecká strela ponúka širšie možnosti (napr. využitie prilbového zameriavača), rakúske stroje ich momentálne nevedia využívať.

Eurofighter využívajú moderný rádiolokátor ECR-90 Captor, ktorý dokáže súčasne sledovať 20 cieľov a navádzať na ne až šesť rakiet. Menší nepriateľský stíhací stroj zachytí na hranici 160 km, väčší dopravný stroj na dvojnásobnej vzdialenosti. Lietadlo využíva systém riadenia fly-by-wire, pilotná kabína je riešená systémom HOTAS. Stroj využíva otvorenú i šifrovanú VHF/UHF komunikáciu (Rhode & Schwarz M3AR), inerciálny navigačný systém (INS), navigačný systém prispôbenia sa profilu terénu, GPS, ILS, systém na prenos údajov MIDS / Link 16, pohyblivé zobrazenie mapy (MMD). Čo je zaujímavé, piloti stíhačiek tiež využívajú modernú anti-G kombinézu Libelle, ktorá funguje nezávisle od systémov lietadla.

Roman KMENT

Foto Eurofighter GmbH

Technicko - taktické údaje

Úloha	Vzdušný boj
Výrobca	Konzorcium Eurofighter, EADS, závod Manching
Verzia	Jednomiestna, Tranž I, Block 5
Pohon	2x motor Eurojet EJ 200 s ťahom 2x 60 kN (2x 90 Max.)
Spotreba	166 l/min, pri forsáži max. 530 l/min.
Krídlo / Dĺžka / Výška	10,95 m / 15,96 m / 5,28 m
Max. vzletová hmotnosť	23 500 kg (11 000 kg prázdna hmotnosť)
Užitočná nosnosť	8 000 kg na závesníkoch
Objem vnútorných nádrží	5 600 l (externé max. 3 500 l)
Max. rýchlosť	2 120 km/h vo výške 11 000 m, 1 397 km/h na úrovni mora
Min. rýchlosť	203 km/h
Preťaženie	od -3 do +9 G
Operačný vzlet / Výbeh	300 m / 500 m (vyzbrojený raketami vzduch - vzduch 4 700 kg)
Dosah	1 389 km (s raketami vzduch - vzduch), prelet 3 706 km s prídavnými nádržami 2 000 kg
Operačná výška	nad 18 300 m
Radar	Euroradar ECR-90 Captor umožňujúci súčasné sledovanie 20 cieľov, zachytí stíhač stroj na vzdialenosť 160 km
Výzbroj	27 mm kanón Mauser BK27 so zásobou 150 nábojov, riadené rakety typu vzduch - vzduch krátkého dosahu IRIS-T

Protiletadlové dvojča

30 mm protiletadlový dvojkánón vz. 53 s evidenčným číslom 312727 tvorí súčasť zbierkového fondu VHÚ – VHM Piešťany. Kanón bol vyrobený koncom roku 1956. V rokoch 1958 – 1985 sa nachádzal vo výbroji vševojskových útvarov Západného vojenského okruhu. V roku 1985 kanón po generálnej oprave prevzal motostrelecký pluk Michalovce. Koncom roka 1992 odovzdal michalovský útvar kanón do Moldavy nad Bodvou. V lete 1993 ho prevzalo na základe rozkazu MO SR č. 4 Vojenské historické múzeum.

Vývoj 30 mm protiletadlového dvojkánóna na dvojkolesovom podvozku sa začal v Zbrojovke Brno na základe výnosu MNO začiatkom roka 1948. Pri konštrukčných prácach nadviazala zbrojovka na svoju nedoriešenú zbraň z obdobia druhej svetovej vojny, vtedy označovanú ako „kanón 303 Br“. Prototyp kanóna vyrobený v roku 1949 niesol továrenské označenie „ZK 453“ a jeho automatika využívala piestový mechanizmus, čo zaručovalo vysokú rýchlosť strelby a účinný výškový dostrel.

NAJSKÔR BOLA DVOJKOLKA

Začiatkom roka 1950 prešiel prototyp komisionálnymi skúškami. Výsledky boli vyhovujúce a strelba na vlečný rukáv bola hodnotená ako veľmi dobrá. Ďalšie práce na kanóne však boli výnosom MNO zo dňa 28. 6. 1950 zastavené z dôvodu nezodpovedajúcich unifikčných požiadaviek na kaliber. V januári 1952 na základe odporúčania sovietskych vojenských poradcov výnosom MNO z 31. 1. 1952 vyšiel rozkaz na dokončenie vývoja 30 mm protiletadlového dvojkánóna a súčasne bolo vydané nariadenie na prípravu sériovej výroby. Po obnovení vývojových prác na dvojkánóne výnos MNO č. j. 03685/NM zo dňa 28. 2. 1952 nariadil vojskové skúšky s pôvodným prototypom.

Vtedy bol vývoj vlastného kanóna považovaný za takmer dokončený. Vzhľadom na skutočnosť, že dvojkánón v pôvodnom prevedení na dvojkolesovom podvozku nespĺňal požiadavku možnosti strelby z chodu v celom kruhu odmeru, nebol z rozhodnutia NGŠ zavedený do výbroje. Dňa 29. 4. 1952 podal veliteľ delostrelectva návrh na vývoj 30 mm protiletadlového dvojkánóna na štvorkolesovej lafete, čím by bola zaručená možnosť strel-

by z chodu v celom kruhovom odmere. Po spresnení takticko-technických požiadaviek podľa výsledkov vojskových skúšok vykonaných v marci 1952, prikrčila zbrojovka v máji 1952 k riešeniu novej spodnej lafety, upravenej hornej lafety a automatizácii riadiel odmeru a námeru. Koncom roka 1952 bol postavený prototyp 30 mm protiletadlového dvojkánóna na štvorkolesovej lafete, ktorý v mesiacoch január až február 1953 prešiel kontrolnými jazdnými a streleckými skúškami, pričom sa dosiahli uspokojivé výsledky. V nadväznosti na ne bol prototyp daný do vojskových skúšok. Uskutočnili sa v marci až apríli 1953 vo vojskových priestoroch Doupov a Boletice s dobrými výsledkami. Na základe výsledkov z nich bol rozhodnutím MNO zo dňa 29. 6. 1953 zavedený do výbroje čs. armády 30 mm protiletadlový dvojkánón vzor 53.

VYRÁBAL SA VO VSETÍNE A V TRENČÍNE

Kanón mala pôvodne vyrábať Zbrojovka Brno, ale z dôvodu voľných výrobných kapacít bola ich výrobou poverená Zbrojovka Vsetín. Sériová výroba sa naplno rozbehla až v roku 1956. Spodné štvorkolesové lafety sa podľa výkresovej dokumentácie spracovanej v Konštrukte Brno vyrábali v Závode 9. mája Trenčín – Kubra. Organizačne bol protiletadlový dvojkánón vz. 53 začlenený do výbroje protiletadlových jednotiek peších, streleckých, mechanizovaných a tankových plukov. V rokoch 1956 – 1960 tvoril základ protiletadlovej obrany letísk a palebných postavení veľkokalibrového delostrelectva. Po reorganizačných zmenách v roku 1960 sa časť kanónov vyčlenila pre výzbroj útvarov typu „B“ a „C“. Kanón bol určený na strelbu na vzdušné ciele letiace rýchlosťou 280 m/s v prízemných a malých výškach. Ďalej ho bolo možné použiť na ničenie osvetľovacích bômb, vzdušných výsadkov a na strelbu na pozemné ciele, obrnené transportéry a ľahké tanky. Začiatkom 70. rokov boli protiletadlové dvojkánóny vz. 53 postupne sťahované z výbroje prvosledových vševojskových útvarov a po opravách sa pridievali protiletadlovým jednotkám Východného vojenského okruhu. Časť z nich bola uložená v skladoch nedotknuteľných zásob. Tu zostali až do roku 1992. Po roku 1993 časť kanónov prevzala do svojej výbroje Armáda SR, ktorá začala s ich postupnou likvidáciou. V súčasnosti sa v zbierkach VHÚ – VHM Piešťany nachádza päť kusov PLdVK vz. 53.

Peter TURZA
VHÚ – VHM Piešťany
Foto Miroslav MIHÁLIK

TAKTICKO - TECHNICKÉ ÚDAJE

Obsluha	1 + 5 osôb
Účinný výškový dostrel	3 000 m
Maximálny výškový dostrel	7 000 m
Maximálny diaľkový dostrel	9 600 m
Praktická rýchlosť strelby	150 – 200 výstrelov za min.
Strelivo	jednotné
Rozsah námeru	-10° do +85°
Rozsah odmeru	360 o
Hmotnosť kanóna	2 100 kg
Trakcia	moto

Brigádny generál Branislav Vladimír MANICA

Narodil sa 27. februára 1894 v Tisovci, okres Rimavská Sobota, v rodine knihviazača Imricha a Karolíny, rodenej Čechovej. Obecnú školu navštevoval v Tisovci. V rokoch 1905 – 1913 študoval na osemročnom gymnáziu v srbskom Novom Sade a v rokoch 1913 – 1914 absolvoval dva semestre medicíny na Lekárskej fakulte Budapešti Tudományegyetem (Budapeštianskej univerzity). Po vypuknutí prvej svetovej vojny sa 26. októbra 1914 ako jednoročný dobrovoľník – medik prezentoval v 16. honvédskom pluku v Banskej Bystrici.

Najskôr do konca decembra 1914 absolvoval základný vojenský výcvik v náhradnom prápore kmeňového pluku a od januára do 10. mája 1915 bol ako ošetrovateľ pridelený do vojenského pozorovacieho ústavu v Banskej Bystrici. V máji 1915 bol povýšený na čatára medika a zároveň zaradený do pochodovej roty 16. honvédskeho pluku, s ktorou bol 11. mája v rámci X. pochodového práporu odvelený na ruský front. 1. júna 1915 bol povýšený na kadeta-ašpiranta zdravotnej (zdrav.) služby a 20. decembra na kadeta. Od 24. decembra 1915 do konca januára 1916 pôsobil vo funkcii zástupcu práporného lekára pri XVI. pochodovom prápore kmeňového pluku. 1. februára 1916 ho povýšili na práporčíka zdrav. služby.

ČS. LÉGIE

V priebehu ruskej Brusilovovej ofenzívy vykonával zdrav. služby opätovne na prápornom obvázisku a 13. júna 1916 sa pri Kujdanówe na rieke Strypa dostal do ruského zajatia. V ruských zajateckých táboroch Birjuč, Nižnedevick a napokon Bobrov vo Voronežskej gubernii strávil viac ako rok. Dňa 7. júla 1917 dobrovoľne vstúpil do čs. légii v Rusku a rozkazom komisie formujúcej sa čs. vojenskej časti v rámci Kyjevského vojenského okruhu bol v hodnosti podporučík zaradený do 7. čs. streleckého pluku Tatranského v Berezani a 8. júla ustanovený za mladšieho dôstojníka 1. roty. V tomto pluku slúžil do októbra 1918 a postupne vystriedal funkcie mladšieho dôstojníka 6., 7., 12. roty a veliteľa 11. roty, s ktorou sa od konca augusta do začiatku októbra 1918 zúčastnil na bojoch proti sovietskym boľševikom v Zabajkalsku. Dňa 4. októbra 1918 bol odvelený do Čs. tábora pre Slovákov v Irkutsku a 5. decembra menovaný na poručíka (s účinnosťou od

28. 11. 1918). Dňom 8. júla 1919 bol Manica preložený do 12. čs. streleckého pluku M. R. Štefánika a ustanovený za veliteľa 8. roty, s ktorou sa zúčastnil ochranných služieb na sibírskej magistrále od Krasnojarska po Filimovo. 19. októbra 1919 bol povýšený na kapitána (s účinnosťou od 1. 5. 1919). Od decembra 1919 do mája 1920 sa podieľal na obrane 3. čs. streleckej divízie, ktorá tvorila zadný voj (ariergard) evakuovaných čs. jednotiek zo Sibíri cez Vladivostok. Do vlasti sa vrátil v rámci 33. lodného transportu čs. légie z Ruska 14. septembra 1920.

Po absolvovaní repatriáciej dovolenky do 25. októbra 1920 sa rozhodol naďalej zotrvať v čs. brannej moci a vrátil sa do svojho kmeňového pešieho pluku 12 v Komárne. Dňa 8. januára 1921 bol ako dôstojník z povolania prevzatý do čs. armády a 30. decembra 1922 menovaný za štábného kapitána pechoty (pech.), s účinnosťou od 1. júla 1920. Dňa 26. februára 1924 bol ako konceptný dôstojník premiestnený do 2. spravodajského oddelenia štábu Zemského vojenského veliteľstva v Bratislave. V marci 1925 si podal žiadosť o preloženie do zálohy, ktorej k 31. máju 1925 vyhovel.

ŽIVOT V CIVILE

V rokoch 1925 – 1928 pokračoval v štúdiách na Lekárskej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave, ktoré nedokončil. V civilnom živote bol v rokoch 1926 – 1928 a tiež v rokoch 1932 – 1936 pracovníkom a funkcionárom obecnej správy v Bratislave - Petržalke. Súčasne sa výrazne angažoval aj v spolkovej organizácii Sdruženie slovenských legionárov. Od 1. januára 1937 až do rozbitia ČSR pracoval ako pohotovostný referent v slovenskej divízii Čs. červeného kríža v Turčianskom Sv. Martine.

Po vzniku Slovenského štátu bol 19. marca 1939 v hodnosti štábného kapitána pech. povolaný do činných služieb v slovenskej brannej moci a ustanovený za veliteľa I. práporu horského pešieho pluku 1 v Turčianskom Sv. Martine. 17. mája 1939 ho povýšili na majora pech. a 21. mája premiestnili na MNO – Hlavné vojenské veliteľstvo v Bratislave. Tam v rámci Inšpektorátu brannej moci bol poverený záležitosťami Červeného kríža, Civilnej protiletectkej obrany (CPO), chemického a zdravotného výcviku. Od 15. novembra 1939 do 15. januára 1941 velil III. práporu pešieho pluku 6 v Ružomberku. V polovici januára 1941 bol premiestnený do Západnej pracovnej skupiny Pracovného zboru MNO (Psb MNO) v Turčianskom Sv. Martine a zároveň určený za jej veliteľa - správcu. Dňa 1. januára 1942 bol Manica povýšený na podplukovníka pech. Od 24. augusta do 30. decembra 1942 sa zúčastnil ťaženia slovenskej armády na východnom fronte. V rámci Rýchlej divízie velil poľnému pracovnému práporu, najskôr v Amvrosijevke a po jeho presune, v Mariupoli na pobreží Azovského mora. Dňom 1. októbra 1943 ho preložili do výslužby a 16. augusta 1944 bol slovenskou vojenskou správou opätovne povolaný do služby a zaradený ako veliteľ CPO na Slovensku so sídlom v Banskej Bystrici.

POVSTALECKÉ ROKY

Od roku 1943 sa aktivizoval v rámci martinskej občianskej odbojovej skupiny. V auguste 1944 sprostredkoval rokovania medzi podplukovníkom gšt. Jánom Golanom a sovietskymi partizánskymi veliteľmi. Po vypuknutí SNP pôsobil najskôr ako referent pre veci partizánske na Veliteľstve 1. ČSA na Slovensku. Od 18. septembra 1944 vykonával funkciu prvého zástupcu veliteľa Hlavného štábu partizánskych oddielov (HŠPO) Karola Šmidkeho, ktorú 6. októbra odovzdal plk. Alexejovi Nikitičovi Asmolovovi. Následne prevzal v HŠPO post zástupcu pre materiálnu a finančnú oblasť. V septembri 1944 bol účastníkom na rokovaní Rady na obranu Slovenska. Bezprostredne pred potlačením Povstania, v druhej polovici októbra 1944, dostal rozkaz zabezpečiť HŠPO na prechod do hôr. Dňa 26. októbra 1944 spolu s ďalšími príslušníkmi štábu odišiel z Banskej Bystrice najskôr do Hornej Tureckej a odtiaľ na Donovaly. Do polovice novembra 1944 pôsobil v slovenských horách na Hlavnom štábe partizánskeho hnutia ako splnomocnenec s pôsobnosťou pre Gemer a Malohont. Spolupracoval s viacerými partizánskymi oddielmi a brigádami na strednom Slovensku. Potom sa striedavo ukrýval v Tisovci, Klenovci, Kokave nad Rimavicou, v Hnúšti - Likieri a na konci januára 1945 sa v priestore Bujakova na Horehroní stretol s jednotkami oslobodzujúcej rumunskej armády. Od apríla 1945 sa Manica stal v Poprade príslušníkom 1. čs. armádneho zboru v ZSSR a po oslobodení Československa dôstojníkom čs. armády.

Dňom 1. augusta 1945 bol povýšený na plukovníka pech. Od 1. januára 1946 do 30. júla 1949 zastával funkciu náčelníka osvetly a výchovy Vojenskej oblasti 4 (VO 4) v Bratislave. V čase komunistického februárového prevratu 1948 v ČSR patril do skupiny plukovníka just. Antona Rašlu. Jeho úloha spočívala v dohliadaní na to, aby žiadny veliteľ so svojou jednotkou ozbrojene nevstúpil voči nastolujúcej sa komunistickej moci v štáte. Dňom 1. apríla 1948 ho povýšili na brigádneho generála. Napokon však Manicu k 1. augustu 1949 definitívne preložili do výslužby, so zaradením do kmeňového počtu VO 4 v Bratislave. Usadil sa v Martine a angažoval vo viacerých regionálnych centrách spoločensko-politických organizácií. V roku 1950 sa stal predsedom tamojšieho Okresného akčného výboru Národného frontu. Ďalšia vlna čistiek päťdesiatych rokov však neobišla ani jeho a roku 1952 ho Okresný výbor KSS v Martine na základe nepravdivých a vykonštruovaných obvinení pozbavil všetkých funkcií. Bol donútený vysťahovať sa z Martina a usadiť v obci Horný Turček pri Kremnici, kde s podlomeným zdravím prežil ďalších šesť rokov života. Po čiastočnom uvoľnení pomerov v Československu sa mohol vrátiť do Martina, sporadicky sa venoval prekladom zo srbochorvátčiny a ruštiny či písaniu spomienok. Zomrel 14. júla 1980 v Martine. Pochovaný je v Bratislave.

pplk. Mgr. Miloslav ČAPLOVIČ, PhD.
Vojenský historický ústav

pešom pluku 2, neskôr v rámci 1. čs. divízie vo Francúzsku velil motocyklovej eskadrome prieskumného oddielu. Po porážke Francúzska bol v júni 1940 evakuovaný do Veľkej Británie. Kolomana Skalínu zaradili do radov pešieho práporu 2 1. čs. zmiešanej brigády. Povýšili ho na nadporučíka jazdeckta v zálohe (1. augusta 1940). Postupne velil najskôr čate, potom bol zástupcom veliteľa roty. Absolvoval niekoľko kurzov a školení (kurz veliteľov rôt, záškodnícky, mínometný, tankový). Po ukončení tankového kurzu v Škótsku sa koncom októbra 1943 stal zbrojným dôstojníkom tankového práporu. V januári 1944 bol povýšený do hodnosti kapitána jazdeckta v zálohe.

CESTA Z ANGLICKA NA DUKLU

V lete 1944 sa rozhodovalo o presune vyše stovky dôstojníkov čs. armády z Veľkej Británie do ZSSR k 1. čs. armádnemu zboru, ktorý trpel akútnym nedostatkom dôstojníkov. Kapitán Skalína neváhal ani chvíľu a prihlásil sa. Podobne ako mnohí ďalší cítil, že práve prostredníctvom zboru vedie najkratšia cesta domov. V júli a auguste absolvoval dlhý presun zo západnej Európy na východný front, do priestoru zboru, ktorý sa nachádzal

Zomrel najstarší generál

V Portlande v americkom štáte Oregon zomrel 4. októbra 2009 vo veku nedožitých 102 rokov najstarší slovenský generál: brigádny generál vo výslužbe Koloman Skalína. Rodák z Tisovca (pôvodným menom Koloman Schreiber sa narodil 13. februára 1908 ako druhé z desiatich detí) vyštudoval obchodnú školu v Dobšinej a vyučil sa za kamenárskeho majstra. Na základnú vojenskú službu nastúpil 1. novembra 1929 k jazdeckému pluku 1. v Terezíne. Službu ukončil v marci 1931 ako frekventant školy dôstojníkov jazdeckta v zálohe v Pardubicích.

O rok neskôr bol povýšený do hodnosti podporučíka v zálohe. Od roku 1935 aktívne slúžil v armáde v spomínanom jazdeckom pluku 1. až do začiatku roka 1938. V čase mobilizácie čs. armády na jeseň 1938 bol povýšený do hodnosti poručíka a až do 1. marca 1939 velil jazdeckej eskadrome pluku v Terezíne a vo Velvaroch.

ÚSPEŠNÝ BOL AŽ DRUHÝ ÚTEK

Keďže v rámci Viedenskej arbitráže Jelšava pripadla Maďarsku, rozhodol sa po demobilizácii na jar 1939 odísť do zahraničia. Prvý pokus v apríli 1939 bol neúspešný, lebo v Krakove ho zatkla poľská polícia a vrátila na Slovensko. V júli 1939 sa mu podarilo nasadnúť na loď, ktorá ho po Dunaji dopravila až do Čierneho mora. Odtiaľ sa dostal na Blízky východ. V Jeruzaleme sa v októbri 1939 prihlásil do zahraničnej čs. armády. Spoločne s ďalšími stovkami čs. dobrovoľníkov bol lodným transportom presunutý do francúzskeho prístavu Marseille.

Odtiaľ sa dostal do juhofrancúzskeho Agde, kde bol v tom čase sústreďovací a výcvikový tábor. Najskôr pôsobil

v tom období v oblasti Volyně a pripravoval sa na operácie v blízkosti Karpát.

Pôsobil v 1. čs. samostatnej tankovej brigáde, štábnej roty zboru a napokon v 3. čs. samostatnej brigáde. Bol zástupcom veliteľa pešieho práporu 5, i jeho veliteľom. S brigádou absolvoval ťažké boje v rámci Karpatsko-duklianskej operácie. 21. januára 1945 bol v bojoch pri oslobodzovaní Stropkova ranený (v dôsledku toho oslepol na pravé oko). Nasledoval pobyt vo vojenskej nemocnici v Košiciach. Po ňom prevzal v 1. čs. náhradnom pluku v Poprade funkciu veliteľa práporu.

BOJ PROTI BURLAKOVI

V polovici apríla 1945 bol vyslaný do rumunského prístavu Konstanca ako československý zástupca do medzinárodného vojenského strážneho oddielu UNRRA. Vtedy bol už povýšený na majora. Po ukončení druhej svetovej vojny pôsobil v pešom pluku 26 v Lučenci. Najskôr ako veliteľ jeho pešieho práporu, neskôr zástupca veliteľa pluku (útvár bol redислоvaný do Jelšavy).

V roku 1947 sa zúčastnil vojenských operácií proti sotni Burlak Ukrajinskej povstaleckej armády, prevzal velenie pešieho pluku 26. Neskôr velil pešiemu práporu 79 v Banskej Bystrici i pešiemu pluku 7 v Nitre. Koncom februára 1950 z rodinných dôvodov odišiel do zálohy (8. septembra 1950 bol povýšený do hodnosti podplukovník v zálohe).

Roky pracoval v stavebnom priemysle, najskôr ako zamestnanec oblastného riaditeľstva Keramiky a skla v Bratislave, neskôr ako vedúci výroby vo Východoslovenských kameňolomoch v Prešove. Nasledovala práca v rôznych inštitúciách a závodoch stavebníctva. Po obsadení Československa Sovietskou armádou v auguste 1968 emigroval do USA (následne mu bola odobratá hodnosť podplukovníka v zálohe). Žil v Portlande v štáte Oregon. Pracoval tam do svojho odchodu na dôchodok ako účtovník.

NEŠKORÁ REHABILITÁCIA

Rehabilitovaný bol až po roku 1990. V roku 2002 bol povýšený do hodnosti plukovníka vo výslužbe a 31. augusta 2006 bol na základe rozkazu prezidenta Slovenskej republiky vymenovaný do hodnosti brigádneho generála vo výslužbe. Je držiteľom mnohých československých, sovietskych, poľských a slovenských vojenských vyznamenaní a medailí, čestným občanom Jelšavy. Brigádny generál v. v. Koloman Skalína bol 6. októbra pochovaný na cintoríne v americkom Portlande.

Jozef ŽIAK

Foto archív VHÚ Bratislava

Deň vojnových veteránov

11. novembra 1918 o 11. hodine a 11. minúte zaznela posledná salva pri podpise priméria v Compiègne vo Francúzsku, ktorým sa skončila prvá svetová vojna. Na rozdiel od všetkých predchádzajúcich vojen trvalo toto ozbrojené stretnutie nepretržite viac než štyri roky. Straty na ľudských životoch, ktoré si táto „Veľká vojna“ vyžiadala, nemali dovtedy obdobu v celých ľudských dejinách.

Zo 65 miliónov vojakov mobilizovaných všetkými bojujúcimi štátmi ich bolo 8 miliónov zabitých a ďalších 21 miliónov zranených, alebo doživotne zmračených. Hrôzy a útrapy z tejto vojny zostali tak hlboko vryté do vedomia jej účastníkov, že bezprostredne na to ako vojna skončila, bol 11. november vyhlásený za Deň vojnových veteránov. Veteráni západného odboja II. svetovej vojny spolu so štátnym tajomníkom MO SR Danielom Duchoňom, veľvyslancom Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska v SR Michaelom Robertsom, členmi vojenského diplomatického zboru v SR a ďalšími si v nedeľu 8. novembra uctili tento pamätný deň pri pamätníku príslušníkov západného odboja na Šafárikovom námestí v Bratislave.

SYMBOL ČERVENÉHO MAKU

Prvopočiatky tohto symbolu, ako symbolu nového života, nájdeme v básni „In Flanders Fields“ od kanadského vojenského lekára podplukovníka Johna McCrae, rodáka z mesta Guelph, v provincii Ontario v Kanade. Zložil ju v máji 1915, keď sa v oblasti západného Flámska zúčastnil na druhej veľkej krvavej bitke o belgické mesto Ypres (22. 4. – 25. 5. 1915). Napriek tomu, že bol vojenským chirurgom, na útrapy a bolesť ranených vojakov, ktorých ošetroval v poľnom obvazisku, si nemohol zvyknúť. Svoju bolesť tlmil písaním básní. Osobitne sa ho dotkla smrť priateľa a bývalého žiaka poručíka Alexisa Helmera z Ottawy, ktorý bol zabitý výbuchom granátu 2. mája 1915. Očítý svedok seržant Cyril Allison opísal, že toho rána, keď vial jemný východný vietor, sa červené (divé) maky medzi hrobmi akoby vlnili. John McCrae svoju bolesť vpísal do básne, ale papierik s ňou zahodil. Okoloidúci dôstojník ho však zdvihol a poslal do Anglicka. Časopis Punch publikoval báseň 8. decembra 1915. Tradície nosenia červeného maku sa John McCrae nedožil, zomrel 28. januára 1918 v Britskej vojenskej nemocnici pre dôstojníkov č. 14 vo Wimereux, neďaleko Boulogne vo Francúzsku vo veku 45 rokov.

Báseň sa dostala aj do rúk americkej členky asociácie Mladí kresťania Moiny Michaelovej a inšpirovala ju k myšlienke učiť z kvetu červeného maku poetický symbol obetí tohto dovtedy najväčšieho celosvetového vojnového konfliktu. Prvýkrát túto svoju predstavu realizovala v USA v roku 1920, keď červený mak ako symbol spomienky na vojnové hrôzy prijali americkí veteráni. V roku 1921 ju nasledovala francúzska Anne Guerin, ktorá tento symbol nového života rozšírila medzi kanadských a britských legionárov. V rovnakom roku sa k symbolu červeného maku prihlásila aj Austrália.

Dnes môžeme vidieť kvet červeného maku pri spomienkových aktoch a ceremóniách pri príležitosti Dňa vojnových veteránov vo väčšine demokratických krajín, ktoré boli zatahnuté do svetových vojen. V posledných rokoch si táto tradícia nachádza svoje dôstojné miesto aj na Slovensku.

pplk. Mgr. Milošlav ČAPLOVIČ, PhD.
Vojenský historický ústav

JOHN MCCRAE (1872 – 1918) IN FLANDERS FIELDS

*In Flanders fields the poppies blow
Between the crosses, row on row
That mark our place; and in the sky
The larks, still bravely singing, fly
Scarce heard amid the guns below.*

*We are the Dead. Short days ago
We lived, felt dawn, saw sunset glow,
Loved and were loved, and now we lie
In Flanders fields.*

*Take up our quarrel with the foe:
To you, from failing hands, we throw
The torch; be yours to hold it high.
If ye break faith with us who die
We shall not sleep, though poppies grow
In Flanders fields.*

JOHN MCCRAE (1872 – 1918) NA FLÁMSKYCH POLIACH

*Na poliach flámskych kvitnú maky divé,
rad za radom lemujú biele križe divé.*

Tu ležíme.

*Na oblohe škovránky statočne svoju pieseň spievajú,
hukotom zbraní pod nimi neprestajne rušenú.*

*My už však nevstaneme a je to možno zdanie,
že včera ešte žili sme, milovali a boli milovaní.
Teraz len ticho ležíme na tejto flámskej pláni.*

*Náš boj však zasa iní prevezmú.
Do vašich rúk dáme svoju pochodňu
a vy ju neste v diaľ.*

*Ak by Vám zhasla,
spomeňte si na náš žiaľ,
že sme tu padli zbytočne.*

*Len divé maky červené ďalej rastú
na poliach flámskych.*

(Voľný preklad M. ČAPLOVIČ)

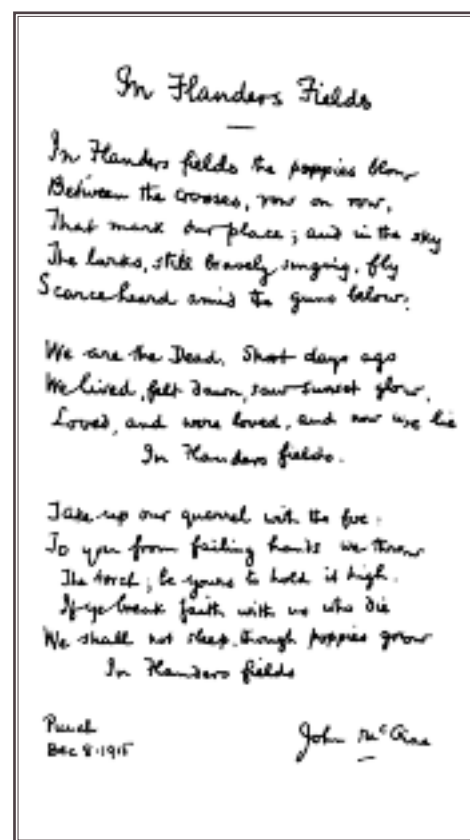

Foto autor; internet

Následky prvej svetovej vojny. Materiálne škody boli obrovské a azda ešte väčšie boli škody na ľudskej psychike. Straty na životoch vojakov: USA 114 095; Rumunsko 335 000; Turecko 325 000; Taliansko 460 000; Veľká Británia 761 213; Rakúsko-Uhorsko 1 200 000; Francúzsko 1 358 000; Rusko 1 700 000; Nemecko 2 000 000; iné 446 000. Straty na životoch civilistov boli spôsobené hladom, chorobou a pod. – 4 642 000 (Belgicko, Rumunsko, Nemecko, Srbsko, Rakúsko, Rusko); námornými a leteckými útokmi – minimálne 100 000; vyvražďovaním [genocídou] – 4 000 000 (Arméni, Židia, Sýrčania, Gréci); španielskou chrípkou – minimálne 6 000 000. Ďalším dôsledkom „Veľkej vojny“ bolo oslabenie primátu Európy vo svete, industrializácia niektorých nových krajín (Latinská Amerika, britské dominiá), upevnenie postavenia Japonska v Ázii a Tichomorí, a najmä fakt, že USA sa stali veriteľom Európy a potvrdili svoju hospodársku prevahu. Na sklonek roku 1918 vyzeral svet celkom inak ako v júli 1914. Došlo k vzniku nových štátov a posunom hraníc [Versailleský systém].

Namiesto pušky čakán

„O tom, že som pre štát nespoahlivý živel, som sa dozvedel až po dvoch mesiacoch vojenskej základnej služby, keď mi odobrali »flintu« a previelili ma z posádky Rokycany do bane v Handlovej,“ spomenul na december 1950 Ján Mišún z Mestečka pri Púchove.

Aj Ján Mišún patril medzi približne 40-tisíc mladých ľudí z celého Československa, ktorí boli povolaní do uniformy a následne v armáde uznaní ako politicky nespoahliví. Slúžili bez zbrane vo vojenských táborech nútených prác – pomocných technických práporoch (VTNP – PTP), a to neraz aj tri roky. Nastupujúci totalitný režim sa totiž potreboval v čo najväčšej miere zbaviť svojich oponentov. Preto aj niekdajšia Československá ľudová armáda bola zneužitá na politické ciele. V rokoch 1948 až 1954 poslúžila na umlčanie, zastrašenie a izoláciu vo VTNP – PTP tisícok vysokoškolákov, synov živnostníkov i statkárov, klerikov alebo mladých mužov, čo len náznamom nesúhlasili s novým režimom. Pre nich všetkých má 17. november o to viac príchut' sviatku slobody.

NEPRIATELIA ŠTÁTU

„Z Čiech nás viezli vlakom dolu našou dolinou a veru, nebolo mi všetko jedno. Nevedeli, čo s nami mienia

urobiť, keď sme už tí nepriatelia štátu,“ ironicky sa po rokoch usmeje inak stále veselý a energický dôchodca. „Do Handlovej nás pozvážali asi dvesto. Nasledovalo rozdelenie do bane. Naša sa volala Náhradné pole. Dalo sa k nej prísť a aj sfárať iba peši. Od tábora sa bolo treba prebrodiť blatom a snehom, no a keď sme sa dostali k vchodu do bane, čakala nás ešte pešia cesta šikmou štôľňou 70 metrov pod zem. Vtedy som nikdy nesmel zabudnúť priniesť zvrchu poriadnu hruď blata,“ povie koniec vety ako otáznik skvelý rozprávač Mišún. Vie, že bude nasledovať otázka, prečo nosil do bane prvé blato. „Nuž preto, lebo keď sme navrátili do steny diery a natlačili do nich pred odpalom výbušninu, poriadny kus otvoru sa ešte musel zapchať kusom hliny,“ zasmeje sa starý pán a ponúkne nás pohárikom slivovice. Priznáva, že práca v podzemí mu nerobila problémy aj preto, lebo vo všetkom vždy hľadal niečo dobré. V každej situácii vedel nájsť aj kus „srandy.“ Lenže zďaleka nie všetci „vojenské nasadenie“ znášali takto dobre. Či už psychicky alebo fyzicky. Veď baňa vtedy nebola ešte osvetlená a v prachu i dyme si svietili iba lampami na prilbách. Aj nalámať a naložiť denne do banských vozíkov podľa normy 5,19 tony uhlia na chlapa bola riadna zabračka.

„Ak mi zo začiatku niečo v bani fakt nevoňalo, tak to bolo pitie vody zo spoločnej plechovej nádoby. Piť bolo v

tom prachu a teple treba, ale kopa baníkov, keďže nemohli fajčiť, tak žuli tabak. No a tá smradlavá močka im pretekala pomedzi zuby a stále ju pľuli okolo seba. Preto piť po nich bolo spočiatku len na silné žalúdky...“

UDAVAČI, OTROCI A HRDOŠŤ

Totalitný režim pétepákov využíval ako zdroj lacnej pracovnej sily. Nasadzovaní boli na najnebezpečnejšie a najťažšie práce v baniach, kameňolomoch, v lesoch i na stavbách. A prečo vo vojenských táborech nútených prác skončil aj Ján Mišún? „Len preto, lebo po prevrate v roku 1948 môj brat ušiel cez Nemecko do Ameriky. Najskôr som to zrejme nemal vo vojenských papieroch, ale dajakí »dobrodinci« – funkcionári z našej dediny zašli na Okresnú vojenskú správu, aby to udali. A nás označili za kulakov. Smiešne. Veď sme mal len tri hektáre poľa a štyri kravičky... Veru, ani neviem, prečo vtedy boli k sebe ľudia takí zákerní...“ povie muž, ktorého výhodou je, že v sebe nenosi ani trochu zatrpknutosti, o nenávisti ani nehovoriac. A veriac v spravodlivosť, všetko obráti na žart i vtipný príbeh: „Poviem vám, bol vtedy taký nie najmilovanejší dôstojník práve z tej Okresnej vojenskej správy. Predčasne zomrel. No a keď mu hrobári kopali hrob, opili sa. Hrob vykopali prikrátky. Nedalo sa nič robiť, len aby milí členovia Československého zväzu mládeže, ktorí na

Európski vojenski žurnalisti vo Viedni

pohrebe držali čestný špalier, skočili do jamy a pomohli mu tam, kde dostal predčasnú pozvánku..."

„Kamarát Jožko Golda sa nám na vojenčine zastrelil. Bolo to vtedy, keď nás po dvoch rokoch nepustili z bane ani z vojenčiny domov. Pobrli nás akože na cvičenie, ktoré pre mňa trvalo celý rok. Keď nám to veliteľ v rozkaze vyhlásil, chlapi boli zúrivi a nešťastní. Nadávali sme, iní plakali. No a Jožko sa dostal k vrátnikovej pištoľi. Zo zúfalstva po výstrele na mieste zomrel," prvý raz smutným hlasom povie muž, ktorý v tom čase už robil v Handlovej banského elektrikára. Za elektrikára sa totiž vyučil a keďže bol dobrý odborník, prideliť mu aj učňov.

„Keď nás konečne prepúšťali do civilu, zavolať si ma k sebe riaditeľ bane. Navrhol mi, aby som ostal, že mi dá pekný plat a ak by som sa ženil, aj nový byt. Bola to pekná ponuka... „Povie majster elektrikár, ktorý ešte dnes vie pomôcť susedom a známym s opravou elektropotrebičov i elektrických rozvodov. On však ponuku neprijal. „Odpovedal som mu, že keby ma do handlovských baní zavolali ako človeka, isto by som ostal. Ale priviezli ma tam ako otroka – a na takom mieste by som preto ostať nevedel," vážne a hrdo cituje svoje slová pred vyše pol storočia Ján Mišún (na fotografii z vojenčiny a s ministrom obrany Jaroslavom Baškom počas septembrového stretnutia príslušníkov PTP – VTNP v Považskej Bystrici – viac v minulom čísle).

„Jediné, čo mu z tej Handlovej ostalo, sú jeho banícke vybrané slová," dobronedečne podpichne svojho manželku pani Olga, ktorá so svojim Jankom žije v manželstve už 55 rokov. Vrávi, že okrem slepého čreva a pár zlomenín nikdy nebol chorý. Aj preto sa nie tak dávno vydal do Handlovej na stretnutie kamarátov – banských pétepek. „Prišlo už len osem Čechov a dvaja Slováci. Po toľkých rokoch sme sa veruže nasmiali. Na to zlé sa zabúda. Ale aj tak ho bolo. A veruže veľa. Na kamaráta Janka, ktorý sa s tým zlom nevedel vyrovnáť, a preto radšej zomrel, nikto z nás nezabudol..."

Pavol VITKO

Foto autor a archív J. M.

Jubilejný 30. kongres Európskej asociácie vojenskej tlače (EMPA) sa uskutočnil 6. až 10. októbra vo Viedni. Zúčastnilo sa na ňom sedem desiatok šéfredaktorov či významných publicistov alebo dokumentaristov, ktorí sa zaoberajú otázkami obrany. Reprezentovali 16 krajín.

Žurnalisti rokovali napríklad o spolupráci pri výmene textových a obrazových materiálov, o spoločných podujatiach, ako aj o vplyve finančnej krízy na uvedený mediálny segment. Nadalej platí, že v Európe neexistuje rezort obrany, ktorý by vo vlastnej réžii nevydával svoj ťažiskový časopis. Spravidla vydávajú aj ďalšie špecializované periodiká. Posilňuje sa vojenský spravodajský film. V knižnej tvorbe sa ťažisko presunulo do civilného priestoru a rezorty obrany na vydávanie publikácií prispievajú. A príklad šetrenia? Napríklad nórsky rezort obrany pri podobnom počte aktívnych vojakov ako majú OS SR, zadarmo rozosiela svoj časopis Fortsvarets Forum aj veteránom, domobrane a spolupracujúcim organizáciám. I napriek silnej nórskemu ekonomike však znížil náklad 100-stranového mesačníka z 99-tisíc na 85-tisíc. Je to podobné ako v prípade OBRANY, pričom tento rok náš náklad klesol zo 7 000 na 5 tisíc kusov. Súviselo to však aj so zníženým počtom zamestnancov a vojakov v rezorte a s menšou potrebou regrutácie.

30. kongres EMPA sa konal pod záštitou rakúskeho ministerstva obrany a generálneho štábu Bundesheeru. Hostitelia novinárom predstavili napríklad Národnú akadémiu obrany, leteckú základňu či horské výcvikové strediská. Niektoré činnosti (zlaňovanie skalných stien a pod.) si novinári mohli aj vyskúšať.

Európska asociácia vojenskej tlače nie je súčasťou žiadnej medzinárodnej politickej štruktúry. Založená bola v roku 1977 podľa švajčiarskeho práva a jej cieľom je spolupráca vojenských novinárov bez ohľadu na príslušnosť ich krajín k členstvu v bezpečnostných alebo iných zoskupeniach. O tom, že sa táto spolupráca darí, svedčí aj skutočnosť, že každoročný pracovný výjazd novinárov EMPA sa uskutoční v prvej polovici budúceho roka do operácie Európskej únie Althea v Bosne a Hercegovine, pričom ho zorganizujú srbskí, chorvátski a slovenskí vojenski novinári. Úsilie o dialóg dokumentuje aj skutočnosť, že hoci väčšina členov EMPA pôsobí v krajinách NATO, jej budúcoročný kongres sa uskutoční na pozvanie srbského rezortu obrany a srbských vojenských novinárov v Belehrade.

Prezidentom EMPA ostal Jörg Aschenbrenner z časopisu Truppen dienst, ktorý vydáva rezort obrany Rakúska a jeho prvou viceprezidentkou je Liga Lakuca z litovského rezortného časopisu Tevijas sargs.

Pavol VITKO
Foto autor a EMPA

Titul prezidentovi republiky

Na slávnostnom zasadnutí Vedeckej rady Akadémie ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši 20. októbra udelili titul „doctor honoris causa“ prezidentovi SR a hlavnému veliteľovi Ozbrojených síl SR Ivanovi Gašparovičovi. Vedecká rada AOS oceňuje, že v oblasti bezpečnostnej politiky apeluje na potrebu spolupráce v rámci Severoatlantickej aliancie a nevyhnutnosť byť jej spoľahlivým partnerom, ktorý si dôsledne plní záväzky v mierových misiách a nezostáva len pasívnym konzumentom bezpečnosti. V období transformácie celej spoločnosti, zmien právnych poriadkov, vlastníckych vzťahov, zahranično-politických záväzkov a väzieb svojim vystúpením prispel, že NR SR, ktorá prijala zákon o zriadení Armády SR a Vojenskej akadémie jednoznačne potvrdila budovanie novej kvality a novej úrovne profesionality Armády Slovenskej republiky formou univerzitného vzdelávania dôstojníckeho zboru. V príhovore prezident I. Gašparovič ocenil pôsobenie AOS, ktorá rozvíja kompatibilitu s vysokými vojenskými školami v zahraničí v európskom vzdelávacom a vedecko-výskumnom priestore a pripravuje vysokokvalifikovaný odborný personál pre ozbrojené sily na plnenie ich náročných úloh v rámci NATO.

Text a foto PhDr. Alena HARAGOVÁ

Branno-športová súťaž

29. septembra sa v priestoroch Vojenského obvodu Valaškovce uskutočnila športovo-branná a vedomostná súťaž študentov stredných škôl okresov Humenné, Snina a Medzilaborce o Pohár primátora mesta Humenné, ktorú na počesť 65. výročia SNP a Karpatsko-duklianskej operácie zorganizoval OblV SZPB v Humennom. Súťaži predchádzal pochod k pomníku (pôvodnému hrobu) majora Červenej armády Jakova Tevosoviča Ilikčjana (jeho telesné ostatky dnes spočívajú na cintoríne padlých hrdinov Červenej armády v Humennom). Päťčlenné družstvá (zložené z troch chlapcov a dvoch dievčat) súťažili v šiestich disciplínach – beh na čas, strelba zo vzduchovky, hod granátom na cieľ, rúčkovanie vo vodorovnej polohe na lane, zdravotná príprava a história SNP a Karpatsko-duklianskej operácie. Na prvom mieste sa umiestnilo družstvo Obchodnej akadémie v Humennom, na druhom Gymnázia arm. gen. Ludvíka Svobodu v Humennom, na treťom Strednej odbornej školy obchodu a služieb v Humennom a na štvrtom Strednej odbornej školy Andyho Warhola v Medzilaborciach. Akcia mala vysokú úroveň a organizátorom patrí za ňu úprimné poďakovanie. Patrí aj Ministerstvu obrany SR za finančnú dotáciu, a tým za podstatný podiel na kvalitnom zabezpečení celého podujatia.

Gabriela ROSIČOVÁ
Foto Petr ŠVANDA

„Operačné preventívne lekárstvo na podporu nasadzovaných síl“ bol názov kurzu, ktorý zorganizoval koncom septembra pre príslušníkov vojenského zdravotníctva OS SR Úrad hlavného lekára v spolupráci s inštruktormi Amerických vzdušných síl v priestoroch AOS v Liptovskom Mikuláši. Na kurze sa zúčastnilo 50 profesionálnych vojakov zdravotníctva zo všetkých zložiek OS SR a príslušníci Vojenského ústavu hygieny a epidemiológie MO SR. Kurz viedli pplk. Jeffery Alder, pplk. John Lynch, pplk. Craig Forcum, mjr. Laura Pacha a štábný seržant Timothy Kays. Príslušníci vojenského zdravotníctva sa oboznámili s cyklom ochrany zdravia armády, pri ktorej rutinné zdravotné a preventívne programy zabezpečujú zdravie a pripravenosť síl na každé nasadenie. Venovali sa aj otázke zdravotnej pripravenosti jednotiek pred, počas a po nasadení, kde medzi hlavné ciele patrí budovanie zdravých a spôsobilých síl. Na základe bohatých skúseností príslušníkov Amerických vzdušných síl z bojových operácií sa príslušníci vojenského zdravotníctva OS SR mali možnosť oboznámiť s hodnotením rizík výberu umiestnenia základní s cieľom minimalizovať nebojovú chorobnosť a úrazovosť. Prezentovaná bola aj téma infekčných chorôb a bioterorizmu. Živo diskutovanou oblasťou bol aj systém Amerických združených síl zameraný na monitorovanie zdravotného stavu po nasadení, ktorý rieši i otázky duševného zdravia a reintegrácie do bežného života. Na záver prevzali príslušníci OS SR certifikáty o absolvovaní kurzu.

pplk. MUDr. Roman JANTOŠ
riaditeľ Odboru riadenia vojenského zdravotníctva
Foto npor. MUDr. Jozef SILLE

Preventívna medicína

Vyhrala obrana

Tretí ročník medzirezortného turnaja plážového volejbalu žien sa uskutočnil v septembri v Bratislave na Ministerstve obrany SR. Akciu zorganizovalo Združenie žien v Armáde SR. Vďaka výbornej organizácii, povzbudzovaniu prizeraajúcich sa, na upravenom pieskovom ihrisku odohralo zopár skvelých súťažných i nesúťažných zápasov. V nich si zmerali zdatnosť členky Policajného zboru z Krajského riaditeľstva Trnava, Prezídia Policajného zboru Bratislava, Útvaru pre výkon trestu a výkon väzby z Nitry a Trnavy a Združenia žien v Armáde z posádok Kuchyňa, Martin a Zvolen. Práve Zvolenčanky, víťazky vnútrorezortného volejbalového turnaja, sa nakoniec mohli tešiť z víťazstva i zlatých medailí. Ceny všetkým družstvám odovzdali riaditeľka Úradu vojenského letectva plukovníčka Soňa Matunáková a predsedníčka združenia Alexandra Števaňáková. Víťazné „ženstvo“ - Anna Bardiiovská, Martina Tereňová, Jana Krnáčová a Lenka Turčániová vybojovali putovný pohár, ktorý dva roky patril rezortu vnútra.

nrtm. Mariana JANČAROVÁ

Foto Peter DOVINA

Špecializované vzdelávanie

Analyzovať súčasné názory na bezpečnosť v komplexnom chápaní, posúdiť obsah, predmet a objekt skúmania bezpečnostnej vedy a potrebu špecializovaného bezpečnostného vzdelávania, jeho obsah, formy a metódy a bezpečnostné vzdelávanie v podmienkach vojenského školstva, boli hlavné témy vedeckej odbornej konferencie, ktorá sa uskutočnila v dňoch 7.- 8. októbra v Liptovskom Jáne. Zúčastnilo sa na nej 82 odborníkov z vysokých škôl a univerzít z Poľska, Čiech, Ukrajiny a Slovenska. Spoluorganizátormi konferencie boli European Association for Security a International Academy of Life Protection Kijev. Podujatie podporila Agentúra grantov MO SR. Diskutujúci zdôraznili, že treba formovať vedu o bezpečnosti a poskytovať návody na praktické riešenie bezpečnosti jednotlivca, sociálnych skupín a v súvislosti s tým naplňovať požiadavku na precizovanie bezpečnostnej terminológie. Predpokladom je formovanie bezpečnostnej gramotnosti v procese bezpečnostného vzdelávania, ktoré by malo zahŕňať nielen prípravu na riešenie vojenských rizík a ohrození, ale celé spektrum hrozieb v súčasnom prostredí.

PhDr. Alena HARAGOVÁ

Foto Danuša SPILÁ

Protokol v praxi (46)

VIANOČNÉ SVIATKY

Pri sviatočných chvíľach nezáleží iba na tom, čo jeme a pijeme. Dôležité je aj to, ako a kde. Vhodne prestretý stôl dodá k dobru jedlu aj príjemnú atmosféru a estetický zážitok, najmä cez Vianoce.

Na prípravu správneho prestierania máme dnes veľa možností, stačí len vybrať tú najvhodnejšiu. V obchodoch je široký výber obrusov najrozmanitejších farieb, riadu, ale aj doplnkov, ktoré dotvárajú sviatočnú atmosféru. Základom je farebne zladíť všetky prvky a premyslieť si, čo chceme na stôl umiestniť, aby nepôsobil gýčovo.

Určite každého zaujme hneď pri vstupe do miestnosti pekne upravený stôl. Dôležitý je správny výber obrusu, pričom už azda netreba pripomínať, že igelitové na slávnostný stôl nepatria. A to ani v prípade, že budú za ním malé deti. Podobne je to s taniermi a pohármi, ktoré majú kde-tu odštiepený okraj. Pri prestieraní sa v súčasnosti uprednostňuje jednoduchosť. Aj biele tanieri a hladké sklo môžu pôsobiť noblesne, keď ich správne aranžujeme a doplníme elegantnými drobnosťami. Preto netreba podceňovať výber servítkov či krúžkov na prestieranie, ale ani svietnika a sviečok. Ak chcete umiestniť do stredu stola kvety alebo vianočnú ikebanu, nemala by byť prekážkou vo výhlade, aby sa zhovárajúci nemuseli nakláňať na stranu.

Nemenej dôležité ako prestieranie je oblečenie. Asi málokto si vie predstaviť, že by si za slávnostne prestretý stôl sadol v domácom úbore. Ale nájdu sa aj takí. Neobstojí ani výhovorka, že oblek či kostým sú pri jedle nepohodlné. Veď ani do reštaurácie sa nechodí v teplákoch. Etiketa je dokonca v tomto prípade veľkorysá, pretože nikto nepredpokladá, že v paneláku na mestskom sídlisku si bude muž sadat za stôl vo fraku s motýlikom a vyleštených lakovkách a žena v plesovej róbe a zlatých sandálkoch. To možno pokojne prenechať na britský dvor. Základným pravidlom je čistota a elegancia.

Dôležité je aj umiestnenie príboru, a ak máte počas Vianoc doma hostí, aj zasadací poriadok. Aby ste sa vyhli dohadovaniu, umiestnite na stôl lístky s menami. A keďže vianočné stolovanie v mnohých domácnostiach ovplyvňujú rôzne zvyky, treba na ne pri prestieraní myslieť. Ak sa napríklad dodržiava tradícia, že počas štedrovečernej večere sa od stola nevstáva, malo by sa na ňom nachádzať všetko, čo sa počas večera bude konzumovať.

Vianočné stolovanie v mnohých domácnostiach sprevádzajú rôzne zvyky a vinše. Najlepšie je ujasniť si ich vopred a v dobrej nálade naplánovať, ako bude štedrý večer u vás vyzeráť. Niekde môžu popustiť domáci, niekde hostia. A napriek tomu, že nie vždy je zosúladenie dvoch generácií s rozdielnymi zvykmi jednoduché, na ujasňovanie si rozdielov nie sú Vianoce vhodnou chvíľou.

Pod stromčekom nechýbajú darčeky, ktoré by nemali byť v neformálnych pokrčených papieroch z predajní alebo v igelitkách. Mali by byť vhodne zabalené vo vianočnom baliacom papieri alebo uložené v papierovej taške s vianočným motívom. Premýšľať nad tým, či nie je kúpa baliaceho materiálu zbytočnou investíciou, pretože ho vzápätí aj tak vyhodíme, nie je namieste. Vianoce sú iba raz. Ak hrozí, že by si členovia domácnosti mohli darčeky popliesť, je dobré dať na balíčky menovky, aby bolo zrejmé, komu je ktorý darček určený.

kpt. Ing. Miloš ARNOLD
oddelenie protokolu KaMO

Špeciálne operácie (1)

Na obežnej dráhe okolo Zeme získava výzvedný satelit dôležité informácie z priestoru operácií, a popri tom aj technické prostriedky strategickej spravodajskej agentúry zamerané na komunikačné a informačné systémy získavajú množstvo informácií z toho istého priestoru. Tieto informácie sú nepretržite zhromažďované, ukladané, podliehajú podrobným analýzám špecialistov, ktorí identifikujú ciele vysokej hodnoty. Tie sa postupne stávajú potrebnými spravodajskými produktmi a smerujú k svojim užívateľom do spoločných operačných veliteľstiev pre jednotlivé zložky síl nasadených v operácii.

Jedna z týchto zložiek sú aj sily špeciálnych operácií, ktorých prvok velenia a riadenia identifikuje cieľ so strategickou hodnotou a potenciálom na použitie špeciálnych jednotiek úlohového zoskupenia špeciálnych operácií v danom priestore zodpovednosti. Súčasne sa produkujú nové požiadavky na informácie o pravdepodobnom ciele a do priestoru mieri bezpilotný prostriedok, ktorý začína sledovať z výšky 7 000 metrov presne stanovenú oblasť technickými prostriedkami. Ďalej sú do priestoru vyslané malé prieskumné skupiny s úlohami zistiť, sledovať, spresňovať a potvrdiť predpokladaný cieľ. Prieskum a sledovanie cieľa sa preniesol zo strategických prostriedkov na Zem do terénu.

S CHIRURGICKOU PRESNOSŤOU

Cieľ je zistený, lokalizovaný, sledovaný a dôležité informácie o ňom sú v takmer reálnom čase prenášané do riadiaceho centra, kde sa ďalej analyzujú. Spracované produkty sú potrebnými podkladmi na rozhodovanie veliteľov a sú poskytované vyčleneným jednotkám, ktoré medzitým plánujú špeciálnu operáciu na elimináciu cieľa.

Prichádza rozhodnutie cieľ eliminovať a požiadavka na záverečné potvrdenie cieľa. Malá pozemná prieskumná jednotka cieľ potvrdzuje a vzápätí na to sily a prostriedky určené na elimináciu začínajú vlastné plnenie úloh. Cieľ je eliminovaný úderom letectva s použitím presne navádzanej munície, rakiet vypustených z bezpilotného prostriedku alebo priamym útokom údernej pozemnej jednotky v krátkom časovom intervale. Cieľ vysokej hodnoty bol eliminovaný v relatívne krátkom čase, s chirurgickou presnosťou, diskkrétne, s použitím minimálnych síl a prostriedkov, bez alebo s minimálnymi stratami a jeho elimináciou sa dosiahol strategický úspech vo vedenej kampani.

Fikcia, románový príbeh, realita? V súčasnom vedení boja pri použití síl špeciálnych operácií sa stal takýto scenár realitou kampaní vyznačujúcich sa asymetrickými ohrozeniami; toto nadobudlo veľký význam a rozmach najmä po útoku na „dvojičky“ 11. septembra 2001 v New Yorku v mene vyhlásenej globálnej vojny proti terorizmu. Takýto

scenár je však len jedným z mnohých príkladov spravodajského zabezpečenia a podpory v špeciálnych operáciách.

MIESTO A CIELE

Pre správne pochopenie úloh spravodajského zabezpečenia a podpory je potrebné vymedziť miesto a ciele špeciálnych operácií. Od rozpadu bipolárneho sveta a konca studenej vojny došlo k mnohým zmenám v rozložení síl vo svete, začleňovaniu krajín bývalého východného bloku do európskych a severoatlantických štruktúr, začalo sa posilňovať postavenie Ruska, Indie a Číny, začína sa boj o energetickú bezpečnosť, vzniká nebezpečenstvo získavania jadrového potenciálu u tzv. nespôľahlivých krajín, nebezpečenstvo nestability v chudobných regiónoch sveta a vzniklo mnoho ďalších faktorov, ktoré ovplyvňujú život ľudstva. Rýchly technologický pokrok, dynamický ekonomický vývoj, migrácia populácie a vyvíjajúca sa politická situácia vo svete za posledných 10 až 15 rokov spôsobili mohutnú globalizáciu so svojimi výhodami, ale aj rizikami. Jedným z týchto rizík je globalizácia terorizmu a boj proti nemu, a to osobitne proti terorizmu vo všetkých formách islamského radikalizmu. Vo svetovom meradle, ako môžeme sledovať v akýchkoľvek médiách, doslova dochádza ku konfliktu kultúr.

Samotný boj proti všetkým formám terorizmu, ktorý dnes nepovažujeme už len za akt relatívne izolovaných skupín proti vlastným vládam na regionálnej úrovni, má veľa foriem. Pri súčasnej globalizácii života na planéte dochádza aj k takým paradoxom, akým je dosahovanie cieľov teroristami, najmä v oblasti radikálneho islamu. Na jednej strane cieľom radikálnych islamistov je dostať islamský svet z prostredia globalizácie, návrat kalifátu a vláda podľa šarije. Na druhej strane tieto ciele sa usilujú dosahovať prostredníctvom globalizovaného sveta, prostriedkami médií, mobilnými telefónmi, užívaním internetu, voľným pohybom po svete vrátane západných krajín, získaním západného vzdelania a pod. Ako sme spomenuli, proti teroru sa bojuje viacerými formami, pričom základom je medzinárodná spolupráca, spolupráca relevantných zložiek konkrétnych krajín sledovaním a spravodajskou činnosťou a priamymi vojenskými operáciami rôzneho rozsahu.

HROZBA TERORIZMU JE GLOBÁLNA

Terorizmus sa stal celosvetovým problémom, ktorý prešahuje hranice jednotlivých štátov. Riziko teroristického útoku súvisí nielen s vnútornou, ale aj so zahraničnou politikou štátov. Jedným z nástrojov boja proti terorizmu je dnes intenzívne nasadenie síl špeciálneho určenia v špeciálnych operáciách, ktoré prebiehajú v širokom spektre vojenských činností od podpory mierových operácií, predchádzaní a eliminácie krízových situácií až po priamu bojovú činnosť v konfliktoch vysokej a nízkej intenzity, ako aj v priamej účasti na obnove povojnového stavu v konkrétnych regiónoch.

Špeciálne operácie charakterizujeme ako súhrn vojenských činností, ktoré vykonávajú osobitne vybrané, predurčené, organizačne členené, cvičené a vybavené sily pri použití nekonvenčných operačných a taktických spôsobov a postupov pri nasadení, ktoré nie sú štandardné pre konvenčné sily a jednotky. Tieto činnosti sú vykonávané v celom spektre vedenia vojenských operácií, v mieri, počas kríz a konfliktov nezávisle alebo v koordinácii s operáciami iných konvenčných síl na dosiahnutie stanovených strategických a operačných cieľov vyšších stupňov velenia. Tieto ciele môžu mať vojenský, politický, diplomatický, informačný alebo ekonomický charakter. Politicko-vojenské požiadavky môžu vyžadovať otvorené, skryté, utajené či diskrétno použitie síl v týchto operáciách tak, aby stupeň priameho či nepriameho politického rizika bol čo najnižší a tieto riziká neboli spájané s inými aktivitami alebo operáciami konkrétneho štátu alebo spojeneckej koalície. Špeciálne operácie môžu byť vedené nezávisle a samostatne, v súčinnosti s konvenčnými silami, spoločne alebo prostredníctvom ozbrojených zložiek spojeneckej krajiny či hnutia odporu v konkrétnom regióne.

Špeciálne operácie realizujú sily špeciálneho určenia alebo, v závislosti od použitej terminológie, sily špeciálnych operácií. Sily špeciálnych operácií sú komplexom vojenského potenciálu konkrétnej krajiny alebo obranného spoločenstva zložené z jednotiek a útvarov osobitne predurčených na vykonávanie špeciálnych operácií, a sú riadené spoločným prvkom riadenia, velenia, spravodajskej podpory s účinným komunikačným a informačným systémom. Tieto sily a prostriedky, ktoré vyčleňujú ozbrojené sily jednotlivých štátov, poskytujú flexibilné, univerzálne a jedinečné zdroje a možnosti, ktoré sú schopné pri nezávislom

použití, ale aj pri spolupráci s inými silami a zložkami, dosiahnuť stanovené vojenské strategické alebo operačné ciele. Operácie týchto síl majú malý rozsah, vysokú presnosť, sú prispôbené situácii a inovatívne. Sily špeciálnych operácií majú svoje výnimočné postavenie, pretože poskytujú veliteľom na strategickej a operačnej úrovni široké možnosti použitia. Sily špeciálnych operácií pre svoju efektívnu činnosť v špeciálnych operáciách ďalej potrebujú adekvátnu bojovú podporu a všestranné zabezpečenie.

TRI HLAVNÉ ÚLOHY

V princípe existujú tri základné úlohy, ktoré sily špeciálnych operácií plnia v špeciálnych operáciách. Medzi tieto úlohy patria: špeciálny prieskum, priame (úderné) akcie a vojenská asistencia (vojenská asistencia – nie v zmysle súčinnosti s policajnými, represívnymi alebo inými zložkami systému krízového manažmentu na území vlastnej krajiny).

Okrem týchto základných úloh sa sily špeciálnych operácií podieľajú alebo priamo vykonávajú úlohy spojené s protiteroristickými opatreniami (CT – counter-terrorism), operáciami proti povstalcovi a hnutiam odporu, oslobodzovaním rukojemníkov a s opatreniami proti šíreniu chemických, biologických, rádioaktívnych a nukleárných prostriedkov. Vykonávanie takýchto činností závisí od možnosti a priorit každej konkrétnej krajiny a samozrejme, od potreby nasadenia síl špeciálnych operácií v konkrétnej krízovej situácii. Na to musí mať každá krajina ustanovený pevný legislatívny rámec stanovujúci presné kompetencie na použitie vojenských síl a prostriedkov a na rozhodovanie v systéme krízového manažmentu.

pplk. Peter ŠVRLO

náčelník oddelenia spravodajstva
a EB Veliteľstva pozemných síl Trenčín
Foto **archív autora**

Svetoví paraglidisti v uniformách

Tridsať najlepších paraglidistov sveta, dni a noci pod mrakmi aj na zemi. Sneh, neznesiteľné horúčavy, strmé kopce, hlboké doliny, nekonečné asfaltky... Spolu vyše 800 kilometrov. To sú najextrémnejšie preteky Red Bull X - Alps. Organizátor si na ne vyberá vždy len z toho najlepšieho, čo svet ponúka. Malé Slovensko malo medzi svetovou elitou svojich zástupcov – príslušníkov 5. pluku špeciálneho určenia zo Žiliny – 37-ročného nadrotmajstra Petra Vrabca a o rok mladšieho kapitána Tomáša Bernáta.

V nedeľu 19. júla presne o 11.30 sa salzburským námestím Mozartplatz rozľahol mohutný výstrel. Tridsať najlepších paraglidistov sveta sa v tom okamihu vydalo na cestu za náročným cieľom. Súťaž tvrdých mužov je v alpských krajinách veľmi populárna a jej účastníci sa stávajú doslova hrdinami roka.

„Je to atypická paraglidistická súťaž, niečo ako rly Paríž-Dakar,“ hovorí nadrotmajster Peter Vrabec, 32. najlepší paraglidista na svete, niekoľkonásobný majster Slovenska a držiteľ mnohých rekordov v rámci svetového pohára. Red Bull X - Alps je tímová práca,“ vysvetľuje Vrabec.

V tomto prípade tvoria zohratý tím dvaja muži, pilot a jeho support. Jeden bez druhého by v náročnom alpskom teréne neprežili. Pokiaľ pilot zdoláva náročnú trať, vystupuje na vysoké končiare vrchov, zdoláva vzdialenosti na padáku alebo na vlastných nohách, jeho „parťák“ – support zabezpečuje pilotovi kompletný servis. Pripravuje jedlo, informácie o počasí, sleduje pohyb ostatných pilotov na trati, pripravuje nočlah a ošetruje ľahké zranenie, ktoré pretekár každý deň nazbiera na cestách i necestách.

Profesionálni vojaci pilot Peter Vrabec a jeho support Tomáš Bernát sú kamaráti, dlhé roky sa stretávajú v práci, na zemi aj vo vzduchu.

NA VLASTNÚ PÁŠŤ

„Prvýkrát som súťažil pred dvoma rokmi, tento rok som uvažoval, či do toho pôjdem znova. Ide totiž o systematickú likvidáciu zdravia,“ priznáva Vrabec. Predstava, že by mohol dôjsť až do Monaka alebo do oblasti Mont Blancu, však bola veľká. Peter bol jednoducho zvedavý, kam až siahajú jeho možnosti. Nadrotmajster Vrabec, ktorý v paraglidistickom svete dosiahol už takmer všetky méty, sa napokon rozhodol pre preteky a nič neponechal na náhodu. Vo dne v noci sa na ne pripravoval už od novembra minulého roka. Na úkor svojho osobného voľna a dovolenky, prakticky na vlastnú päsť. „Pravidlá sú veľmi jednoduché,“ vysvetľuje Peter. „Je štart a cieľ a medzi nimi vzdialenosť 818 kilometrov vzdušnou čiarou. Medzitým 7 otočných bodov v Rakúsku, Nemecku a Taliansku (Gaisberg, Watzmann, Grossglockner, Marmolada, Matterhorn, Mont Blanc, Mont Gross až po vysnívaný cieľ v Monaku).“

Na tieto body sa treba vyškriabať po svojich, zletieť z nich na padáku čo možno najďalej, a znova šliapať po nekončiacich cestách. Tento rok navyše pretekárom v Alpách nežičilo ani počasie. Deň pred štartom sa teplota v Salzburgu pohybovala okolo 10 stupňov a na končiare vrchov napadol nový sneh.

TVRDÉ PODMIENKY

Každý pretekár môže mať iba jedného supporta a po trati sa môže presúvať iba pomocou svojich nôh alebo letieť na padáku. Preteky nie sú časovo obmedzené. Kto

príde do vytúženého cieľa prvý, stáva sa víťazom. Dva dni po jeho prilete do cieľa, teda o 48 hodín, sa preteky končia. Okrem toho v priebehu pretekov sa vylučuje raz za 24 hodín posledný pretekár. Za osem rokov bola súťaž už štyrikrát, najdlhšia trvala 16 dní, tohtoročný víťaz 26-ročný Švajčiar Christian Maurer absolvoval trasu 818 kilometrov zo Salzburgu do Monaka za neuveriteľných 10 dní, 23 hodín a 54 minút. V stanovenom limite 48 hodín stačil doletieť na pontónový most v mori v Monaku ešte jeden účastník, ostatní, medzi nimi aj slovenský vojak Peter Vrabec, zostali niekde medzi Mont Blancom a švajčiarsko-talianskymi hranicami. Peter napokon skončil ako osemnásty, čo je pre slovenského pilota na padáku obrovský úspech.

„Najhoršie trate boli v talianskych a rakúskych Dolomitoch,“ spomína. Menej skúsení piloti by mali určite veľké problémy preletieť alpské doliny, ktoré sa nachádzajú vo výške 400 až 500 metrov nad morom, prekonávať po vlastných nekončiace cesty a zdolávať denne výškové rozdiely.

„Denný „nášlap“ na štartovacie končiare bol približne dva až tritisíc metrov. Aj prelety z jedného horstva na druhé patrili medzi najnáročnejšie,“ hovorí Vrabec.

Peter venuje tréningu približne 250 dní v roku. Nalietá asi 150 – 200 letových hodín, čo je približne polovica hodín, ktoré nalietajú na padákoch ročne profesionálni piloti. Peter je však predovšetkým profesionálny vojak. Preto trénuje výlučne počas dovolenky a náhradného voľna. Napriek tomu nelutuje.

Jožo T. SCHÖN
Foto archív P. V.

Význam Aliancie pre medzinárodnú bezpečnosť

Neformálne stretnutie ministrov obrany členských štátov NATO, ktoré sa konalo v októbri v Bratislave, bolo v centre pozornosti celej slovenskej verejnosti. Ministerstvo obrany SR nieslo najväčšiu ťarchu organizácie tejto akcie, preto bol pred konaním tohto podujatia na Komunikačnom odbore KaMO iniciovaný reprezentatívny výskum verejnej mienky, ktorého cieľom bolo dozvedieť sa, v akej atmosfére sa bude summit schádzať. Zaujímalo nás, čo si myslia naši občania o jeho konaní a o samotnej Aliancii. Výskum sa realizoval od 11. do 25. septembra 2009 na reprezentatívnej vzorke 1 112 respondentov, vo veku od 18 rokov.

Slovenská verejnosť v čase krátko pred summitom, nemala väčšie výhrady k organizovaniu takejto akcie u nás. Možno to dokumentovať na tom, že:

- až 77% opýtaných vo výskume súhlasilo s názorom, že takéto stretnutie pozitívne zviditeľní Slovensko vo svete,
- viac ako 77% si myslelo, že Slovensko bez problémov zvládne takéto stretnutie,
- len 14% opýtaných uviedlo, že by sa takéto stretnutie nemalo u nás usporiadať,
- len malá časť opýtaných (16%) sa priklonila k názoru, že stretnutie uškodí našej bezpečnosti.

Výskum ukázal, že verejnosť na Slovensku pozitívne vníma dôležitosť Aliancie na udržanie bezpečnosti vo svete. Až 75% opýtaných v našom výskume uviedlo, že na udržanie bezpečnosti vo svete je potrebná taká organizácia, ako je NATO.

S názorom, že NATO je jediným možným garantom bezpečnosti vo svete, súhlasilo 55% respondentov výskumu. Takmer polovica opýtaných (47%) súhlasila s názorom, že NATO ako jediná organizácia dokáže riešiť bezpečnostné problémy vo svete.

Slovenská verejnosť zastáva názor, že NATO sa má angažovať najmä v oblastiach, akými sú:

- udržanie mieru vo svete,
- bezpečnosť členských krajín,
- zamedzenie šírenia zbraní hromadného ničenia,
- boj s terorizmom.

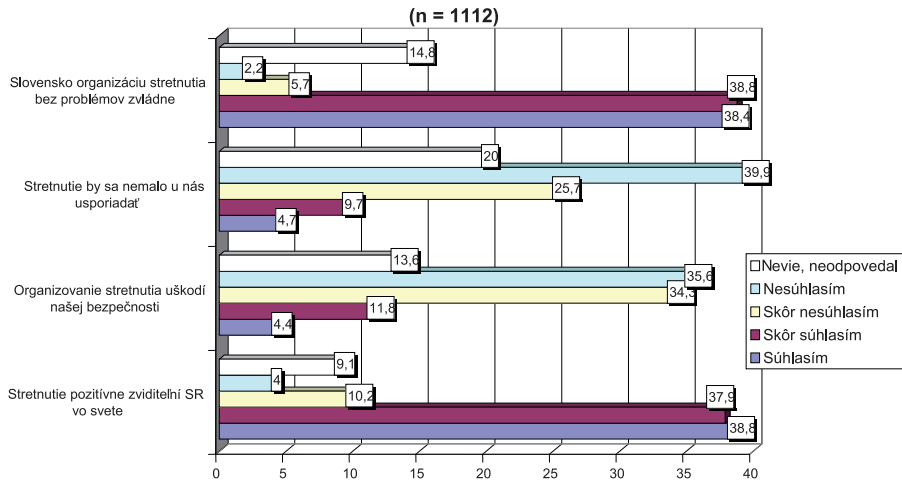
V záujme komunikácie ministerstva obrany s verejnosťou o otázkach našich záväzkov a práv v Aliancii je dôležité vedieť, že veľká časť verejnosti sa cíti neinformovaná v tejto oblasti.

Až 48% respondentov uviedlo, že sa cítia nedostatočne informovaní o našich právach a povinnostiach ako členov NATO. Je aj významná skupina tých, ktorí sa o problematiku nášho členstva v NATO nezaujímajú (18% opýtaných uviedlo, že sa nezaujímajú o túto problematiku).

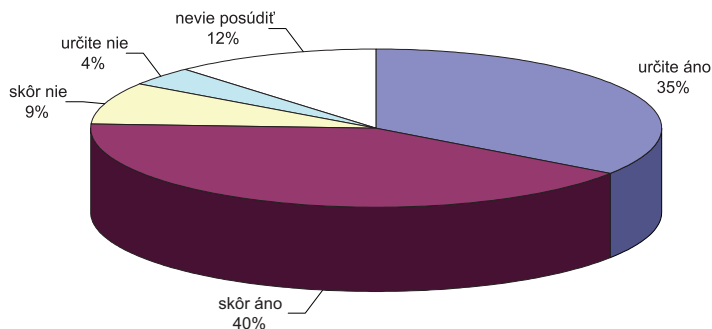
Tieto údaje len potvrdzujú, že je dôležité neustále komunikovať s verejnosťou, objektívne ju informovať o tom, čo robí Slovensko pre našu a medzinárodnú bezpečnosť, ako sa angažujeme v NATO. Zvýšenie informovanosti verejnosti je jedným zo spôsobov, ako získať vo verejnosti väčšiu podporu pre aktivity našich ozbrojených síl v zahraničí.

Karol ČUKAN

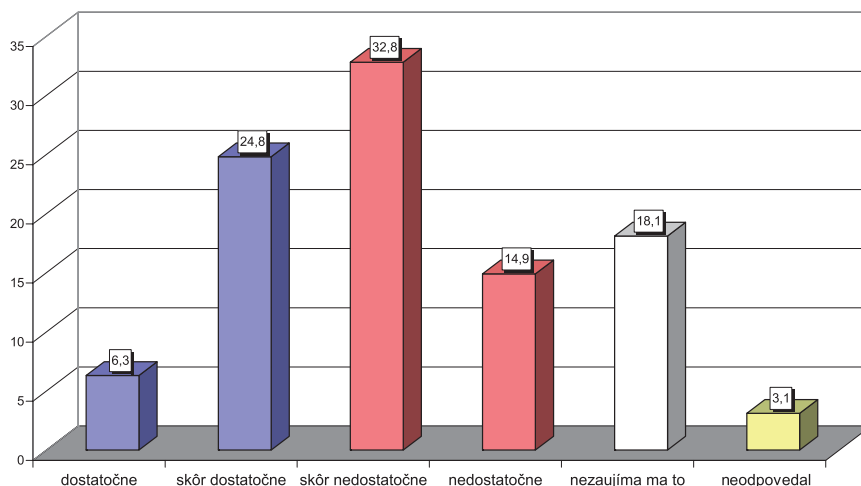
Rozloženie odpovedí respondentov na otázky súvisiace s konaním neformálneho stretnutia ministrov v Bratislave (n = 1112)

Je na udržanie bezpečnosti vo svete potrebná taká organizácia, akou je NATO? (n = 1112)

Ako ste informovaný o právach a povinnostiach Slovenska ako člena NATO (n = 1112)

Zamyslenie

Morálno-psychické kvality vojaka v mnohom určujú schopnosť ozbrojených síl víťaziť a byť neporaziteľnými v bojových skúškach. Oblasť ľudského ducha je tým rozmerom, v ktorom vojak môže pre seba načrtnúť desaťnásobne viac fyzických síl s pomocou Božieho Ducha.

Bez spoznania tejto pravdy nie je možné postaviť nádejné, efektívne, vlastenecky orientované ozbrojené sily, v ktorých by každý vedel, na základe čoho a pre koho je pripravený položiť aj svoj život, keď si to okolnosti budú vyžadovať a podľa čoho sa má riadiť pri plnení svojich vojenských povinností. Prevládanie duchovného elementu nad materiál- nym sa vždy javilo ako vynikajúca vlastnosť vojaka. Tým sa objasňuje aj vysoký ideál zasvätiť seba pre obranu vlasti, ku ktorému by mal spievať každý profesionálny vojak.

Vyjadruje sa iba troma slovami – vojsko milujúce Krista. Vtedy žiadne nehody, ťažkosti ani puku- sy nemôžu otriasť duchom ozbrojených síl a zati- niť dušu vojaka tak, ako nám o tom napríklad sved- či posledný protopresbyter vojenského duchoven- stva v bývalej armáde cárskeho Ruska otec Georgij Šavelskij, keď hovorí: „Duch armády vtedy ostáva čulým a silným.“ Iba vnútorný rozklad a chaos, ktorý panuje vnútri štátu, môže spôsobiť rozklad ozbrojených síl. Veľkú tragédiu spôsobí aj to, keď namiesto viery v Boha začneme vo vojakoch vzbud- zovať dojem, že majú žiť iba pre seba a nie pre druhých, preferovať pozemské a zabúdať na nebes- ké. Otec Georgij rozmýšľal vo svojich spomienkach o príčinách veľkého hrdinstva, ktoré vojaci prejavili na fronte, a prichádza iba k jedinému záveru: „Iba ochranná ruka Cirkvi vystretá nad ruským národom a neustále jeho napomínanie o láske a sebaobeto- vaní (Mt 5,44 a Jn 15,13) vložili do jeho duše poklad, ktorý vo veľkom vyjavoval.“

Je na nás všetkých aby sme sa nielen dnes, ale najmä do budúcnosti zamysleli a konečne si pravdi- vo odpovedali na otázky: Kam spejeme? Aké hod- noty preferujeme? Prečo sme sa vlastne stali vojak- mi? Čo v skutočnosti od ozbrojených síl očakáva- me? A čo im vlastne chceme dať? V súčasnosti, či s tým niekto bude, alebo nebude súhlasiť, je asi ten správny čas, aby sme sa znovu začali venovať otáz- ke duchovno-mravného znovuzrodenia ozbroje- ných síl a vrátili sa tak k ideálu vojska milujúceho Krista.

pplk. Mgr. Marek IGNACIK, PhD.
dekan veliteľstva vzdušných síl Zvolen

Modlitba i panychída

Na hroby československých vojakov na ich cintoríne pri pamätníku v Duklianskom priesmyku sa znova vrátili pô- vodné kríže. Kríž dominuje aj hornej časti spomínaného cintorína a dnes ho možno vidieť aj v priestoroch cintorína sovietskych vojakov vo Svidníku. Pravidelnou súčasťou pripomenutia si obetí Karpatsko-duklianskej operácie sa stali aj príhovory a modlitby vojenských duchovných.

Výnimkou neboli ani tohtoročné oslavy 65. výročia Karpatsko-duklianskej operácie a Dňa hrdinov Dukly. Generálny duchovný Ústredia ES v OS SR a OZ plukovník Jaroslav Balocký sa vo svojom príhovore oprel o jedno staré podoben- stvo, v ktorom sa hovorí o sedliakovi, čo sa po zlej úrode sťažoval, že keby on riadil počasie, veru by lepšie bolo, lebo dobrý Boh sa nie veľmi dobre vyzná v hospodárení. Pán Boh mu zveril na jeden rok riadenie počasia a dopadlo to katas- trofálne. Úroda bola ešte horšia. Na základe tohto podobenstva generálny duchovný zdôraznil, že ak si právo a spr- avodlivosť berie človek do vlastných rúk, ignoruje Boží poriadok a sleduje iba svoje záujmy, dopadne to vždy tragicky. Takou tragédiou sú aj vyhasnuté mladé životy v Karpatsko-duklianskej operácii. Ešte dodal, že život je prirovnávaný k ceste. Nie je ani také dôležité, ako dlho táto cesta trvá, ako to, čím je naplnená. Možno povedať, že životy oslobodi- telov boli prežitie napln, pretože boli položené na oltár vlasti z túžby po slobode a po spravodlivosti. V Biblii čítame, že „nikto nemôže väčšmi milovať, ako keď položí život za svojich priateľov.“ (Ján 15,13).

Títo padlí vojaci boli v zmysle kresťanského učenia vlastne kresťanmi nielen podľa mena, ale podľa skutkov. Česť ich pamiatke! Kaplán prešovského vtulníkového krídla nadporučík Peter Dziak, ktorý pôsobil so slovenskými vojakmi v zahraničných operáciách v Iraku a v Afganistane, pripomenul, že ich obeť neboli márne, lebo priniesli slobodu mno- hým ďalším.

Pri pamätníku padlých vojakov Sovietskej armády vo Svidníku sa uskutočnila pravoslávna panychída. „Kresťanstvo nie je teória, ale samotný život. Kresťanstvo je náboženstvom lásky. Táto láska sa preto musí prejavovať aj v našom živo- te, a to vo vzťahu k všetkým a všetkému, teda aj k zosnulým. A prečo aj k zosnulým? No preto, lebo Boh, v ktorého veríme, je Bohom živých, a nie mŕtvych. Modlitba za zosnulého je prejavom našej lásky k človeku, ktorý fyzicky už síce nie je medzi nami, ale jeho duša žije, lebo je večná. Táto láska k zosnulým je vyjadrená slovami modlitby panychídy: Bože duchovných a telesných bytostí, ktorý si premohol smrť, zničil diabla a svetu daroval život. Ty, Bože, prijmi duše Tvojich zosnulých služobní- kov na miesto svetla, miesto hojnosti, miesto pokoja, kde niet bolesti, zármutku a na- riekania. Každý hriech, kto- rého sa dopustili skutkom, slovom alebo myšlienkou, odpusť im dobrotvivý a ľud- o- milný Bože, lebo niet človeka, ktorý by žil a nezhršil. Iba Ty jediný si bezhriešny, Tvoja spravodlivosť je večná a slovo Tvoje je pravda. Tieto slová sa skutočne vzta- hujú na všetkých, teda aj na tých, ktorí vo vojnách z lásky k nám položili svoje životy za pokoj a lepšiu budúcnosť nás a našich detí, a za ktorých sme sa modlili v deň pamiat- ky obetí Dukly na Dukle a vo Svidníku. Večná im pamiat- ka,“ povedal v priebehu pa- nychídy dekan zvolenského veliteľstva vzdušných síl pod- plukovník Marek Ignacik.

Text a foto **Jozef ŽIAK**

5 x odpovedz

1. Tezaurovať peniaze znamená:
a) dávať ich do obehu
b) nedávať ich od obehu
c) fyzicky ich likvidovať
2. Novovek v klasickom chápaní sa ráta od objavenia Ameriky, t.j. od roku:
a) 1522
b) 1492
c) 1452
3. Koľko mesiacov má planéta Pluto?
a) žiadny
b) tri
c) jeden
4. Ak dokument označíte názvom placet, znamená to, že:
a) platí
b) neplatí
c) je prísne tajný
5. Ako sa volala prvá atómová ponorka spustená na vodu v USA 21. januára 1954?
a) Nautik
b) Naeuro
c) Nautilus

Správne odpovede: 1b), 2b), 3c), 4a), 5c).

Fotografka spojená s odbojom

V máji 1955 sa na Gottwaldovom námestí, dnešnom Námestí slobody, uskutočnila vojenská prehliadka oslavujúca 10 rokov oslobodenia od fašizmu. V poludňajšom slnku odovzdával hlásenie veliteľovi Východného vojenského okruhu veliteľ trnavskej divízie plk. Horský. Za povšimnutie určite stojí aj množstvo civilistov v pozadí, ako aj súčasný úrad vlády. Autorkou fotografie je pani Vlasta Sigmundová, rod. Čejková. Ako dvadsaťročná vstúpila do odboja na Hlinsku, kam sa dostala pomocou priateľov v lyžiarskom oddiele Cyrila Musila. Počas vojny bola taktiež majsterkou protektorátu v lyžovaní. Pôsobila v jednotke veliteľa Syrovátka „Železné hory“ spolupracujúcou s výsad-

kami Tungsten a Calcium. Po vojne absolvovala na hradičianskom letisku výsadkársky inštruktorský kurz pre civilistov (organizovaný veliteľstvom výsadkového vojska), kde sa spoznala so svojim manželom, poručikom Sigmundom. Nasledovala manžela na Slovensko, kde slúžil v trnavskej divízii; a práve tento zväzok mal česť stať sa prehliadkovou jednotkou výročia oslobodenia ČSR od fašizmu. V civilnom živote pracovala ako fotografka, ale bola neoficiálnou fotografkou aj trnavskej divízie, pričom jej manžel sa neskôr stal náčelníkom štábu pluku tejto divízie v Leviciach.

Michal MARIANYI

[FOTOZAUJÍMAVOSŤ]

ZASMEJME SA ...

Učiteľka sa pýta žiaka z dediny: „Jozko, prečo si nebol včera v škole?“

- Bol som, prosím, zaviesť kravu k býkovi.
- A to nemohol otec sám?
- Nie, prosím, to musí byť.

Mužský hlas poplašene volá hasičov: - Horí mi dom! Horí mi dom!

- Dobre, hneď tam budeme. A ako sa k vám dostaneme?

Muž zmätene povie: - A vy už nemáte tie veľké červené autá?

Muž sa pýta svojej ženy: - Ktorú košelu si mám obliecť? Tú s dvoma odtrhnutými gombíkmi, alebo radšej tú so špinavým golierom?

Žena za volantom hovorí vedľa sediacemu mužovi: - Toto snád nie je možné! Len pozri, drahý, ako nebezpečne blízko ide ten kretén pred nami!

- Príde opitý muž domov a žena kričí: - Včera si bol triezvy a dnes si zasa opitý!
- Vidíš, včera si bola šťastná, dnes ja.

Zhovárajú sa Fero a Mišo. Fero hovorí: - Ráno som šiel po ulici a tu, z ničoho nič, ma zasiahla plechovka rovno do hlavy.

- A čo v nej bolo?
- Nič.
- V plechovke?

Hrdina zo Strašíc

Dvakrát do roka chodili z nášho strážneho práporu v Brode dve menšie jednotky na výpomoc do strážnej roty v Strašiciach. Nikto sa tam nehrnul, každý druhý deň bolo treba chodiť do služby. Strašičkí vojaci strážili vo dne v noci akýsi vojenský sklad vysoko v horách. Vojaci medzi sebou často spomínali aj bláznivú ženu, ktorá v noci obchádza objekt s nožom v ruke. Niektorí dokonca tvrdili, že ju videli. Nečudo, že sa z Brodu do Strašíc nikomu nechcelo. Ja som však chodil do tejto strážnej roty rád. Veľik jej totiž podporučík Peter Púčik, Trnavčan, ktorý hovoril rýdzou „trnafčinou“ a môj „rodný“ jazyk mi nikdy neznel tak ľubozvučne ako vtedy v západných Čechách. Preto som sa tešil do strašičských hôr a vôbec som nebol prekonečný, keď ako veliteľa jednej z dvoch strážnych jednotiek v dennom rozkaze určili mňa. Zbalili sme si plnú poľnú a na 6 týždňov vymenili kasárne v Brode za strašičský útvar.

V jednotke spoločne so mnou sa ocitol aj istý vojak Zdenek Stehlík, chlapik, ktorý robil všetko pre to, aby sa dostal domov k svojej žene a dvom deťom, len nie do strážnej jednotky. Na moje počudovanie, prihlásil sa sám. Zmocnila sa má zlá predtucha. Čakal som, čo podnikne v strašičských horách. A nečakal som dlho. Vo dne v noci so železnou pravidelnosťou a s malou dušičkou som chodil vojaka Stehlíka kontrolovať na strážne stanovisko. Najmä v noci. Noci bez hviezd, vysoko v horách, plné zvukov boli pre mňa nekonečné. Stehlík však bol „bdely a ostražitý“ a vzorne si plnil svoje povinnosti.

Potom sa to stalo. Uprostred noci, keď mal dvojhodinovú stráž Stehlík, sa vonku ozvala streľba. Okamžite sme vybehli do noci. Zo samopalu vojaka Stehlíka sa ešte dymilo. Celý vystrašený hlásil, že v objekte bol narušiteľ a on po ňom vystrirel jeden zásobník. Z útvaru prišli okamžite psodvi so psami, prečesali okolie, po narušiteľovi však ani stopy. Prišli ďalšie posily, obkľúčili les a prístupové cesty. Nič. Ráno sme objavili poškodenú vrtuľu, ktorá slúžila ako pohon pre trafostanicu v prípade výpadku elektrickej energie. Všetkým bolo jasné, kto bol nočným narušiteľom a všetkým očividne odľahlo. Iba podporučík Púčik bol zúfalý. Strážnej roty totiž hrozila mimoriadna udalosť, jemu zastavený služobný postup ako onehdy kapitánovi Kamenickému, ktorý omylom zastrelil družstevníkom kravu.

Našťastie, žiadna mimoriadna udalosť sa nekonala. O dva dni v rozkaze veliteľa roty vysoko ocenili „mimoriadnu odvahu a ostražitosť“ vojaka Stehlíka. Neskoršie sa priznal, že po psychiatrovi túžil zo všetkých odmien najviac. Cez tohto lekára duše totiž viedla často cesta do vytúženého civilu. Stehlík sa domov nedostal. Zvyšok vojenčiny potom doslúžil v útvarovej kuchyni pri čistení zemiakov. Zostal pre nás vzorom odvahy, aj keď si do konca vojny už zo samopalu, ani zo svojich nadriadených nevystrelil.

Jožo T. SCHÖN

Vážení priatelia,
máte doma rôzny textový, obrazový alebo
zvukový záznam s vojenskou tematikou?

Vlastníte vojenské uniformy, historické zbrane,
výstroj, zástavy, medaily a vyznamenania alebo
iné militárie?

Neváhajte a sprístupnite ich budúcim generáciám
darovaním do Vojenského historického archívu
a Vojenského historického múzea.

Takto aj vy môžete prispieť k uchovaniu
hmotných pamiatok našej vojenskej histórie, ako
aj k objasneniu bielych miest našej vojenskej
histórie.

Adresy našich pracovísk:

Vojenské historické múzeum
Zapoziecia Priešťany
P.O. BOX A-1
821 01 Priešťany
tel. 059/7529904
vhampistany@vhu.sk

Vojenský historický archív
Krajná LT
821 04 Brnábistava
tel. 02/4820720
vha@vhu.sk

Vojenské historické múzeum
Zapoziecia Svišťník
Bardejovská 14
089 01 Svišťník
tel. 054/7520998
vhamvnik@vhu.sk

Latinské príslovie	fakultný výbor (skr.)	druhá dvojhláska	kód štátu Arkansas (USA)	knôť (po česky)	zabrdal, kritizoval (expr.)	Obrana	a podobne (skr.)	kopnutie	rybie vajíčko	budúca gejša (mladá dievča)	Pomôcky: Uka, alit, akné, pra maiko	slezina, po francúzsky	odporovacia spojka	zakaľuj
fiaker, po česky						ruské mužské meno (Jáchim)					riečny živočích vydaté ženy			
1						stratila sa, zmizla trojica								
Pomôcky: raté, kopt	4	sadza (zastar.) zn. zubnej pasty					2	nevyslovoval posudok						
predložka (dovnútra)			rieka vo Francúzsku omámil, opil					uhrovitosť (lek.) plápolalo					člen starovekého národa (Etrúria)	had z knihy džunglí
meno speváka Jürgensa				alkohol staršie žen. meno				okrem iného (skr.) patriaci Lacovi				Európska komisia pohromade		
kólne					somár chem. zn. amerícia					dom. meno Estery únavu otvára ústa				
patriaca Elovi						trauma meno spisovateľa Bohúňa					škriepka (zastar.) vezmi si			
Autor: Vojtech KUKOL	kým	3	čínske muž. meno											kancelárska skr. (ad acta)
portlandský slinok					súložil									
cieva v tele					olová, po česky						sídlo v Rusku			

Defender 130 pre chemikov

V októbri prebehli pod dohľadom pracovníkov VTSÚ Záhorie a príslušníkov Pozemných síl OS SR úspešne vojskové skúšky ľahkého terénneho automobilu Land Rover Defender 130 VSKOV-M, ktorý bude novým prírastkom pre chemikov z Rožňavy. Vozidlo skupiny odberu vzoriek a monitorovania – monitorovacie (VSKOV-M) je súčasťou projektu mobilného identifikačného laboratória (MOBLAB). Defender 130 VSKOV-M vychádza z komerčného variantu modelu, od ktorého sa odlišuje najmä vybavením a špecializovanou nadstavbou. Defender pre chemikov dokáže vykonávať radiačný, chemický a biologický monitoring priestoru s následným autorizovaným odberom vzoriek, pričom po vykonaní ich laboratórnych analýz je použiteľný aj pre súdne účely. To ho predurčuje aj na spoluprácu s civilným sektorom pri ohrozeniach obyvateľstva.

Celková hmotnosť vozidla predstavuje 3 500 kg, maximálne zaťaženie prednej nápravy 1 580 kg, zadnej 2 200 kg. Defender 130 má dvojitú kabínu s piatimi samostatnými sedadla-

mi, rázvor 3 225 mm, rozchod kolies 1 511 mm. Pohon 4x4 zabezpečuje 2,4-litrový vznetrový motor Ford s maximálnym výkonom 90 kW (122 k) pri 3 500 ot./min a najvyšším krútiacim momentom 360 Nm pri 2 000 ot./min. Vozidlo má redukciu prevodovky Dual-range, uzávierku medzinápravového diferenciálu, šesťstupňovú manuálnu prevodovku, predné a zadné kotúčové brzdy. Defender charakterizujú pevné predné i zadné nápravy odpružené single rate vinutými pružinami a teleskopické hydraulické tlmiče. Maximálna stúpanosť dosahuje 45°, najazdový uhol 49°, bočný náklon 35°. Používa pneumatiky 7.50x16. Brodivosť bez prípravy je 500 mm.

Zvyčajnú posádku Defender 130 VSKOV-M budú tvoriť tri osoby – vodič, veliteľ vozidla a laborant. Základná výbava vozidla obsahuje prístroje na meranie (získovanie) radiačnej, chemickej a biologickej situácie (kontaminácie), súpravu pre odber a transport vzoriek, izolačné dýchacie prístroje PPS-100, meteosondu a spojovacie prostriedky.

Text a foto (rak)

Plná poľná

Oblúbenú reláciu Plná poľná s počúvanosťou nad 100-tisíc poslucháčov v novom formáte, ale pod rovnakou značkou, si môžete už od nového roka vypočuť na rozhlasovej stanici Rádio Regina každú sobotu v čase od 17.10 hod. do 17.30 hod. Priebežne aj v reláciách Nočná pyramída, Pozvete nás ďalej? či Štúdio Kontakt. Tešia sa na Vás tvorcovia vojenského vysielania Miroslav Minár, Petra Biháry a Bernard Roštecký.

(r)

Armádny magazín
v Slovenskej televízii

PROFESIONÁL

uvidíte v premiére
každý štvrtok na
Dvojke po 16,00 h.
a v dvoch reprízach
- ich vysielací čas sledujte
na internete.

PLODY Z KUCHYNE

V priestoroch Klubu dopravného krídla v Kuchyni v prítomnosti veliteľa krídla pplk. Jozefa Takácsa otvorili v polovici októbra už 4. ročník zaujímavej výstavy ovocia a zeleniny pod názvom: Čo sme si dopestovali v Kuchyni. Pracovníčka klubu Anna Nováková, ktorá výstavku spoločne s Olgou Bielikovou a Evou Hraškovou organizujú sa pochválila skutočne krásnymi exemplármi jablák, hrušiek, tekvic, papriky, cibule, cesnaku a ďalších druhov ovocia a zeleniny. Všetkým, čo príslušníci dopravného krídla (profesionálni voiaci i zamestnanci) dopestovali vo svojich záhradkách na Záhori. Nechýbali medzi nimi ani vzácne Dule, čiže oskoruše.

(joz)